

นายวิจิตร ศรีลิมปนนท์

โครงการของกรมป่าไม้ที่เวียงผา ซึ่งทางผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ทราบกันดีว่าโครงการนี้มาจากไหน และขณะนี้โครงการนี้ได้ยกเลิกไปแล้วทั้งๆที่ทางกำนัน ผู้ใหญ่บ้านได้ทำงานและประสานงานมาก่อน แล้วอยู่ๆก็มีการยุบโครงการนี้ก็เลยเกิดไม่ยอมกัน ถ้ามีการจัดการปักหลักเขตก็อาจมีการตกลงยินยอมกันได้

นายบุญมา ก้อนแก้ว

จริงๆแล้วมีหลักเขตชัดเจนแต่ว่าถ้าชาวบ้านได้ขยายพื้นที่ออกไป เช่น บ้านปางฟ่าน และเคยนำชาวบ้านขึ้นไปขอร้องแต่ไม่ได้ผลทำอยู่หลายครั้ง มีการเดินป่ากันด้วยแต่เราก็กังขาว่าการร่วมไม้ร่วมมือหรือหลายๆฝ่ายของเรายังไม่เข้มแข็งไม่ว่าจะเป็นฝ่ายปกครอง ฝ่ายพัฒนา และอีกหลายๆฝ่าย เรื่องเงินสนับสนุนก็ยังขาดและอาจจะมีส่วนบางกลุ่มที่ไปให้ข้อคิดกับชาวบ้านว่า เรื่องนี้ต้องเป็นเรื่องของทางการ ทางราชการมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงเป็นเหตุให้เราไม่มีความเข้มแข็งและใส่ใจกันน้อย ปัจจุบันนี้ชาวบ้านแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายสนับสนุนจะมีมากกว่าฝ่ายค้านเล็กน้อย ฝ่ายที่สำคัญคือ ฝ่ายปกครองและฝ่ายพัฒนา ซึ่งยังไม่เข้มแข็งพอ ก็เลยเกิดปัญหาเช่นทุกวันนี้

อ. บุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่จิด

ต่อไปเราจะไม่รอที่จะให้หน่วยงานราชการมาจัดการให้แล้ว เพราะเรารอมาหลายปีแล้ว เราชาวบ้านทำกันเองได้ไหม ในส่วนของโครงการสิทธิต่อไปจะเป็นในภาคปฏิบัติ จะไม่มานั่งพูดนั่งฟังกันแบบนี้แล้ว เคยไปพูดในที่ประชุมว่าเวลามาจัดเวทีชาวบ้านมีชาวบ้านมาฟังแล้วกลับไปก็ไม่ได้ประโยชน์อะไร ไม่มีอะไรคืนหน้าเลยก็เลยปรับแผนว่าจะมีการมาจัดเวทีแล้วจะให้ลงมือปฏิบัติ ซึ่งต่อไปอาจจะมีการไปพูดในรูปของหมู่บ้านหากว่าหมู่บ้านนั้นๆต้องการให้เจ้าหน้าที่โครงการสิทธิไปพูดคุยแลกเปลี่ยนทำความเข้าใจ การจะทำป่าชุมชนเราจะต้องทำแผนกันก่อน 1.เราจะต้องสำรวจเขตป่าตำบลป่าคุ้มจะทำป่าชุมชนบริเวณไหน มีจำนวนกี่ไร่ บริเวณหรืออาณาเขตจรดกับที่ไหนบ้าง เวลาเราจะขึ้นไปดำเนินการใดๆก็สมควรที่จะตั้งเจ้าหน้าที่ป่าไม้เข้าไปด้วย ซึ่งทางเจ้าหน้าที่ของป่าไม้ก็จะได้ผลงานและทั้งนี้ทั้งนั้นทางป่าไม้ต้องยอมรับกติกาก่อนที่ชาวบ้านกำหนดขึ้น การที่เราจะทำอะไรต่างๆต้องขอความร่วมมือจากหลายๆฝ่ายจะต้องมีการประสานกันไม่ว่าจะเป็นองค์กรท้องถิ่นหรือ อบต. กรรมการหมู่บ้าน เราจะต้องมีการพัฒนาก่อนที่จะทำเพราะเราจะได้มีความรู้ความเข้าใจเราจะต้องมีความรู้และได้แลกเปลี่ยนกันก่อนต่อไปจะเชิญคนจากอำเภอเชียงดาวเข้ามาร่วมด้วย เอา พรบ. ป่าไม้มาให้ศึกษาดูจะได้รู้ว่าเวลาจะทำอะไรจะได้ไม่เป็นเบื้งล่างใคร พูดกันถึงเรื่องเหมืองฝายพอได้ไปร่วมกับกลุ่มผู้ใช้น้ำซึ่งก็ยังไม่มีความรู้เรื่องน้ำดี เวลาไปพูดในเวทีพูดได้ไม่มากนักเพราะไม่มีข้อมูล

ในมือ อยากได้ข้อมูล เช่น ตำบลป่าดุ่มมีกี่ฝ่ายชื่ออะไรบ้าง มีฝ่ายคอนกรีตและฝ่ายไม้กี่ฝ่าย มีลำน้ำใดบ้างที่เราใช้ประโยชน์ ป่าอยู่บริเวณไหน

นายแสง สิทธิฤกษ์

พูดกันถึงเรื่องของลำน้ำเริ่มจากต้นน้ำแม่สรวลงมาเรื่อยๆจะเจอฝายต้นลาน ลงมาอีกจะเจอสะพานคั่นกอกไหลไปทางบ้านค้อยใต้ไปถึงบ้านหนองอ้อตำบลเวียง แม่ น้ำอีกสาย คือ น้ำแม่ธาตุ มาพูดกันถึงเรื่องของลำเหมืองจะมีลำเหมืองจากน้ำแม่ธาตุไหลลงมาทางบ้านทุ่งกู่แล้วไหลมาอีกสายที่บ้านสันคะมอกผ่านถนน รพช.ไปและอีกสายหนึ่งฟากทางทิศเหนือของถนนเป็นลำเหมืองจากฝายแม่สรวมไหลลงมาผ่านบ้านต้นรุ้ง และไหลลงไปทางบ้านสันถนนและทางทิศใต้ถนนจะมีลำเหมืองอีกเหมืองหนึ่งไหลลงมาจากฝายแม่สรวมเช่นเดียวกัน ซึ่งฝายแม่สรวมนี้เป็นฝายคอนกรีตอยู่ในเขตของหมู่ 11 จะมีลำเหมืองส่งน้ำอยู่ 2 สาย ดังที่ได้อธิบายไปแล้ว ลำเหมืองแม่สรวมสายที่อยู่ทางทิศเหนือของถนนจะแยกออกมาอีกสายหนึ่งผ่านมาทางบ้านคั่นกอกไหลลงมาคู่กับลำน้ำแม่สรวม ทางทิศใต้ไหลไปเรื่อยๆ จนถึงบิมน้ำมันบางจาก มาพูดกันถึงเรื่องของป่าไม้บ้านหมู่ 10 อยู่ในป่าไม้ซึ่งไม่ทราบว่กันพื้นที่หมู่บ้านออกจากเขตป่าหรือยัง ทางทิศตะวันออกจะเป็นป่าไม้ทั้งหมดจนถึงเขตของบ้านสหกรณ์แปลง 2 ตำบลเขื่อนผาก ถ้าหลักลานอยู่ในเขตของหมู่ 11 ซึ่งเป็นสถานที่สำคัญรวมทั้งพระธาตุจอมหินอยู่ข้างทางถนนสาย พริ้ว - เวียงป่าเป้า อยู่ในเขตป่าเช่นเดียวกัน

นายสายยุทธ ดาจ้อย

แผนที่ของกลุ่มนี้ก็เหมือนกลุ่มแรกซึ่งทาง ผู้ใหญ่แสง ได้อธิบายไปแล้ว ลำน้ำสายสำคัญที่หล่อเลี้ยงตำบลป่าดุ่มมีอยู่ 2 สาย คือ น้ำแม่ธาตุและน้ำแม่สรวมใช้ในการเกษตรทั่วทั้งตำบลป่าดุ่มรวมไปถึงตำบลข้างเคียงด้วย สรุปพื้นที่ทำการเกษตรของตำบลป่าดุ่มโดยประมาณมีอยู่ 15,000 ไร่ พื้นที่ป่าไม้ในตำบลป่าดุ่มถ้าเทียบกับพื้นที่ทำการเพาะปลูกแล้วมีประมาณ 60% เป็นป่าไม้ พื้นที่การเกษตรและที่อยู่อาศัย 40% เพราะฉะนั้นข้อสำคัญคือพื้นที่ป่าไม้เป็นหัวใจสำคัญถ้าไม่มีป่าไม้มีภูเขาที่ไม่มีแหล่งน้ำก็จะส่งผลต่อการเพาะปลูก การทำการเกษตร ซึ่งชาวบ้านในตำบลป่าดุ่มส่วนมากก็จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ ทำสวน ทำนา ดังนั้นเราต้องช่วยกันรักษาป่าใช้ประโยชน์จากป่าอย่างถูกวิธี ไม่ใช่แค่ผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่มีหน้าที่รักษาป่าแต่เป็นทุกฝ่ายรวมถึงชาวบ้านทุกคนจะต้องช่วยเหลือกันในการที่จะอนุรักษ์ป่า

นายดวงคำ ชันมอญ

เราจะมาพูดถึงสภาพการเป็นอยู่ต่างๆของชุมชนของเรา เพราะต่างคนต่างความคิด หลากๆคนหลายๆความคิด เราจะต้องมาวิเคราะห์ทรัพยากรของชุมชนของเรา ในเขตของ

ตำบลป่าคุ่มเราจะทำอย่างไรให้มีป่าชุมชน เราจะทำอย่างไรให้ชุมชนเรามีความเข้าใจในเรื่องของป่าชุมชนถ้ามีป่าก็ต้องมีน้ำมันจะพ่วงกันอยู่แล้ว อำเภอพร้าวกว้างของเราขณะนี้เลยเปรียบทุกอย่างเรามีน้ำอยู่มากมายแต่ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่เพราะอะไร

อ. บุญมา บัวแก้ว : ผู้สานงานลุ่มน้ำแม่จัด

เราเคยพูดกันมาก่อนแล้วเรื่องของอ่างเก็บน้ำ ตั้งแต่สมัยท่านนายอำเภอเกษรา มาแล้วแต่ก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จจนถึงบัดนี้และแม่น้ำทั้ง 2 สายที่เราใช้กันอยู่ทุกวันนี้ ซึ่งมีพื้นที่อยู่ประมาณ 15,000 ไร่ โดยประมาณซึ่งไม่รวมกับเขตพื้นที่ที่ใช้น้ำจากฝายแม่สรวมตอนล่าง

นายสุทัศน์ ยีหงษ์

ที่เรามาร่วมกันวันนี้จุดประสงค์หลัก คือ เพื่ออนุรักษ์ป่าชุมชนของเรา เขตพื้นที่ของตำบลป่าคุ่มเมื่อเดือนที่แล้วมีการสำรวจป่าเห็นว่าพื้นที่ป่าของเราได้ถูกทำลายไปมาก โดยเฉพาะทางขุนโก้น บ้านปางฟาน ซึ่งแต่ก่อนที่ผ่านมามีพื้นที่ป่าของเรายังอุดมสมบูรณ์อยู่ซึ่งทั้งน้ำแม่สรวมและน้ำแม่ธาตุยังมีน้ำอยู่มากเตียวนี้ลองสังเกตดูแม่น้ำสายต่างๆทั้งที่อยู่ในช่วงของฤดูฝนยังไม่ค่อยไหลเพราะว่าพื้นที่ป่าเราถูกทำลายมาก เพราะฉะนั้นเราจะต้องช่วยกันดูแลอนุรักษ์ป่าไว้จะต้องร่วมมือกันทุกฝ่าย ซึ่งเราก็ต้องช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันแก้ไขปัญหาของเราที่มีอยู่ ซึ่งหลายกลุ่มก็จะคล้ายๆกัน มีกลุ่มที่แตกต่างคือกลุ่ม 5 ซึ่งเจาะจงเรื่องป่าถูกทำลายโดยชาวเขาเผ่าต่างๆ ซึ่งมีการขยายพื้นที่ออกไปเรื่อยๆแต่เมื่อปีที่แล้วมีการควบคุมจึงมีการขยายบริเวณออกไปได้น้อย การทำป่าชุมชนมีข้อห้ามอยู่ว่าห้ามเอาที่ของชาวบ้านทำป่าชุมชนแต่ถ้าเราไม่พูดคุยหารือตกลงรวมกับชาวเขาที่อยู่บนคอกแล้ว เราอาจจะมีการส่งเสริมทางด้านอื่นอาจจะต้องเกี่ยวข้องกับหน่วยงานราชการบางส่วนที่จะต้องเข้ามาดูแลบ้าง อาจจะมีการปลูกพืชเศรษฐกิจ ต่อไปห้ามมีการขยายพื้นที่และควรที่จะจำกัดได้แล้วตำบลป่าคุ่มมีแม่น้ำอยู่ 2 สายที่ใช้ประโยชน์ คือ แม่ธาตุและแม่สรวม และมีลำน้ำย่อยที่เป็สาขาอีกต่างหากดูจากตัวเลขการทำลายพื้นที่ป่าเป็นจำนวน 10,000 กว่าไร่ ถ้ามีการทำลายไปเรื่อยๆน้ำก็จะแห้งถึงจะมีอ่างเก็บน้ำซึ่งเราขอไปก่อสร้างขึ้นมาแล้วไม่มีน้ำก็ไม่ใช้ประโยชน์ อย่างเก็บน้ำมีทั้งข้อดีและข้อเสียสามารถเก็บน้ำได้บางส่วนแต่ถ้าระยะเวลานานไปเหมือนกับที่เราจ้างเขามาขุดลอกหน้าฝายจะมีตะกอน งบประมาณจะเสียไปกับการขุดลอกถ้ามีการจัดเวทีอีกที่จะเชิญทางชาวเขามาร่วมด้วยเชิญครูคอยลงมาด้วยเพราะมีส่วนที่พูดคุยกับชาวบ้านเขาหลายๆฝ่ายมาพูดคุยกัน ถ้าเรากันในลักษณะนี้ทุกฝ่ายต้องมาร่วมมือกันไม่ใช่โทษกันไปโทษกันมา อย่าลืมว่ายังมีนายทุนอยู่ นายทุนอาจจะอยากได้พื้นที่มาทำรีสอร์ทเพราะอยู่ต้นน้ำ

นายบุญมา ก้อนแก้ว

พูดถึงนายทุนมืออยู่รายหนึ่งไม่ทราบชัดเจนว่าเป็นคนจากที่ไหนมาปลูกส้มอยู่ที่ห้วยปาง
ฟาน เคยนำเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเข้าไปชี้แจงว่าบุกรุกเขตป่าอุทยานแห่งชาติมีการแจ้งยึด
ที่ ซึ่งขณะนี้ไม่ทราบว่าเป็นอย่างไรซึ่งก็เป็นคดีบุกรุกเขตป่าอุทยาน

อ. บุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่จิด

เดี๋ยวเราจะมีอีกแผนหนึ่งที่จะให้ช่วยกันทำซึ่งจะได้นำเสนอกับทางโครงการด้วย มีหัวข้อ
อยู่ 2 ข้อ เราจะต้องทำกันต่อไปจะปล่อยให้หน่วยงานของรัฐอย่างเดียวไม่ทันการณ์ จะมีการ
ประสานกันต่อไปหน่วยงานของราชการต้องเข้ามาร่วมกับเราด้วย ต่อไปเราจะต้องเตรียมตัวกัน
เพราะที่โครงการลุ่มน้ำปิงอำเภอยางตลาด ท่านนายกรัฐมนตรีให้งบประมาณมาทำจะเชิญ
อธิบดีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทรัพยากรทั้งหมดมา รบค. ประพันธ์ก็จะมาซึ่งเราสามารถพูดคุยได้ง่าย
เพราะเป็นคนเมืองอยู่จังหวัดลำปาง เราจะเข้าหาได้ง่าย เวลาที่ท่านทั้งหลายชาวบ้านจะได้ไป
พูดว่าอำเภอฟัวมีปัญหาอะไรบ้างพูดกันในภาพรวม เตรียมข้อมูลว่ามีอะไรบ้าง ส่งตัวแทนไป
อำเภอฟัวอาจจะส่งไป 10 คน เราจะได้เสนอปัญหาสำคัญ ทำไมต้องเป็นแบบนี้ ชาวบ้าน
ทำไมถึงต้องการประชุมชน ทั้ง 15 ลุ่มน้ำจะมานั้นหมดประมาณ 200 - 300 คน ถ้าได้เข้าไป
ร่วมจะเห็นว่าที่อื่นเขามีปัญหากันมากและอาจจริงอาจจริงในการแก้ไข เคยเข้าไปพูดคุยร่วมกับ
กลุ่มน้ำโดยที่ไม่มีข้อมูลใดๆเลยแต่ก็เคยได้เรียนรู้มาก่อน และมีคนถามว่าเมืองฟัวมีปัญหา
เกี่ยวกับน้ำเรื่องใดบ้างก็เลยตอบไปว่าเกี่ยวข้องกับป่าไม้ถูกทำลายน้ำก็เลยแห้งตอนนี้ชาวบ้านก็
เลยได้รับความเดือดร้อน โครงการสิทธิชุมชนมองภาพต่อไปข้างหน้าต่อไปรัฐบาลจะกำหนด
นโยบายไม่ได้แล้วต้องให้ชาวบ้านเป็นผู้ร่วมกำหนดแต่ก็ต้องใช้เวลาอีกนานที่จะเป็นไปได้ คือ
เราต้องรวมตัวกัน คำบถของเราต้องรวมกลุ่มรวมตัวกันทำถ้าเราไม่ทำคำบถอื่นเขาทำกันไม่ได้
บังคับแล้วแต่ชาวบ้านมีความต้องการ อย่างประชุมชนถ้าเราจะทำกันก็จะพูดกันจะให้ข้อมูลไปว่า
เราจะทำกันอย่างไรก่อนจะกลับไปพูดคนในหมู่บ้านหรือว่าจะทำอย่างไร จะคัดเลือกคณะ
กรรมการและจะมีความพร้อมเมื่อใดบอกมาได้ถ้าหากจะพูดกันแล้วจะเข้ามาเสริมให้ เมื่อมีเวที
เข้ามาเสริมแผนเราก็จะมีแล้วตำบลป่าดุ่มจะทำอะไรกัน เราจะเสนออะไร จะของงบประมาณ
อย่างไรบ้าง จะต้องเชิญทางประธาน อบต. มาพูดคุยด้วยอยากเห็นท้องถิ่นของเราดีขึ้นชาวบ้าน
มีความเป็นอยู่ดีขึ้นและโครงการที่เข้ามาไม่ใช่มาเอาเปรียบชาวบ้าน สังเกตดูและพิจารณาดูว่าดี
หรือไม่อันไหนไม่ดีก็ไม่ต้องเก็บไปไม่มีประโยชน์อะไร เอกสารทั้งหลายที่ให้ไปฝากศึกษาด้วย
นะครับ

นายสุทัศน์ ยี่หงษ์

ที่ตั้งประเด็นปัญหาไว้ว่าจะทำอย่างไรและจะทำเมื่อไหร่ อันดับแรกคิดว่าจะมีการจัด
การประชุมในหมู่บ้านเพื่อทำความเข้าใจให้ชาวบ้านเสียก่อน หลังจากนั้นก็ตั้งตัวแทนของแต่ละ

หมู่บ้านขึ้นมาแล้วส่งไปประชุมร่วมในระดับตำบลอีกทีเพื่อปรึกษาหารือว่าเราจะแก้ไขปัญหามุมชนของเราได้อย่างไรโครงการสิทธิชุมชนศึกษาได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ แหล่งน้ำกับชาวเขาให้มีความเข้าใจในก่อนหลังจากที่ชาวเขามันที่ราบสูงมีความเข้าใจเป็นที่เรียบร้อยแล้วเราก็จะเสนอความคิดเห็นให้ร่วมกันพิจารณาอีกที เราจะทำกันเมื่อไรคิดกันว่าเราจะทำกันประมาณเดือนมกราคม 2546 เป็นต้นไป จะทำกันอย่างไรก็ต้องหาข้อกำหนดร่วมตำบลอีกครั้งหนึ่ง ผ่าความคิดเห็นว่าเราต้องช่วยกันทำ ช่วยกันคิด ช่วยกันแก้ไขปัญหเกี่ยวกับเรื่องป่าชุมชนของเรา

นายสายยุทธ ตาจ้อย

เน้นกันในเรื่องของการอบรมจะทำอย่างไร มีความคิดว่าควรจะให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่า สิ่งแวดล้อม รวมทั้งแหล่งน้ำให้กับกลุ่มชาวเขาเน้นหนักทางด้านชาวเขา เนื่องจากว่าพื้นที่ที่ถูกทำลายมาจากชาวเขาและอยู่บริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่อยู่อาศัยของชาวเขาซึ่งเป็นพื้นที่ป่า โดยการปรึกษาหารือแบ่งเขตทำกินให้เป็นสัดส่วนว่าเขตไหนเป็นเขตที่ทำกิน เขตไหนเป็นเขตอนุรักษ์ ดังนั้นเราจะมาร่วมกันหาแนวทางเหมือนกับหลายๆตำบลที่ทำมาแล้วและประสบผลสำเร็จ แต่ตำบลของเรายังทำไม่สำเร็จ หลังจากที่ทำหรือเรียบร้อยแล้วเราจะหาแนวทางจัดตั้งป่าชุมชนและตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน เราควรที่จะอนุรักษ์ไว้ให้ลูกหลานของเราถ้าเราทำได้จะเป็นผลดีและยั่งยืนทำลงไปแล้วจะเกิดผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับความจริงใจที่จะทำถ้าพูดเปล่าๆไม่ลงมือปฏิบัติความสำเร็จต่างๆคงจะไม่เกิดขึ้น

นายบุญมา ก้อนแก้ว

คิดว่าอันไหนที่สมควรเราจะเอามาประสานกันเสวนากลุ่มผู้ใช้น้ำเขตลำน้ำแม่สรวมและฝ่ายชี้แจงเรื่องการทำป่าชุมชนให้เข้าใจและเมื่อเข้าใจเรียบร้อยแล้วก็จะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานจะทำกันประมาณเดือนมกราคม 2546 เพราะว่าจะเป็นช่วงที่เราเสร็จภารกิจทางด้านเกษตรของกลุ่มผู้ใช้น้ำกัน

นายวิจิตร ศรีลิมปนนท์

เน้นกันเรื่องการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ เรื่องป่าไม้และสิ่งแวดล้อมจะทำกันอย่างไรเราจะมีการจัดตั้งรวมกลุ่มกับผู้นำชุมชนระดับตำบลและร่วมกันทำป่าชุมชน

นายดวงคำ ชันมอญ

ก็คงจะมีความเห็นว่าประมาณเดือนมกราคม 2546 จะได้เริ่มดำเนินการกัน

อ. บุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่จัต

ตามที่ดูมาทุกกลุ่มจะมีลักษณะใกล้เคียงกัน เรื่องต่างๆเหล่านี้อยู่ในใจของชาวบ้านทุกคน เพียงแต่ไม่ทราบว่าจะทำอย่างไรเท่านั้นเอง ในวันนี้ถ้ากลับไปแล้วขอให้นำไปพูดให้คนในบ้านฟังและฝากทางผู้ใหญ่บ้านไปประชาสัมพันธ์ด้วย ทุกคนมีส่วนร่วมเหมือนกันเพราะเราได้อาศัยประโยชน์จากน้ำ จากน้ำ จากดิน หรือทรัพยากรทั้งหมด เราว่าปัญหาอยู่ตรงนี้แล้วไม่ร่วมกันแก้ไขปล่อยให้ทางกรมมาทำให้ใช้เวลานานมากบางอย่างที่ไม่ใช้งบประมาณก็ทำไปได้เลย เวลาประชุมเราควรจะต้องเตรียมเรื่องนี้นำไปด้วยฟังดูว่ามีความต้องการอย่างไรบ้างสิ่งที่เราเสนอไปเป็นประโยชน์กับหลายๆคน เราจะทำกันเมื่อไหร่หลังจากที่เราตกลงกันในหมู่บ้านเรียบร้อยแล้วเราจะตั้งคณะกรรมการแต่ละเวลาตกลงกันในภาพรวมของตำบลก็ควรจะส่งตัวแทนเข้ามา อยากให้มีการดึงเยาวชนเข้ามาร่วมด้วยเพื่อมาสานต่อไม่ให้ขาดช่วงถ้าเราทำเป็นวัฏจักรต่อไปจะมีการต่อเนื่องกันไปเรื่อยๆ การที่เราทำทั้งหมดไม่ใช่เพื่อวันนี้แต่เราทำเพื่อวันข้างหน้าด้วย ต่อไปเราจะทำเป็นเครือข่ายระดับอำเภอ เมื่อมีการประสานงานจัดตั้งคณะกรรมการต่างๆเรียบร้อยแล้วจะเชิญคนจากอำเภอเชียงดาวเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถเรื่องป่าชุมชนมาพูดคุยให้ฟังว่ามีวิธีการดำเนินการอย่างไรบ้าง การที่จะทำอะไรต่างๆขึ้นอยู่กับพี่น้องชาวบ้านมีข้อแม้ว่าจะต้องรีบทำก่อนที่จะ พรบ.ป่าชุมชนจะออกมา

นายอดิศร คำชัยลิก

ความจริงแล้วทาง อบต.มีนโยบายที่จะอนุรักษ์ป่าไม้อยู่แล้ว และได้กำหนดเรื่องของงบประมาณไว้แล้ว ปี 2546 คงจะได้ดำเนินการก็เป็นสิ่งที่ดีที่เราจะได้จัดตั้งป่าชุมชนขึ้นมาเราจะสามารถอนุรักษ์ป่าได้เพื่อเป็นแหล่งต้นน้ำใช้ในการเกษตร แต่ละหมู่บ้านควรจะมีการประชุมปรึกษาหารือกันให้เร็ว ๆ หน่อยเพื่อจะหาข้อยุติว่าเราจะทำอย่างไรดี ประมาณเมกราคม 2546 คงจะจัดทำให้เป็นรูปธรรมอะไรที่เป็นสิ่งดี ๆ ทาง อบต.ก็ขอสนับสนุนและเห็นด้วย

ปิดเวทีเวลา 16.00 น.

นายบุญมา บัวแก้ว
ผู้บันทึกการประชุม

รายงาน

เวทีการเรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชนผ่านสถานการณ์ระดับตำบล

วันที่ 23 พฤศจิกายน 2545

ณ ศาลาวัดสันปง หมู่ที่ 5 ต.สันทราย อ.พร้าว จ.เชียงใหม่

เริ่มเปิดเวที เวลา 09.00 น.

อ.บุญมา บัวแก้ว

แนะนำชื่อบุญมา นามสกุลบัวแก้ว บ้านโป่งก็มีน้ำแพร่ก็มีนามสกุลนี้มีอยู่หลายที่ ไม่ใช่คนเมืองพร้าวโดยกำเนิด พ่อแม่อยู่พร้าวย้ายไปอยู่ฝางแล้วก็กลับมาอยู่ที่พร้าวเหมือนเดิม ญาติพี่น้องก็มีบ้านม่วงต๋อย สันกลาง ดินฮาดู ป่าโพน บ้านเหล่า มีหลายหมู่บ้าน พอคิดว่าวันนี้มาร่วมโครงการสิทธิที่เราจะมาพูดกันวันนี้ เมื่อก่อนไม่ได้มาทำงานนี้ เมื่อก่อนจะเจอกันที่สำนักงานที่ดินทำงานมาเป็นเวลา 8 ปี แต่งงานไม่ราบรื่นออกมาทำงานที่สหกรณ์โคกที่แม่พวกแผนกสินเชื่อ 1 ปี แล้วมาทำงานที่ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ 4 ปีแล้วธนาคารล้มเลิกงานแต่ได้งานใหม่มาเรื่อยๆ และได้งานที่ กศน. พักหนึ่งแล้วไปทำบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านและได้ตำแหน่งประธานบัณฑิตกองทุน อ.พร้าว และได้มาร่วมงานกับโครงการลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบนที่เชียงดาว ช่วงที่เป็นครู กศน. ได้ไปร่วมงานกับประชาธิรัฐของ จ.เชียงใหม่ ซึ่งจัดเวทีต่างๆและเคยได้ไปพูดมาแล้วที่สันทราย และได้มาร่วมกับอาจารย์มังกร ชัยชนะดารา ซึ่งเป็นนักวิชาการมาก่อนเคยสอน ม.จุฬา ธรรมศาสตร์มาและได้ลาออก ขณะนี้เป็นประธานสภา อบต. อยู่ที่เชียงดาวเป็นคนอื่น แต่ได้มาเป็นประธานที่เชียงดาวไม่เคยร่วมงานกับชาวบ้านเลย แต่ชาวบ้านยังไว้ใจใจเลือกเป็น อบต. เพราะเป็นคนมีความรู้ งานของเราจะมาพูดกันในวันนี้ คือเรื่องโครงการสิทธิชุมชนศึกษาซึ่งเป็นงานวิจัยภาคเหนือตอนบนกรณีลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน ลุ่มน้ำแม่จิดและลุ่มน้ำแม่แตงตอนบน 3 ลุ่มน้ำด้วยกันทั้งหมด 3 อำเภอที่เรามาร่วมกัน มี อ.เวียงแหง อ.เชียงดาว อ.พร้าว แต่ก่อนทำเฉพาะที่เชียงดาว ตอนนี้อยายมาที่พร้าวและเวียงแหงงานนี้เป็นงานของอาจารย์มังกร ซึ่งเป็นผู้อาวุโส เข้าไปในสภาสามารถคุยได้อย่างสะดวก ที่ทำโครงการนี้ขึ้นมาเพราะอยากให้ชาวบ้านได้เรียนรู้ร่วมกันมีอะไรก็คุยกัน จุดประสงค์ของงานวิจัยชิ้นนี้ คือ ให้ชาวบ้านมีส่วนร่วม คือให้พี่น้องชาวบ้านมาช่วยกันทำ และงานนี้ก็จะประโยชน์กับชาวบ้านด้วย ถ้าหากงานวิจัยชิ้นนี้เสร็จแล้วเจ้าหน้าที่ก็จะนำมาให้พี่น้องชาวบ้านได้อ่านกันว่าเราได้ช่วยกันทำอะไรลงไปบ้าง โครงการสิทธิชุมชน ความจริงสิทธิทั้งหลายเรามีอยู่แล้วเพียงแต่เราใช้บ้างไม่ใช้บ้าง สิทธิมีอยู่ 2 อย่าง คือสิทธิดั้งเดิมของเราและสิทธิตามกฎหมายสิทธิดั้งเดิม คือ สิทธิที่ติดตัวเรามาอยู่แล้ว คือสิทธิตามกฎหมายรัฐธรรมนูญในมาตราต่างๆ เช่น มาตรา 46 เรามีสิทธิทำอะไรบ้าง จัดการทรัพยากรได้ไหม มีกฎหมายรัฐธรรมนูญใหม่ปี พ.ศ.

2540 ซึ่งประชาชนมีส่วนร่วมในการร่าง การที่เรามาในวันนี้ก็อยากให้พี่น้องที่มาพร้อมเวทีแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ช่วยกันพูด ช่วยกันเสริม ช่วยกันแนะนำ ความรู้อย่างเราหาได้ แต่ประสบการณ์บางอย่างเราหาไม่ได้ บางคนเก่งระดับดอกเตอร์ยังพูดไม่ได้ เช่น พ่อหลวงดิบเคยไปพูดในทำเนียบรัฐบาลให้รัฐมนตรีฟังกัน พูดในเวทีระดับชาติให้ชาวต่างชาติฟัง เช่น ออสเตเลีย - เยอรมัน ซึ่งมาดูงานที่ลุ่มแม่น้ำปิง ทำไมที่เชียงดาวมีผู้มาดูงานมาก เพราะเชียงดาวมีป่าและได้ทำป่าชุมชนเป็นอันดับแรก มีการอนุรักษ์พันธุ์ปลา อนุรักษ์ต้นน้ำ และมีผายดั้งเดิมมาก ชาวต่างประเทศมาดูผายดั้งเดิมแล้วบอกว่าภูมิปัญญาของคนแต่ก่อนเก่ง มีการผันน้ำเข้าไปใช้ในสวน ไนไร่ ไนนาได้ แต่คนเราในปัจจุบันกรมชลประทานเป็นผู้จัดการให้ทั้งหมด ตอนนี้ที่เชียงดาวมีปัญหาคือผายยาง ซึ่งของงบประมาณไปไม่กี่ล้านแต่ได้มาทั้งหมด 180 ล้านบาท เพื่อกันลำน้ำปิงเลย แต่ชาวบ้านไม่เอา ต้องการ โครงการวิจัยต่างๆที่เราได้มาร่วมกันในตอนนี้ เราลงมาในระดับเวทีตำบล ซึ่งเราผ่านเวทีต่าง ๆ มาแล้ว 14 เวที ซึ่งหลาย ๆ คนก็ได้เข้าไปร่วมและเคยได้ไปร่วมเวทีที่เชียงดาวด้วย มีการแลกเปลี่ยนความรู้กัน งานวิจัยชิ้นนี้อยู่บนฐานทรัพยากร คือ ดิน น้ำ ป่า การเกษตรองค์กร แต่ อ. พร้าว เราจะขอเน้นเรื่องป่า - น้ำ เป็นปัจจัยหลัก เพราะเราอยู่ต้นน้ำแม่จิด และความจริงส่วนมากเราได้ใช้น้ำแม่จิดน้อยมาก เราจะใช้แม่น้ำสาขาเป็นส่วนมาก คนใน อ. สันทราย ส่วนมากจะใช้น้ำแม่จิด อ. สันทราย อ. แม่แตง ได้ใช้ประโยชน์มากกว่าเราด้วยซ้ำ ส่วนลำน้ำแม่แตงตอนบนซึ่งอยู่เขต อ. เวียงแหง อ. เวียงแหงก็ได้ใช้เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งลำน้ำแม่แตงจะไหลลงสู่ อ. เมือง และ อ. เมือง ด.สุเทพ อ. หางดงจะได้ใช้แม่แตงเพราะได้นำไปทำน้ำประปาของ จ. เชียงใหม่ น้ำแม่ปิงก็เช่นกัน คนที่อยู่เชียงดาวยกเรื่องป่าไม้เป็นอันดับที่ 1 เพราะเวทีต่างๆจะลงที่นั่นหมด ของงบประมาณครึ่งหนึ่ง 3 - 4 ล้านบาทจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องป่า ทำโครงการระดับใหญ่ ระดับรัฐมนตรีมาดูงาน และตอนนี้ รมด.ประพัตร์ จะได้มาใช้ศูนย์เชียงดาวเป็นที่ปรึกษาตามที่นายกฯสั่งมา และพร้าวก็จะได้เข้าร่วมด้วย ซึ่งเราอาจจะได้รับความช่วยเหลือด้านงบประมาณต่างๆบ้าง ของ อ. เวียงแหงก็เช่นกัน ขณะนี้จะทำทั้ง 3 อำเภอนี้เป็นกรณีศึกษาและเราจะทำอะไรกัน ลองมาพูดคุยปรึกษาหารือกันสนใจไหมเรื่องของป่าชุมชน เรื่องการอนุรักษ์ต้นน้ำ หากสนใจตอนบ่ายเราจะได้พูดคุยกัน หากสนใจต่อไปอีกว่าจะทำเวทีป่าโดยตรงหรือเวทีลุ่มน้ำโดยตรงก็จะทำกันเลยเพราะคุยกับอาจารย์นิคมท่านบอกว่าถ้าหาก จ. สันทรายพร้อมก็สามารถจัดเวทีต่อเนื่องได้เลย มีงบประมาณให้ แต่ก่อนที่จะจัดเวทีต่างๆควรจะต้องดูก่อนว่าหมู่บ้านเราพร้อมหรือยัง เราปรึกษาหารือกันในหมู่บ้านและมาตกลงกันในรูปคำบลดหรือเปล่าฝากให้คิดดู ในช่วงเช้านี้กิจกรรมที่เราจะทำกันก็คือ เราจะแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม แล้วจะให้แต่ละกลุ่มทำแผนที่ในเงื่อนไขแผนที่เราจะมีรูปแบบให้วาดแผนที่ วาดหมู่บ้าน สถานที่สำคัญ เรื่องป่าเราค่อยมาคุยกันในช่วงบ่าย เรื่องทั้งหมดเป็นเรื่องที่น่าสนใจทั้งนั้น หากสนใจเดี่ยวเราจะมาคุยกันอีกที สิทธิที่ว่าทั้งหมดอยู่ในนี้คือ สิทธิแล้วมาหาชุมชนรวมทั้งทรัพยากรด้วยซึ่งเราจะได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน เราจะทำแผนที่กันก่อนเอาแบบที่เข้าใจกัน พยายามแบ่งหมู่บ้านให้กระจายออกไปแยกไปอยู่แต่ละกลุ่ม เพราะหมู่บ้านอื่นๆจะได้รู้ว่าแต่ละหมู่บ้านมีอะไรบ้าง และหมู่บ้านใกล้เคียงมีอะไรบ้าง

ในแผนที่ก็จะมีสถานที่สำคัญก่อน แล้วก็หมู่บ้าน ลำห้วย อย่างเก็บน้ำมีไหม มีลำเหมืองก็สาย มีฝายก็ลูก แล้วป่าไม้อยู่บริเวณไหน หลังจากทำแผนที่เสร็จก็จะมีการนำเสนอ

ช่วงนำเสนอ

ตัวแทนกลุ่มที่ 1 : นายวินัส เบ็งด้วง

จะได้มาชี้แจงว่าแผนที่ ค.สันทราย จะถูกต้องหรือไม่หากไม่ถูกต้องก็ขอให้ช่วยแนะนำด้วย ถนนเส้นนี้เป็นถนนจาก อ.พร้าวผ่านสันโป่ง ผ่านหนองบิด ไปสิ้นสุดที่ไชยปราการ ลำดับจากไชยปราการมาก็จะเป็นบ้านหนองผา มาปางเปาะ แม่ป่าคิ โรงเรียนแม่ป่าคิ ผาแดง บ้านล่อม หมู่ 1 บ้านโป่งเย็น หมู่ 2 บ้านดงป่าช้า ตรงข้ามน้ำแม่จิดเป็นลูกศรชี้ไปทางหนองครก เส้นสีแดงทำผิดไปนิดหนึ่งแทนน้ำแม่จิด มาทางห้วยป่าไล่ไปทางหมู่ 10 จะมีฝายอยู่ชื่อฝายหนองครก ฝายหนองบิดอยู่ที่บ้านห้วยล้าน ฝายห้วยล้านอยู่ที่ก๊วนก ส่วนข้างบนจะเป็นป่าไม้ทั้งหมดเลยไปก็จะเป็นป่าไม้ 2 ข้างน้ำแม่จิดก็จะเป็นป่าไม้ บ้านหมู่ที่ 11 จะอยู่ทางน้ำแม่โก้น ซึ่งจะได้ใช้ทาง หมู่ 9, 11, 15 ซึ่งมีวัดและโรงเรียนด้วย หมู่ 4 ลงมา หมู่ 5 หมู่ 7 ฝั่งทางน้ำแม่โก้นก็มีบ้านบ่อเต่า หมู่ 3, 6, 8, 9

ตัวแทนกลุ่มที่ 2 : ไกรศรี หน่อปัน

จะได้มาบรรยายแผนที่ของ ค.สันทราย ซึ่งแผนที่ใน ค.สันทราย ก็มีหมู่บ้านรวมกันทั้งหมด 15 หมู่บ้าน อาจจะดูไม่สวยงามเท่าไรแต่มีความหมายของสัญลักษณ์อยู่ จะมีที่ตั้งของ อบต. น้ำแม่จิด รูปสามเหลี่ยมสีน้ำเงิน คือ วัด เส้นทางแบบนี้คือเขตป่าไม้ เส้นที่ควบคือฝาย เส้นทางเป็นถนน กลมๆคือหมู่บ้าน รูปสีแดงและสีน้ำเงินรวมกันคือโรงเรียนใน ค.สันทราย ซึ่งเป็นรายละเอียดในแผนที่ส่วนใหญ่ แผนที่ป่าไม้ใน ค.สันทราย ก็จะมี หมู่ 7, หมู่ 5 เชื่อมกับ หมู่ 12, หมู่ 3, หมู่ 10 แล้วจะเป็นคดอขนางแลช่วงหมู่ 7 มาถึงหมู่ 5 เลยไปถึงหมู่ 11 และหมู่ 1 เป็นฟากของหมู่ 10 หมู่ 2 หมู่ 13 หมู่ 1 เป็นเขตป่าไม้ช่วงของหมู่ 8, 9 ช่วงนี้ส่วนมากจะเป็นสวนและไร่ นา ช่วงที่มีป่ามากที่สุดก็คือหมู่ 10 บ้านหนองครกมาถึงหมู่ 2 บ้านหนองบิด, ดงป่าช้า ซึ่งมีน้ำแม่จิดกั้นอยู่ ไปทางหมู่ 13 ขึ้นมาทางหมู่ 1 บ้านห้วยล้าน ขึ้นไปทางทิศเหนือจะเป็นหมู่ 4 บ้านล่อม, ผาแดง ไปถึงโป่งเปาะ แม่ป่าคิ ปางเปาะ และจะมีเส้นทางที่ไปไชยปราการ ช่วงนี้ก็เป็นป่าไม้ส่วนใหญ่แล้วทางหมู่ 10 หมู่ 12 และหมู่ 1 ก็จะเป็นป่าไม้เช่นกันจากรายการในแผนที่ส่วนใหญ่ทางหมู่ 10 หมู่ 2 หมู่ 13 หมู่ 1 หมู่ 14 หมู่ 12 เป็นป่าไม้มากที่สุด หมู่ 7 หมู่ 3 หมู่ 2 เป็นป่าไม้และจะมีวัดใน ค.สันทรายมีทั้งหมดประมาณ 10 วัด คือ หมู่ 10 หมู่ 2 หมู่ 1 หมู่ 14 หมู่ 15 หมู่ 5 หมู่ 6 หมู่ 13 หมู่ 8 และหมู่ 9 ใช้วัดเดียวกันคือวัดพระธาตุกลางใจเมือง ลำน้ำที่สำคัญที่ใช้กันส่วนใหญ่เหมืองฝายก็จะมีหมู่ 2 มีอยู่ 2 ฝาย ส่วนมากจะใช้ น้ำจากห้วย ฝายโป่งเย็น 2 ฝายและฝายจากน้ำแม่จิด คือ ฝายหมู่เอคือ ฝายหนองครก ฝายผาดึงหมู่ 1 ห้วยล้านหมู่บ้านที่ได้ใช้ประโยชน์คือ หมู่ 1, 3, 2, 10 และมีฝายวังไฮ วังจา ผาปู่ ผา

หมอน ย่านาง จอมหัว ต้นเตี้ยและวังสุ และฝ่ายคงป่าเล้า สายที่ใช้แม่ไก่ก็มีปูเหล็ก ต้นเตี้ย ต้นคู้ ปูโม่ ตั้งอยู่ที่หมู่ 6 และฝ่ายลุมตี่ที่อยู่ในเขตของหมู่ 5 และหมู่ 6

ตัวแทนกลุ่มที่ 3. : นายจา ปานคำ

สำหรับหมู่ 3 หมู่ 11 หมู่ 4 และหมู่ 15 ฟังคร่าวๆเรื่องฝ่ายแม้งัด จากตัวอำเภอ ก็เข้ามาขามส้ม สันปงและหนองบิต ห้วยสำน และไปทางถนนไปไชยปราการ จะมาทางห้วยสำนและมาทางคอยนางแลและจะมีถนนไปทางกัวเขาควยอ้อมมาทางบ้านสันอีกฟ้าผ่านมาทางท่ามะเกี๋ยง ส่วนอีกสายมาทางนางแลแล้วลงมาสันปงจะมีสำน้ำแม้งัด อย่างน้ำแม้งัดไปทางหนองครก ฝ่ายทางโน้นจะไม่จำเพราะไม่เคยได้ไปสำรวจ และมีน้ำแม่ไก่จะมีฝ่ายน้ำสันที่มีชื่อว่าฝ่ายปูเหล็ก ฝ่ายต้นเตี้ย ฝ่ายขามส้มและฝ่ายน้ำสันไปสันปงหมู่ 7 แม้งัดจะมีฝ่ายแม้งัดอยู่ที่ป่าตอง กัวนาก และลงมาหนองบิต

นายชูชาติ ทะกิจ อบต.หมู่ 10

ก่อนจะบรรยายแผนที่ของ ต.สันทรายก็จะแนะนำสัญลักษณ์ก่อนว่าอยู่จุดใดเป็นฝ่ายถนน วัด โรงเรียน อย่างเก็บน้ำ สำน้ำ อบต. และป่าไม้ จะอธิบายที่สำคัญๆเท่านั้นสำหรับถนน ต.สันทรายจะมีเป็นหมู่ๆตามช่องตั้งแต่หมู่ 1 - หมู่ 15 เราจะพูดถึงสำน้ำก่อนคือสำน้ำแม่ไก่อยู่ในตำบลป้าโหนดจากอำเภอน้ำแม่ไก่จะไหลลงมาหล่อเลี้ยง ต.สันทราย เป็นอ่างที่อยู่ในต.ป้าโหนด แต่ ต.สันทรายได้ใช้ประโยชน์ด้วย ผ่านมาหลายฝ่ายย่อยๆฝ่ายที่สำคัญก็มีฝ่ายปูเหล็กอยู่ที่หมู่ 11 สำเหมืองจะเป็นของหมู่ 4 และหมู่ 15 หมู่ 5 และลงมาจะมีฝ่ายอีกหนึ่งฝ่ายคือฝ่ายสันปง ลงมาฝ่ายล่องห้า ทางน้ำแม้งัดจะมีฝ่ายกัวเขาควยลงมาหล่อเลี้ยงทั้ง ต.สันทราย และต.ป้าโหนดด้วยลงมาเรื่อยๆจะมีฝ่ายห้วยสำน ฝ่ายหนองครก และเข้าเขต ต.บ้านโป่งไปถนนจาก ต.เวียง ผ่านมาหมู่ 5,4,11 ไป ต.ป้าโหนดโค้งไปหมู่ 15 ออกไปและถนนอีกสายหนึ่งก็จะมาหมู่ 5 หมู่ 2 หมู่ 13 และจะมีอ่างเก็บน้ำที่ร้องบอกไปอีกที่หนึ่ง

คุณบุญมา ผู้ประสานงานโครงการสิทธิชุมชนลุ่มน้ำแม้งัด อำเภอพร้าว กล่าวสรุปที่ชาวบ้านนำเสนอ

ตอนนี้ ต.สันทรายมีการใช้น้ำอยู่ 2 สาย คือ แม้งัดและแม่ไก่ แม้งัดมีฝ่ายทั้งหมด 13 ฝ่าย แม่ไก่ 7 ฝ่าย ป้าโหม้อยู่ที่หมู่ 4 หมู่ 12 หมู่ 14 หมู่ 7 หมู่ 5 หมู่ 3 หมู่ 1 เราจะทำป่าชุมชนที่หมู่ 14 หมู่ 12 หมู่ 11 หมู่ 4 หมู่ 5 ห้าหมู่บ้านที่อยู่ใกล้ป่าหากหมู่บ้านอื่นจะมาใช้ป่าไม้รวมก็ขอให้มาร่วมด้วย การทำป่าชุมชนจะทำให้ทั้งในเขตอุทยานและเขตป่าอนุรักษ์ ถ้าพูดว่าผิดกฎหมายผิดแน่นอนเพราะตอนนี้ พรบ. ยังไม่ออก แต่ถ้าเราจะทำป่าชุมชนต้องทำก่อนกฎหมายออกเพราะใน พรบ. ระบุว่าป่าชุมชนจะทำให้ได้ก่อนกฎหมายออก ถ้าหลังกฎหมายใช้ไม่ได้แล้วขณะนี้กฎหมายเข้าสภาฯ รอบ 2 แล้ว ครั้งแรกติดอยู่กับ สว. ไม่น่ามีมติ เพราะคิดว่าหากเป็นป่าชุมชนแล้วชาวบ้านจะเข้าไปตัดไม้หมดแน่นอน เพราะเข้าใจผิดการดูแลรักษาป่าของเราจะแตกต่างจากของเจ้าหน้าที่ ถ้าเราทำป่าชุมชนเราจะทำเป็น 2 ระบบ คือเราจะทำเป็นรอบนอกและรอบใน รอบนอกคือป่าใช้สอย ข้างในคือป่าอนุรักษ์ ป่าใช้สอยจะเข้าไปใช้ประโยชน์ ป่า

อนุรักษ์จะเป็นป่าต้นน้ำ หากจะใช้พื้นที่หรืออื่นๆจะใช้ในป่ารอบนอกหรือป่าใช้สอย ส่วนป่าต้นน้ำหรือป่าอนุรักษ์จะเก็บรักษาไว้จะไม่ตัดทำลาย และในป่าชุมชนของเราจะมีกฎระเบียบที่ชาวบ้านทั้งหมดช่วยกันทำ เราจะคุยรายละเอียดในช่วงบ่ายอีกทีหนึ่งเราจะทำเรื่องป่าชุมชนเลยหรือเปล่า จะทำเมื่อไหร่ จะทำอย่างไรกัน เราจะมาพูดคุยกันในตอนบ่าย หลังจากทานอาหารกลางวันเสร็จ ในตำบลสันทรายหมู่บ้านจะเชื่อมโยงกันหมดและจะมีหมู่บ้านใหม่คือหมู่ 15 แดกมาจากหมู่ 4 แยกออกมาเป็นอีกหมู่บ้านหนึ่งและประชากรของ ต.สันทรายมีเยอะเหมือนกัน ดูจากแผนที่ทั้งหมดป่าจะอยู่ทางทิศตะวันตกและทิศเหนือ หากจะทำป่าชุมชนทางทิศตะวันตกก็ติดกับเชียงดาว และทางทิศเหนือก็ติดกับไชยปราการเลยหรือหมู่ 5 อาจจะคาบเกี่ยวกับหนองครกและห้วยसानเลย ในช่วงบ่ายอยากให้เราช่วยกันทำกลุ่มออกมาเป็น 2 กลุ่ม ทำเรื่องป่าและเรื่องน้ำเพราะเราอยู่ในแหล่งต้นน้ำ ที่พูดให้ฟังว่า นายกฯทักษิณ สนใจสูบน้ำแม่ปิงตอนบนอยากให้เป็นกรณีศึกษาให้จังหวัดอื่นๆภาคอื่นดูเป็นตัวอย่าง และ อ.พร้าวเราจะได้ประโยชน์ด้วย หากมีงบประมาณก็จะจัดสรรแบ่งมาพร้าวและเวียงแหงด้วย หากเราทำเรื่องป่าชุมชนอย่างเป็นหลักเป็นฐานเป็นจริงเป็นจังต่อไปเราก็จะไปเชื่อมต่อกับ อ.เชียงดาว และ อ.เวียงแหง ที่ อ.เชียงดาวได้งบประมาณมาหลายล้านบาทจากการทำเรื่องป่า ในช่วงบ่ายเราจะคุยรายละเอียดอีกที

ภาคบ่าย

ตัวแทนกลุ่มที่ 4. : นายวิหัส เบ็งดวง

ป่าชุมชน ต.สันทรายเป็นสิ่งที่คิดกันมาหลายเดือนแล้วแต่ยังไม่คิดหน้าวันนี้ โอกาสดีที่จะได้มาพูดคุยชี้แจงผู้ที่เข้าร่วมเวทีในวันนี้ให้เข้าใจซึ่งคิดว่าเราจะเริ่มประชุมชาวบ้านก่อน พูดให้ชาวบ้านเข้าใจว่าเราจะทำป่าชุมชนร่วมกับหมู่ 4 หมู่ 5 หมู่ 6 ซึ่งวันนี้หมู่ 6 ไม่ได้มาร่วมเวทีวันหลังจะเชิญให้มาร่วมประชุมด้วย พูดคุยให้เข้าใจถ้าเข้าใจแล้วก็จะได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานโครงการป่าชุมชนที่คิดจะทำกันขึ้นมาและต่อไปก็จะไปสำรวจกำหนดขอบเขตพื้นที่ที่จะดำเนินการที่วางไว้ขอบเขตของเราคิดว่าคงจะเป็นแบบนี้ คือ เขาถนนสายสันโป่ง - หนองปิต เป็นหลัก ทางทิศใต้ ทางตะวันตกคิดว่าจะเอาเขตป่าที่ติดน้ำแม่จิดเป็นหลัก จากทิศตะวันตกแล้วจะติดต่อหนองปิต ห้วยมะหิน หมู่ 13 ห้วยसान หมู่ 1 วันก่อนก็ได้คุยกับสารวัตรแล้วว่าปิกลายมีชาวบ้านห้วยसानมาเสียไม่ได้ไปจำนวนมาก และก็มีคนมาลอบตัดไม้พอสดีเข้าไปพบเจ้าหน้าที่ป่าไม้ที่ทุ่งห้าได้รับรู้และไปดูปรากฏว่าต้นไม้ถูกตัดไป 10 กว่าต้น ทางหมู่บ้านไปขอแต่เจ้าหน้าที่ไม่ให้ แล้วเดินตามทางมาเห็นคนลอบตัดไม้พยายามไล่จับแต่ไม่ทัน ทางหมู่บ้านเลยไปนำไม้ที่ถูกลอบตัดมาใช้ประโยชน์ในหมู่บ้านโดยนำมาให้ชมรมผู้สูงอายุใช้ทำครก ตำข้าวเสียค่าใช้จ่ายไปประมาณ 3,000 บาท ทางเขตทิศเหนือจะเอาน้ำแม่จิดเป็นหลัก อีกทางหนึ่งจะติดกับป่าสหกรณ์จากบ้านสันโป่งไปถึงป่าสหกรณ์ประมาณ 1.5 ก.ม. คิดเป็นเป็นไร่ประมาณ 700 กว่าไร่ คิดว่าอยู่ในระดับนี้ ข้อที่ 4 จะรวบรวมสมาชิกในชุมชนจากที่ได้อ่านในพรบ. ป่าชุมชนว่าอย่างน้อยให้มีสมาชิก 50 คนขึ้นไปเป็นสมาชิกของป่านั้นๆ ให้พัฒนากลุ่มให้

แข็งแรงโดยเฉพาะผู้นำชุมชน ข้อ 5 ตั้งกฎข้อบังคับในการทำป่าชุมชนตลอดจนใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่าทางหมู่บ้านสันเปงได้รักษาป่ามา 128 ไร่ เมื่อปี พ.ศ. 2510 ก่อนนั้นชาวบ้านได้แข่งขันกันเก็บพินมาเก็บไว้ในบ้านแต่มีคนในหมู่บ้านซื้อพินมาคิดขึ้นมาได้ว่าหากเป็นแบบนี้ต่อไปป่าก็จะหมดไปเลยรักษาไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งได้ตั้งกฎเกณฑ์ขึ้นมาว่าหากใครตัดไม้ต้นหนึ่งจะถูกปรับ 50 บาท ล้มโค่นก็ต้นละ 50 บาทแต่ไม่ได้จับเพราะมีส่วนน้อยที่ฝ่าฝืน ข้อที่ 6 จัดทำแผนโครงการเพื่อดำเนินการตามเป้าหมายที่วางไว้เราจะทำกันเมื่อไหร่ ตกลงกันว่าจะเริ่มดำเนินการในเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2545 จะสำเร็จหรือไม่ถึงเวลานั้นค่อยว่ากันอีกที จากความตั้งใจคือจะรักษาป่าผืนนี้ไว้เพราะรักษามานานแล้ว และจะไม่มีคนไหนคิดว่าจะทำเป็นที่ท่องเที่ยวด้วย ซึ่งเรายังรองบประมาณที่เราได้ขอไปประมาณ 2 - 3 ที่ และได้ปรึกษาหารือกันว่าถ้าเป็นไปได้วันข้างหน้าไม่ว่าจะเป็นปีหน้าหรือปีต่อไป เราคงจะได้เห็นว่าป่าแห่งนี้คงจะมีผู้คนเข้ามาท่องเที่ยว ค.สันทราย เพราะไม่มีที่ท่องเที่ยวพอถึงฤดูแล้งสงกรานต์จะมีคนท่องเที่ยวอยากให้มีจักรยานน้ำ มีร้านอาหารหากเป็นไปได้คงจะไปได้อีกไกลหากมีคนมาเที่ยวตามที่เราคิดไว้ทางชาวเขาอาจจะนำลงมาค้นต้อนรับนักท่องเที่ยวได้ เพราะเราเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว เช่น ถ้ำผาแดง โป่งน้ำร้อน น้ำตกห้วยป่าปู คิดว่าตรงนี้เป็นจุดศูนย์กลางเท่าที่คิดได้ทางตอนนางแลก็มีชื่อเสียงเพราะว่าหากอาจารย์นิกร ฟันตัวขึ้นมาได้ตำบลเราคงจะเจริญรุ่งเรืองขึ้นถ้าทำป่าชุมชนได้อาจจะมีคนเข้ามาอยู่อาศัยกันเรื่อยๆ แต่ตอนนี้ปัญหาคือ ผู้ที่จะขึ้นมาอยู่อาศัยไม่กล้าขึ้นมาเพราะทางป่าไม่ไม่มีงบประมาณจะขึ้นมาอยู่เช่นกัน และอาจารย์นิกรก็ไม่ให้ขึ้นไปอยู่ ถ้าหากว่าชาวบ้านขึ้นไปอยู่ได้คงจะเจริญขึ้นเรื่อยๆ ขอฝากให้ตำบลสันทรายช่วยส่งเสริมด้วยหากทำได้ก็จะเป็นประโยชน์ ค.สันทรายก็จะมีรายได้เพิ่มขึ้นเหมือนแต่ก่อน ซึ่งจะเห็นว่าทางหน้าวัดเดิมไปด้วยรถแท็กซี่ไม่มีที่จอดมีผู้คนมาท่องเที่ยวมาก ร้านค้าเดิมไปหมดอยากให้อีกกลับมาเป็นเหมือนเดิม

อาจารย์สนั่น วิชัยรัตน์

ในการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันในเรื่องของป่าชุมชน ถามว่าเราจะทำกันอย่างไรต่อไปในเรื่องการจัดการป่าชุมชนสมาชิกในกลุ่มบอกว่าเราจะกำหนดเนื้อที่ที่รับผิดชอบที่จะทำเป็นป่าชุมชน จะมีการประชุมชี้แจงประชาชนทุกหมู่บ้านเกี่ยวกับเรื่องป่าชุมชนโดยผู้ใหญ่บ้านของแต่ละหมู่บ้าน ในเรื่องของการจัดการเรื่องของการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการเข้าร่วมอย่างน้อยหมู่บ้านละ 5 คน เข้ามาเป็นแกนนำของตำบลซึ่งจะต้องมีประธานกรรมการของตำบลด้วย ซึ่งก็รวมไปถึงเลขานุการ เภรัญญิก ในส่วนปลีกย่อยอาจจะมีการรวมกันในหมู่บ้าน 10 - 20 คนแต่จะเข้ามาเป็นกรรมการตำบล 5 คน คณะกรรมการจะต้องวางแผนเพื่อดำเนินการที่จะดำเนินการในการจัดการเรื่องของป่าชุมชน ในเมื่อจัดตั้งกรรมการดำเนินการเรียบร้อยแล้วให้คณะกรรมการไปสำรวจพื้นที่ที่จะทำป่าชุมชนว่ามีพื้นที่กี่ไร่ เมื่อสำรวจมาแล้วว่าเราจะทำกี่ไร่ กี่ตารางกิโลเมตร หรือว่าเมื่อได้พื้นที่กำหนดแล้วให้คณะกรรมการแจ้งประชาชนแต่ละหมู่บ้านทราบเราจะทำเมื่อไหร่ได้ฟังทางอาจารย์บุญมาว่าเราน่าจะทำอย่างเร่งด่วน คิดว่าจะเริ่มเดือน

แม่จัต และเราก็คิดกันว่าชาวเขาเขตเราเป็นผู้บุกรุกป่า จริง ๆ แล้วไม่ใช่เมื่อต้นปีที่ผ่านมามาทาง
ประธานบริหารอบต. ประธานสภาอบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่อุทยานและตำรวจบาง
ส่วนได้เข้าไปในป่าและจับกุมผู้บุกรุกมาได้ 4 คน ซึ่งปรากฏว่าไม่ใช่ชาวเขามาเขตของเรา
หมายถึงไม่ใช่ชาวเขาในเขตตำบลป่าโหนด และไม่ใช่ชาวเขาในจังหวัดเชียงใหม่ด้วย แต่เป็น
ชาวเขาจากจังหวัดเชียงราย จะเห็นได้ว่าไม่ใช่เกิดจากประชากรของเราอย่างเดียว และจริงๆ
แล้วในส่วนของอ่างแม่ไก่เคยได้ไปที่หมู่บ้านอาเส่แล้วมองลงมาก็สามารถมองเห็นอ่างแม่ไก่
แสดงว่าเป็นป่าที่ไม่ลึกเท่าไรป่าที่ลึกจะเป็นป่าต้นน้ำแม่จัตมีแม่น้ำหลายสายลำห้วยหลายสายไม่
ว่าจะเป็นห้วยงูเห่ล้อม ห้วยแม่จัตน้อย และอื่น ๆ ซึ่งจริงๆ แล้วได้มีการเดินสำรวจตลอดไม่
ว่าจะเป็น สตรี แม่บ้าน เยาวชน ผู้นำชุมชน มีความขยันขันแข็งและความสามัคคี และในส่วน
ของเรื่องงบประมาณที่เราจะหามาทาง อบต. มีงบประมาณให้ในส่วนอย่างแน่นอนไม่ต่ำ
กว่า 2-3 หมื่นบาท แต่ถ้าเห็นว่าทางเรามีความตั้งใจจริงร่วมมือกันได้จริง ๆ และเห็นความ
สำคัญทาง อบต. ก็จะจัดสรรงบประมาณเพิ่มให้อีกส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งเราจะต้องช่วยกัน
ประชาสัมพันธ์ในท้องถิ่นของเราให้ทราบโดยทั่วกันแล้วจัดตั้งองค์ผ้าป่าและตั้งกองขึ้นมาซึ่งมี
ประธานและกรรมการและผ้าป่ากองนี้เราจะนำเงินที่ได้มาทำป่าชุมชนเพื่ออนุรักษ์ป่าในพื้นที่ของ
เรา ในส่วนของกล้าไม้ถ้าเรามีความยินยอมพร้อมใจกันก็ไม่มีปัญหาทางกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
และอบต. จะดำเนินการจัดหาให้เอง และในตอนนี้อย่างที่ทางกรมป่าไม้ทำอยู่คิดว่าเป็นที่น่าสนใจ
ทำแนวเขตโดยใช้ต้นไม้พันธุ์แปลกๆ ออกไปจากไม้ในป่าปลูกเป็นแนวเขต และก็ผ่าออกไปทาง
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกอบต. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ที่มากันในวันนี้ซึ่งส่วนมากจะเป็นผู้นำชุม
ชน อยากให้ทุกคนมีความกระตือรือร้นในเรื่องของการทำป่าชุมชนของเรา โครงการนี้คุณแล้ว
เหมือนจะทำได้แต่ถ้าเราร่วมมือกันจริงจังแล้วเราก็สามารถทำได้ ภายในเวลา 3 ปีป่าของเรา
ขึ้นแน่นอน หมายความว่าต้นไม้ต่างๆ ในพื้นที่ที่เราไปเดินปักป้ายกันภายในเวลา 3 ปีแตกหน่อ
ขึ้นมาโคพอสมควรมากแล้ว และเมื่อแตกหน่อขึ้นมาแล้วเราจะดูแลอย่างไร เราก็ต้องมีการเฝ้า
ระวังไฟป่าและในส่วนของเราเราก็จะต้องมีการกำหนดโซนให้แก่พวกเขาด้วย

ในส่วนของ อบต.ก็ต้องขอขอบคุณคุณบุญมามากที่เป็นผู้ประสานงานเครือข่ายลุ่มน้ำแม่
จัต และ ณ ปัจจุบันเราจะขึ้นอยู่กับทางอำเภอเชียงดาว ซึ่งก็ได้มีการเจรจางบประมาณมาช่วย
และก็ขอขอบคุณพี่น้องชาวบ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ได้มาเข้าร่วมเวทีในวันนี้และวันนี้ก็เป็น
เวทีแรกและต่อไปเมื่อเราได้ประธาน กรรมการ ขึ้นมาเป็นกลุ่มก้อนแล้วเราก็จะได้มีการเดิน
สำรวจป่า ตั้งกฎระเบียบกันขึ้น

สรุปประเด็น

อ. บุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำจัต

กราบขอบคุณประธานบริหารและตอนนี้เราก็ทราบแล้วว่าเรามีงบประมาณแล้วเราจะ
ต้องมองใกล้ ๆ ตัวของเราก่อน แล้วค่อย ๆ ไปหาจากที่อื่นมาเสริม อย่างที่ทางประธาน
โครงการสิทธิชุมชนศึกษา ภาคเหนือ กรมศึกษาลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน แม่แตงตอนบนและแม่จัต
F : เวทีโครงการสิทธิ - ตำบลป่าโหนด - ลุ่มน้ำจัต 15-2-2546

ธันวาคม ปี พ.ศ. 2545 ช่วงต้นเดือนก็จะขอให้หมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านที่มาร่วมเวทีวันนี้ช่วยประชาสัมพันธ์ว่าเราจะทำประชุมชนและเราจะดำเนินการตั้งแต่เดือนธันวาคมเป็นต้นไป

อาจารย์บุญมา

ตอนนี้เรารู้แล้วว่าเราจะทำกันเมื่อไหร่เริ่มกำหนดกันเดือนธันวาคม แต่ก่อนถึงธันวาคม ผู้ที่เข้าร่วมเวทีในวันนี้ควรจะไปประชาสัมพันธ์ก่อนในหมู่บ้านและชี้แจงว่าเริ่มทำได้แล้วได้กรรมการขึ้นมาแล้ว คราวนี้ต้องอาศัยในส่วนของ อบต.ด้วย ในเรื่องของพิกัด เช่น หมู่ 5 จะทำปาดรงคอยนางแลมีพิกัดประมาณกี่ไร่ และในการจัดการในหมู่บ้านก็ทำได้โดยไม่ต้องรอเจ้าหน้าที่โครงการสิทธิชุมชน ทำเสร็จแล้วได้มาแล้วกำหนดว่าจะประชุมระดับตำบลเมื่อไหร่ อยากให้เจ้าหน้าที่โครงการสิทธิชุมชนมาร่วมแจ้งผู้ประสานงานของ ต.สันทราย ซึ่งมี 2 คน พ่อหลวงวินัส และผู้ช่วยสมชาย แจ้งมาและพ่อหลวงจะประสานงานไปหาเจ้าหน้าที่โครงการและนัดกันมาเลยในเรื่องของงบประมาณต่างๆ มีให้ ไปหามาบ้าง ทำไม่ถึงกันงบประมาณไว้เผื่อไว้ว่าจะจัดเวทีซ่อม ถ้าพร้อมก็ทำเลยเหมือนที่เวียงแหง เวียงแหงก็ทำแบบนี้ประชุมกัน 4 วันเพราะมี 4 ตำบล วันที่ 5 ลงมือปฏิบัติการได้เลย ในส่วนของพร้าว สันทราย และป่าโพน จะทำเป็นตำบลนำร่องเลย เพราะอยู่ต้นน้ำรวมทั้งบ้านโป่งด้วย อาจจะเลยไปถึงป่าดุ่มและแม่แวนด้วย เพราะเป็นต้นน้ำทั้งหมด สาขาของน้ำแม่จิดค้อยแม่แวนก็น้ำแม่แวนน้อยที่ไหลลงไป ป่าดุ่มก็น้ำสะลมทั้งหมดเราจะทำเป็นพื้นที่อย่างน้อย คือ ทำก่อนตำบลอื่นๆ อย่างโหล่งซอดก็จะทำประชุมชนเช่นกัน กำหนดได้ลงมือปักป้ายเขตประชุมชนหมดแล้วจนถึงเขตติดต่อแม่แดงแถวโรงไม้หิน หากเราจะดำเนินการธันวาคม 2545 เราควรจะต้องพร้อมแล้ว หากพร้อมเจ้าหน้าที่โครงการจะเข้ามาเลยในช่วงนี้คือเดี๋ยวนี้จนถึงก่อนธันวาคมถ้าต้องการให้ลงไปคุยในแต่ละหมู่บ้านก็โทรศัพท์ไปบอก จะส่งคนเข้ามาคุณโอฬารก็จะเข้ามาให้คำแนะนำได้อย่างบางบ้านไม่เข้าใจสามารถนำเอาทีมงานโครงการ เข้ามาพูดคุยเสริมได้แต่ในเดือนธันวาคมควรจะทำในรูปตำบลแล้วมีความชัดเจนแล้วว่าจะทำประชุมชนที่ไหน จะทำอย่างไรกันและโครงการต่อจากนี้จะต้องทำโครงการเข้าไปที่ลุ่มน้ำปิง บางส่วนต้องใช้งบประมาณ เช่น การปักป้ายเขตจะเองงบประมาณจากไหน มาทำป้าย บางอย่างอาจจะระดมเงินจากชาวบ้านมาก่อน สมาชิกที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันควรจะรวบรวมเงินกันก่อนอาจจะคนละ 10 - 20 บาท ก็แล้วแต่ เราต้องช่วยตัวเองก่อน และหากได้มาจากที่อื่นอีกก็จะได้เพิ่มขึ้นในตอนนี้เราต้องมองประโยชน์ส่วนรวม ไม่ใช่มองประโยชน์ส่วนตัว กรรมการที่เข้ามาต้องเสียสละ หากไปไม่ได้ต้องส่งตัวแทนไป ในหมู่บ้านแน่นอนต้องมีหลายคน ในการประชุมควรจะเข้าร่วมอย่างน้อย 4-5 คน และควรจะหาคนที่มีความรู้ในหมู่บ้านมาเสริมบ้าง เช่น คนที่มีประสบการณ์เข้ามาเสริมทีมงานด้วย เพราะบางอย่างต้องใช้วิชาการบ้าง เช่น การของบประมาณ ต้องมีการพิมพ์งาน งานบางงานอาจจะขอความช่วยเหลือจาก อบต.ช่วย เพราะตอนนี้แหล่งทุนไม่ใช่มีที่เดียว พอช. ก็มีงบประมาณในการจัดการทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า อยู่ ถ้าเรารวมตัวกันเป็นกลุ่ม จากกลุ่มก็ทำเป็นเครือข่ายระดับอำเภอ ก็จะมีงบการจัดเวทีเรียนรู้ วงเงิน 200,000 กว่าบาท

งานวิจัยที่เข้ามาก็เป็นการเสริมการเรียนรู้ของชุมชน ให้รู้ว่าคุณเองเป็นผู้ทรงสิทธิ สิทธิชุมชนก็มีกฎหมายรองรับ ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ 2540 มาตรา 46 ตามเจตนาหมายข่าว ที่แจกให้ทุกท่านในวันนี้ มาตรา 46 ก็ระบุว่าชุมชนมีสิทธิที่จะเข้าไปจัดการกับทรัพยากรได้ และก็เป็นการจัดการทรัพยากรโดยชุมชน ซึ่งเราตั้งถิ่นฐานอยู่มาหลายชั่วอายุคน ตามที่ท่านทั้งหลายนำเสนอความต้องการในการจัดการป่าชุมชนอันเป็นแหล่งต้นน้ำ ก็เป็นสิ่งที่ดี โครงการสิทธิก็จะเสริมกระบวนการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้อง ก็จะมีเวทีนำเสนอให้กับท่านทั้งหลายในโอกาสต่อไป วันนี้จึงขอปิดเวทีไว้เพียงนี้

การประชุมกลุ่มย่อย ก็มีข้อตกลงร่วมกันว่าผู้นำที่มาประชุมวันนี้ก็จะนำข้อสรุปไปชี้แจงให้คนในหมู่บ้านของตนเองได้รับทราบ และยินดีเป็นอย่างยิ่งที่โครงการสิทธิเปิดเวทีที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมเสนอความต้องการของชุมชน ตลอดถึงกระบวนการเรียนรู้ที่นำเสนอในวันนี้ เป็นประโยชน์แก่ชุมชนเป็นอย่างมาก

อ.สนั่น วิชัยรัตน์

การตัดไม้ทำลายป่า ไม่ใช่เป็นชาวเขาอย่างเดียว เจ้าหน้าที่ของรัฐก็เป็นพ่อค้าไม้เสียเอง มีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง ชาวบ้านเพียงลำพังไม่สามารถจัดการได้ ถ้าหากมีการรวมตัวก็พร้อมที่จะเสนอข้อมูล และนำกำลังชาวบ้านนำจับ

ปิดเวทีเวลา 16.00 น.

นายบุญมา บัวแก้ว
ผู้บันทึกการประชุม

รายงาน

เวทีการเรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชนผ่านสถานการณ์ระดับตำบล

วันที่ 27 พฤศจิกายน 2545

ณ ศาลาวัดบ้านเหล่า หมู่ที่ 4 ตำบลป่าไผ่ อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่

เริ่มเปิดเวที เวลา 09.00 น.

อ. บุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำจืด

วันนี้ที่เรามาร่วมเวทีกันก็ขอแนะนำโครงการก่อน นี่คือโครงการสิทธิชุมชนศึกษาภาคเหนือตอนบนกรณีลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน แม่แตงตอนบนและแม่จัดตอนบน แม่จัดตอนบนคืออำเภอพร้าว แม่ปิงตอนบนคืออำเภอเชียงดาว และแม่แตงตอนบนคืออำเภอเวียงแหงทั้ง 3 อำเภออยู่ในเครือข่ายที่ทำการวิจัย เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของเรา คือสิทธิดั้งเดิมและสิทธิตามรัฐธรรมนูญ สิทธิดั้งเดิมคือสิทธิที่เรามีมาอยู่แล้ว สิทธิชุมชนคือสิทธิส่วนรวม ที่เรามีส่วนร่วมในการใช้ร่วมกันไม่เป็นของคนใดคนหนึ่ง เช่น วัด ที่สาธารณะ ป่า ดิน น้ำ สิทธิจะต้องอยู่บนฐานของทรัพยากรดิน น้ำ ป่า และในงานวิจัยของเราก็จะเกี่ยวข้องกับเรื่องเหล่านี้คือเรื่องของ ดิน น้ำ ป่า ระบบการเกษตร และองค์กรชุมชน มีอยู่ 5 อย่างด้วยกัน ชุมชนท้องถิ่นคือหมู่บ้านที่เราอาศัยอยู่กลายเป็นชุมชนที่ใหญ่ขึ้น โครงการสิทธิชุมชนมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะให้ชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนในการเรียนรู้ร่วมกันถึงสิทธิที่เราพึงจะมี งานวิจัยนี้ไม่ใช่จะให้เจ้าหน้าที่มาเก็บข้อมูลและนำกลับไป แต่ต้องการให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลและทำวิจัยร่วมกันแล้วนำกลับมาให้ชาวบ้านได้อ่านได้พิจารณาอีกที โครงการสิทธิชุมชนจะทำงานเป็นเวลา 3 ปี เมื่อ 3 - 4 วันที่ผ่านมาผมได้ไปทำแผนโครงการต่อเนื่อง 3 ปีเพราะก่อนหน้านี้ทำแผนไว้แค่ 6 เดือน และจะต้องไปทำแผนอีก 2 ปี 6 เดือน และเราจะได้พบกับอีกในเวทีแบบนี้เป็นเวลาถึง 2 ปีที่ชาวบ้านจะได้มาเรียนรู้ร่วมกันและต่อไปในการจัดเวทีของเราก็จะมีการลงมือปฏิบัติคือว่า ใครที่มีความสนใจในเรื่องอะไรเช่นใครที่สนใจเรื่องป่าก็ไปเดินป่า คัดทำป้ายจัดทำแผน ในส่วนของกลุ่มเกษตรเราก็จะลงมือทางการเกษตรว่าเราจะทำอะไรกันในเรื่องของดิน ระบบการเกษตรแบบต่าง ๆ เรื่องน้ำกลุ่มผู้ใช้น้ำเป็นอย่างไรบ้าง เราจะทำเป็นเครือข่ายเป็นกลุ่มขึ้นมาไม่ใช่ต่างคนต่างทำเหมือนเมื่อก่อน อย่างเช่นกองทุนเงินล้านที่รัฐบาลจัดสรรให้มาโดยที่เราได้รวมกลุ่มกันทางรัฐบาลก็ได้จัดสรรเงินมาให้ จากการที่ผมไปทำแผนปฏิบัติงานที่อำเภอเชียงดาวมาในการจัดเวทีครั้งนี้ก็จะเป็นในรูปแบบของการปฏิบัติในปีที่ 2 ถ้าหากว่าเราจะทำเรื่องป่าชุมชนก็ช่วยกันทำแผนขึ้นมาว่าจะทำอย่างไรในหมู่บ้านของเรา อาจจะมีการไปดูการจัดการป่าชุมชนที่อำเภออื่นที่เขาทำมาแล้ว ไปศึกษาดูงานแล้วเราก็จะนำมา

ประยุกต์ใช้ภายในหมู่บ้านของเรา อย่างเช่นตำบลป่าไผ่เป็นแหล่งต้นน้ำ ชาวบ้านในอำเภอ
 สันทราย อำเภอเมืองเชียงใหม่ก็ใช้น้ำจากเรา จากน้ำแม่จัดซึ่งมีความยาวถึง 50 กิโลเมตร
 ภายในลุ่มน้ำของเรามีภูมิปัญญา มีความรู้ดั้งเดิม มีวัฒนธรรมเก่าแก่ มีประเพณีเราจะร่วม
 กันหรือฟื้นฟูขึ้นมาและร่วมกันฟื้นฟูต่อไป และในส่วนของสตรี เยาวชนเราก็จะมาร่วมกันมีส่วน
 ร่วมในการทำงานในครั้งนี้ให้มากขึ้น ซึ่งเป็นสิทธิของเราทุกคน ไม่ว่าอะไรก็ตามโครงการอะไรก็
 ตามที่จะมีผลกระทบกับเรา กับวิถีชีวิตของเราเราก็สามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วมเพราะตาม
 กฎหมายรัฐธรรมนูญปี 2540 มาตราที่ 46 ระบุว่า บุคคลที่รวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม
 ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น
 และของชาติและมีส่วนร่วมในการจัดการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
 อย่างสมบูรณ์และยั่งยืน ซึ่งเราจะเห็นว่าตอนนี้เรามีอำนาจที่จะเข้ามาดูแลทรัพยากรของ
 เราได้ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรดิน น้ำ ป่า การจัดทำป่าชุมชนใช่ที่เราจะเข้าไปตัดไม้หรือไปเอา
 ปามาจากกรมป่าไม้ แต่เราจะขอเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการ เช่น ที่ตำบลป่าไผ่จะทำป่า
 ชุมชนจำนวน 10,000 ไร่ เราก็จะไปคุยกับป่าไม่ว่าเราจะสามารถเข้าไปจัดการทำได้ไหม ถ้า
 หากว่าป่าไม้ยินยอมเราก็สามารถที่จะเข้าไปหาของในป่าได้ และใช้ประโยชน์จากป่าได้ โดยที่
 เราจะมีข้อตกลงมีกฎกติการ่วมกัน ในการทำป่าชุมชนควรอย่างยิ่งที่เราจะเชิญเจ้าหน้าที่ป่าไม้
 เข้ามาร่วมด้วย ไม่ใช่เราจัดการกันเอง หากเจ้าหน้าที่ป่าไม้ไม่รับรู้เราก็อาจจะถูกจับได้คือใน พ.
 ร.บ. ป่าไม้ สิ่งต่างๆ ที่อยู่ในป่าไม่ว่าจะเป็นใบไม้หรือก้อนหิน 1 ก้อนเราก็ไม่สามารถที่จะนำเขา
 ออกมาได้ ในส่วนเรื่องของน้ำ ทรัพยากรต่าง ๆ เราก็มีสิทธิที่จะเข้าไปจัดการและที่ผ่านมา
 พ.ร.บ. ต่าง ๆ เราปล่อยให้ทางรัฐจัดการเองหมดไม่ว่าจะเป็น พ.ร.บ. ป่าไม้ ก็จะมีบางหมู่บ้าน
 ที่ได้มีการตั้งรกรากมาแต่ดั้งเดิมแล้วแต่พอทางรัฐบาลประกาศ พ.ร.บ. ป่าไม้ขึ้นมาก็ไปทับที่ของ
 ชาวบ้าน ตัวอย่างเช่น ที่หมู่บ้านปากะญอที่อำเภอแม่สายได้เข้ามาอยู่มาแล้วแต่ต่อมาก็ถูก
 ทางอุทยานแห่งชาติประกาศทับที่ของหมู่บ้าน ก็ได้รับความเดือดร้อนกันถึงขึ้นถวายฎีกาขอกัน
 พื้นที่ออกจากเขตป่า ชาวบ้านได้ตั้งใจเอาจริงเอาจริงชาวบ้านที่อยู่บนคอยหรือชาวเขาก็กู้ช่วยกัน
 ดูแลรักษาป่า รักษาไม่ให้เราทุกคนได้มีใช้กันเราจะต้องร่วมมือกันไม่ปล่อยให้คนใดคนหนึ่งทำ
 เพราะว่าต่อไปเราจะต้องเป็นผู้ดูแลรักษาทรัพยากร สังเกตดูว่าเจ้าหน้าที่ป่าไม้มีกี่คน ทุกวันนี้
 การดูแลรักษาทำไม่ได้ทั่วถึง การเข้าไปตัดไม้ทำลายป่าบางครั้งก็มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามา
 พัวพันหรือมีส่วนร่วมด้วย ทำอำเภอเชียงดาวก็ทำอย่างจริงจังผู้ใหญ่บ้านนำลูกบ้านตั้งด่าน
 ขวางรถบรรทุกไม้ 8 คันที่ลักลอบขนไม้จากป่าและสามารถจับผู้กระทำผิดได้ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่
 ของรัฐ จะเห็นว่าชาวบ้านได้ทำกันอย่างจริงจังและเป็นพื้นที่ตัวอย่างที่ทางรัฐมนตรีให้อำเภอ
 เชียงดาวเป็นอำเภอศึกษาในด้านของการดูแลรักษาป่า และได้ทำเป็นพื้นที่ศึกษาตัวอย่างของ
 จังหวัดอื่นซึ่งถ้าหากมีการเข้ามาศึกษาจะรวมถึงอำเภอพร้าวและอำเภอเวียงแหงด้วย เราก็จะ
 ได้มีส่วนรับผลประโยชน์และได้ความรู้เพิ่มขึ้น ในการจัดเวทีครั้งนี้ไม่ใช่จะสิ้นสุดเพียงแค่นี้แต่ทั้ง
 นี้ก็ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของพี่น้องชาวบ้านว่าต้องการทำหรือไม่ ที่ผ่านมาก็มีที่ตำบลน้ำแพร่

ก็จะทำเรื่องประชุมชนและอนุรักษ์สวนป่าน้ำรุ ที่ตำบลบ้านโป่งก็จะทำเรื่องประชุมชนโดยมี อบต. เข้าไปร่วมด้วย ทุกเวทีที่ไปก็จะพยายามเชิญทาง อบต. เข้ามาที่ส่วนร่วมด้วย เพราะต้องการรู้ว่าทาง อบต. มีแผนงานอะไรบ้าง คือถ้าหากว่าเราช่วยกันหลาย ๆ ฝ่าย งบประมาณก็จะเพิ่มขึ้น ไม่ใช่ปล่อยให้หน่วยงานของโครงการสิทธิชุมชนเพียงฝ่ายเดียว ชาวบ้านก็รอแต่เพียงทางการส่งงบประมาณมาให้ เราต้องช่วยกันต้องร่วมมือกันก่อนเราต้องช่วยตัวเองกันก่อน คือการทำประชุมชนเป็นเรื่องของเราเป็นเรื่องของชุมชนที่ควรทำด้วยตนเอง ดังอย่างเช่น ถ้าที่ดินไม่มีโฉนดเราก็ต้องรวมตัวกันเข้าไปต่อรองเหมือนอย่างที่เขาบ้านที่อื่นเขาทำกัน แต่ในที่นี้ไม่ได้มาส่งเสริมให้ชาวบ้านมาทำการประท้วง แต่ถ้าเราเดือดร้อนจริง ๆ เราก็จะรวมตัวกันเองโดยอัตโนมัติอย่างที่เขาบ้านในจังหวัดปัตตานีที่ถูกตำรวจจับ แต่ชาวบ้านคนอื่นไม่พอใจเห็นว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐเอาเปรียบชาวบ้านมากเกินไป ไม่พอใจเผาโรงพัก แต่ขณะนี้โครงการต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบวิถีชีวิตของเรา อะไรที่ไม่ถูกต้อง เรามีสิทธิที่จะเข้ามาตรวจสอบ ถึงแม้ว่าจะเป็นโครงการของรัฐบาลก็ตาม ยกตัวอย่างเช่น รัฐบาลส่งเสริมให้ประชาชนปลูกพืชชนิดหนึ่งแต่ไม่รับซื้อไม่มีตลาดรองรับ หรือว่ามีการทุจริต แทนที่ชาวบ้านจะได้รับผลประโยชน์กลับเสียผลประโยชน์ไปชาวบ้านจะต้องได้รับผลประโยชน์กับสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นโครงการของรัฐ อะไรที่เข้ามาขัดแย้งกับวิถีชีวิตของเราเราสามารถรวมตัวกันปฏิเสธหรือต่อต้านได้ เช่นที่อำเภอเชียงดาวได้มีการก่อสร้างฝายขวางลำน้ำของรัฐบาลประมาณมาให้ 180 ล้านบาทแต่ชาวบ้านไม่ยอมรับเพราะส่งผลกระทบต่อฝายดั้งเดิมของชาวบ้านที่มีอยู่แล้ว ชาวบ้านรวมตัวกันต่อต้านเงินจำนวน 180 ล้านบาทจะนำมาทำเป็นงบประมาณในการพัฒนาความเป็นอยู่ของชาวบ้านและส่งเสริมอาชีพให้ชาวบ้านมากกว่า อะไรที่กระทบต่อวิถีชีวิตของเราเราสามารถใช้สิทธิได้ เช่นที่ลำน้ำกวงบริเวณฝายชลประทานชาวบ้านไม่ได้ต้องการเพราะไปตัดกับฝายของชาวบ้านหมดและนี่ไม่ไหลตามที่ชาวบ้านต้องการ ชาวบ้านจึงทำการทบทั้งชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนและรวมตัวกันเช่นนี้ แต่ในชุมชนของเราไม่ได้รุนแรงถึงขั้นนี้ เราจะปกป้องสิทธิของเราอะไรที่เข้ามากระทบต่อวิถีชีวิตของเราเราสามารถเรียกร้องได้ ไม่ใช่ปล่อยให้รัฐบาลเข้ามาเป็นผู้กำหนดอย่างเดียว ชาวบ้านเรามีสิทธิแล้ว ทั้งหมดที่พูดมามีกฎหมายรองรับแล้วที่เราได้มาพูดคุยร่วมกันในเวทีกันในวันนี้ทางท่านนายอำเภอก็ได้รับทราบแล้วเพราะได้แจ้งให้ท่านทราบแล้ว งานนี้เป็นงานจากสำนักงานส่งเสริมงานวิจัยได้งบประมาณจากสำนักงานกฤษฎีกามนตรี ไม่ใช่ทำแค่ในเฉพาะภาคเหนือเพียงแห่งเดียวแต่ทำกันในทุกภาคทั่วประเทศ ภาคใต้ทำในเรื่องของทะเลสาบสงขลาและการประมงพื้นบ้าน ภาคอีสานทำในเรื่องของเขื่อนปากมูล ทำไมชาวบ้านที่ปากมูลถึงต่อต้านการสร้างเขื่อนปากมูล มันส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวบ้านในเรื่องการหาปลาหรือการทำการประมงที่ทำอยู่มาตั้งแต่ดั้งเดิม วิถีชีวิตที่ทำอยู่ทุกวันนี้ได้คำตอบมากกว่าการที่จะสร้างเขื่อนหรือไม่ ได้มีการจ้าง กฟผ. นักวิชาการ อาจารย์จากมหาวิทยาลัยเข้ามาทำการวิจัยสำรวจเรื่องปลาในเขื่อนปากมูลว่ามีมากแค่ไหนและได้มีข้อสรุปว่ามีประมาณ 50-60 ชนิดเท่านั้น แต่คณะวิจัยส่วนหนึ่งที่เป็นชาวบ้านได้จับปลา

ปรากฏว่าได้ถึง 180 ชนิดและมีอีกหลายชนิดที่ยังไม่ทราบชื่อ และชาวบ้านยังรู้ด้วยว่าปลาชนิดไหนอยู่ในบริเวณใด เพราะชาวบ้านทราบดีจึงได้ทำการประมงและเขื่อนที่สร้างขึ้นมา ก็เพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าแท้จริง ๆ แล้วไม่สามารถทำได้อย่างที่อ้างถึง ปัจจุบันนี้ชาวบ้านลดขึ้น เพราะได้รับการเรียนรู้และมีการพัฒนาการขึ้นเรื่อย ๆ

ที่เชิญพี่น้องมาร่วมเวทีในวันนี้ อยากจะให้มีความหลากหลาย มีทั้งผู้เฒ่าผู้แก่ สตรี เยาวชน ตลอดจนไป เพื่อให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกไป คนที่มีประสบการณ์มากก็จะสามารถถ่ายทอดความรู้ไปยังคนรุ่นอื่นๆ ได้ คนรุ่นหลังก็จะได้รับการเรียนรู้หลายๆอย่างก็จะเกื้อกูลกัน ยกตัวอย่างในเรื่องกฎหมายบางคนไม่สนใจและไม่รู้ในเรื่องกฎหมาย แต่พอมาร่วมเวทีที่มีการพูดถึงเรื่องกฎหมายต่าง ๆ ก็จะได้มีการเรียนรู้เรื่องกฎหมายไปด้วย อะไรที่มีผลกระทบถึงเราเราก็จะทราบว่ากฎหมายอะไรบ้างที่จะมารองรับในสิ่งที่เรากำลังกระทำอยู่ ไม่ต้องกลัวหรือระแวงตรงไหนที่ไม่เข้าใจในส่วนของการการสิทธิตรงไหน และมีอะไรบ้างที่โครงการสิทธิจะเข้ามาช่วยได้สามารถที่จะสอบถามได้

คำถามผู้เข้าร่วม

ปัจจุบันนี้มีกฎหมายป่าชุมชนออกมารองรับแล้วหรือยัง

อ. บุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำจืด

กฎหมายป่าชุมชนยังไม่ออกมารองรับแต่ก็ไม่เกินเดือนเมษายน 2546 คาดว่าคงจะออกมาแล้ว จึงอยากจะบอกว่าถ้าใครจะทำป่าชุมชนก่อนตามที่กฎหมายป่าชุมชนระบุไว้ ก็สามารถทำได้ภายหลังกฎหมายออกมาก็จะคุ้มครองทันที สมมุติว่าเราจะทำป่าชุมชนและได้ไปตกลงกับเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้แล้วว่าเราจะทำป่าชุมชนทั้งหมด 20,000 ไร่ เชิญผู้ที่เกี่ยวข้องมาพูดคุยกันและจัดตั้งคณะกรรมการต่าง ๆ ภายในหมู่บ้านมีการตั้งกฎกติการะเบียบต่าง ๆ แล้ว และต่อไปก็ทำในรูปของตำบลเหมือนกับที่อำเภอเชียงดาวทำกันซึ่ง ณ วันที่ที่อำเภอเชียงดาวมีการจัดตั้งประธานเครือข่ายป่าชุมชนเพื่อมาแทนพ่อหลวงดับที่เสียชีวิตไป ซึ่งพ่อหลวงดับจัดได้ว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถอีกคนหนึ่งเคยได้เข้าไปพบปะพูดคุยกับทางรัฐมนตรีมาแล้วหลายครั้ง จัดได้ว่าเป็นคนที่มีความสามารถคนหนึ่ง ในอำเภอเชียงดาวในขณะนี้ประธานหมู่บ้านที่ได้ทำเรื่องป่าชุมชนตามโครงการสิทธิชุมชนศึกษาได้ทำประกันชีวิตให้เพราะที่อำเภอเชียงดาวทำกันอย่างจริงจัง สำหรับผู้ที่ป็นหัวหน้าเป็นประธานที่ตรวจป่าและจับผู้ล่าละเมิดเขตป่าชุมชนส่วนมากก็จะเป็นนายทุนเป็นส่วนมาก โดยมีการลักลอบตัดไม้ในการเดินตรวจป่าจะทำการในลักษณะเป็นกลุ่ม สามารถที่จะพกอาวุธเข้าไปได้เพื่อใช้ในการป้องกันตัว

จากที่ได้ไปจัดเวทีที่ตำบลน้ำแพร่บริเวณเขตป่าชุมชนน้ำรุ เป็นป่าที่อนุรักษ์ไว้เป็นป่าชุมชนแล้วมีชาวบ้านจากตำบลบ้านโป่งไปตัดไม้ไผ่มา 3 เล่มถูกปรับไป 200 บาท ตามกฎที่

ชาวบ้านได้ตั้งไว้ ในหมู่บ้านเราก็เช่นเดียวกันจู่ๆเข้าไปตัดไม้ก็ไม่ได้ แต่สามารถยกตัวอย่างได้เช่นบ้านที่ถูกไฟไหม้ เราสามารถทำหนังสือไปถึงป่าไม้ขออนุญาตตัดไม้มาสร้างบ้านจำนวน 10-20 ต้นก็ได้ไม่ว่าจะตัดมาทั้งป่า ในการทำป่าชุมชนงบประมาณบางส่วนอาจจะขอทาง อบต.ให้มาร่วมสนับสนุนได้บ้าง

ในส่วนของเหมืองฝายกลุ่มผู้ใช้ไม้ถ้าไม่มีชลประทานเราสามารถนำน้ำมาใช้ได้ แต่ถ้าเป็นระบบชลประทานจะไปขอน้ำมาใช้ไม่ได้แล้ว หาก พ.ร.บ. น้ำ ที่จะออกมาในไม่ช้านี้ ถ้าไม่ถึงคิดเราก็ไม่สามารถใช้น้ำได้ ถ้าหากมีการลักลอบก็จะถูกจับและปรับ 200,000 บาทจำคุกอีก 6 เดือน ตาม พ.ร.บ. น้ำ น้ำทุกอย่างเป็นของรัฐหมด ไม่ว่าจะเป็นน้ำฝน น้ำใต้ดิน น้ำบนดินตลอดจนถึงน้ำในบ่อและอีกต่อไปสมมุติว่าน้ำในอ่างแม่ภูกันสร้างขึ้นมาจากเงินกู้ของ ADB. ต่อไปที่แต่ละแปลงที่จะใช้น้ำจะต้องมีการติดตั้งมิเตอร์จัดปริมาณการใช้น้ำและในการใช้น้ำจะต้องมีกำหนดระยะเวลาว่ากี่วันและระยะหัวหน้าเหมืองฝายก็จะหายไป จะคงเหลืออยู่ก็เฉพาะที่จำไว้ปิด - เปิดน้ำ เก็บเงินค่าน้ำเท่านั้น ในการออกกฎหมายอยากให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทุกวันนี้เรามีข้อมูลมากพอสมควร เพราะฉะนั้นอะไรที่ส่งผลกระทบต่อเราเราก็ต้องขอเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้เข้าร่วมเรียนรู้ด้วย อันไหนที่มันไม่ดีเราก็สามารถที่จะปฏิเสธหรือคัดค้านได้ เราต้องขอเข้ามาร่วมด้วยทำไมต้องให้นักวิชาการเท่านั้นที่ทำ ในกรณีที่น่าเป็นของรัฐก็จะเหมือนกับป่าและที่ดิน ถ้าเป็นของรัฐเมื่อไรก็ต้องไปจ้างบริษัทเพื่อไปจัดการเก็บค่าน้ำ เงินส่วนนั้นก็จะเข้ามาเป็นเงินของบริษัทในส่วนของบริษัทก็มีหน้าที่จ่ายภาษีให้รัฐบาลเท่านั้น เพราะฉะนั้นทางภาคอีสานได้มีการจัดการในรูปแบบนี้แล้ว และทางด้านนายทุนได้บอกว่าชาวบ้าน ชาวไร่ชาวนาใช้น้ำไม่ประหยัด โดยลืมนึกไปว่าปัจจุบันนี้เศรษฐกิจของเรามันแย่ขนาดไหน บุคลากรก็ต้องไปศึกษาค่าใช้จ่ายก็มากขึ้น ปกติทำนาครั้งเดียวก็ไม่เพียงพออยู่แล้วต่อค่าใช้จ่ายยุคสมัยมันเปลี่ยนไป และในการทำเกษตรแบบเชิงเดี่ยวเช่นปลูกข้าวโพดหวานก็ปลูกเหมือนกันหมด ถั่วเหลืองก็ปลูกเหมือนกันหมด ไม่ได้ปลูกพืชหลากหลายชนิด ราคาก็ดีบ้างไม่ดีบ้าง สารเคมี ปุ๋ย ยาต่าง ๆ ซึ่งหมายถึงต้นทุนต่าง ๆ ที่จะต้องใช้จ่ายทั้งหมด ปัจจุบันประเทศสหรัฐเป็นผู้ที่ริเริ่มสร้างเขื่อน แต่ตอนนี้ทางสหรัฐได้เลิกล้มการสร้างเขื่อนแล้วเพราะเกิดภาวะน้ำท่วม แต่เขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำบางแห่งยังมีความต้องการใช้อยู่ ไม่ใช่เราจะไปต่อต้านการสร้างเขื่อนหมด บางพื้นที่ก็มีความจำเป็นที่จะต้องมีการสร้างอ่างเก็บน้ำหรือเขื่อน จะยกตัวอย่างในกรณีของเขื่อนแม่จันทน์จากที่เคยได้ไปสำรวจ ว่าบริเวณที่นามีกี่ไร่ถ้าน้ำท่วมจะเสียหายเท่าไร ซึ่งอยู่ในสมัยของกำนันสิงห์คำ หน่อคำกำนันตำบลบ้านโป่ง ซึ่งแผนที่ในขณะนั้นยังอยู่ที่ท่าน ตอนนั้นจะวัดพื้นที่เลยว่าที่ของคนนี้มีกี่ไร่จะเดินสำรวจหมด รวมเวลาที่เดินสำรวจเป็นเวลา 3 วัน และช่วงต่อไปจะให้พี่น้องที่ร่วมเวทีวาดแผนที่ของตำบลป่าไผ่ขึ้นมา โดยการคละหมู่บ้านและจะกำหนดแผนที่ว่าต้องมีสถานที่สำคัญ ถนน เหมืองฝาย อ่างเก็บน้ำ ป่าหมู่บ้าน โดยใช้ถนนเป็นหลักในการวาดแผนที่ จากการที่ได้ไปจัดเวทีในหลายหมู่บ้าน ซึ่งแต่ละคนก็จะรู้ว่าพื้นที่ของหมู่บ้านของตนอยู่เขตไหน มีอะไรบ้างเราสามารถบอกได้ว่าพื้นที่ของหมู่บ้านบริเวณไหนที่เป็นหนองน้ำสาธารณะ บริเวณไหนที่เป็น

อบต. ซึ่งเราจะทราบกัน โรงเรียน วัด อยู่บริเวณไหน ป่าไม้ อย่างแม่ไก่อยู่ตรงไหน บริเวณใดบ้างที่ใช้น้ำจากอ่างแม่ไก่ มีฝายอะไบ้างที่เวทีตำบลสันทรายก็ทำกันในลักษณะนี้ เมื่อได้รับรู้แล้วจะนำไปทำแผนที่ที่ชัดเจนขึ้นมา เจ้าหน้าที่แผนที่จะเก่งเพียงใดก็ตามเมื่อเอาแผนที่มาทางแล้วก็ไม่สามารถทราบได้หมด จะยกตัวอย่างกรณีแผนที่ของตำบลน้ำแพร่ แม่ น้ำบางสายในแผนที่ยังไม่ปรากฏ ซึ่งในการนำเสนอจะต้องนำข้อมูลที่ชัดเจนไปเสนอพูดคุย เช่น กลุ่มผู้ใช้น้ำมีจำนวนประมาณกี่คน มีฝายต่างๆ ชื่อฝายอะไบ้าง ก็ลูก มีปัญหาเรื่องอะไบ้าง เช่น มีปัญหาเรื่องน้ำแห้ง ทำไมน้ำจึงแห้งเพราะป่าถูกทำลาย ใครทำลายป่าชาวบ้านธรรมดาหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือชาวเขา เราจะสามารถนำไปพูดคุยได้ และเราจะสามารถรับรู้ข้อมูลทั้งหมด ก่อนที่จะได้รับรู้ข้อมูลของผู้อื่น ๆ

ช่วงนำเสนอ

ตัวแทนกลุ่มที่ 1 : นายอนันต์ สิทธิวงศ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2

จากแผนที่ที่ได้ร่วมกันจัดทำมา เริ่มต้นจากหมู่ที่ 6 ตำบลเวียงขึ้นมาทางตำบลป่าไผ่จะเป็นทางแยกไปทางหมู่ที่ 3 ตำบลสันยาวเลยขึ้นมาทางตำบลป่าไผ่ก็จะเป็นบ้านโละจากหมู่บ้านสันยาวขึ้นไปทางทิศตะวันออกจะเป็นเขตติดต่อบ้านป่าคุ่ม ขึ้นมาทางทิศเหนือจะเป็นหมู่ที่ 9 บ้านม่วงคำ เลยขึ้นมาเป็นหมู่ที่ 1 บ้านสามัคคี จากตำบลป่าไผ่มาจนถึง อบต. ป่าไผ่ โรงเรียนบ้านป่าไผ่ เข้ามาในหมู่บ้านป่าไผ่ไปเรื่อย ๆ ก็จะถึงหมู่ที่ 3 ตำบลบ้านเหล่า เลยขึ้นไปเป็นอ่างแม่ไก่ เลยอ่างแม่ไก่อจะเป็นเขตป่า อ้อมลงมาทางบ้านป่าเหล่าจะพบสถานีตำรวจตำบลป่าเหล่าจะมีทางแยกไปบ้านสันป่อธงและต้นธาตุเลยไปบ้านสันกลางทางด้านบ้านสันป่อธงทางทิศใต้จะเป็นบ้านโละ

ตัวแทนกลุ่มที่ 2 : นายดวงจันทร์ อินแก้ว หมู่ที่ 3 บ้านเหล่า

แผนที่จะเริ่มจากตำบลเวียงเข้ามาทางบ้านแม่กอยก็จะมาถึงบ้านป่าไผ่ซึ่งจะมี อบต. และโรงเรียน ถัดมาจะเป็นสถานีอนามัยและแยกไปทางบ้านสันป่อธง ย้อนกลับมาทางเดิมจะมีแยกไปทางบ้านเหล่า ไปทางอ่างและจะเป็นเส้นทางไปสหกรณ์ไปคอยฝรั่ง ถัดมาเป็นทุ่งนาและพื้นที่ทำกินของชาวบ้านเลยขึ้นไปจะเป็นหมู่บ้านของชาวเขา ลงมาจะเป็นฝายหินและแยกลงมาจะเป็นสถานีตำรวจและวัดบ้านเหล่า ออกมาเป็นบ้านสันป่อธงทางด้านทิศใต้จะเป็นต้นตะพาบเป็นเหมือนที่แยกออกมาจากฝายหินมีชื่อว่าเหมอนรถซึ่งจะไหลมาทางตำบลป่าไผ่

ตัวแทนกลุ่มที่ 3. นางบุญเรือง บุญมา รองประธานแม่บ้านหมู่ที่ 1

เริ่มต้นจากแม่ค้อยตำบลเวียงไปทางบ้านสันยาวหมู่ที่ 2 จะเป็นบ้านม่วงคำไปเรื่อย ๆ จนถึงบ้านสามัคคีจะมีทางแยกไปทางป่า ย้อนกลับมาที่เดิมจะเป็น อบต. โรงเรียนไปทางบ้านเหล่า ส่วนถนนสายนี้จะไปบ้านโละ ม่วงถ้อย เลยขึ้นไปเป็นบ้านสันปอซง ตันกลาง ตันธาตุ ขึ้นไปทางบ้านเหล่าจะมีโรงเรียนบ้านป่าไหล่ สถานีอนามัย เลี้ยวลงมาทางบ้านสันปอซง จะเป็นป่าช้า ขึ้นไปจะเป็นหมู่ที่ 3 บ้านเหล่าเลยขึ้นไปอีกจะเป็นอ่างแม่โก้น เลยไปอีกจะเป็นป่าแยกออกมาเป็นอ่างแม่กอย ถนนเส้นนี้ไปทางบ้านฝรัง จะมีลำเหมืองที่จะอ้อมบ้านป่าไหล่และอีกสายตามถนนและไหลมาทางบ้านแม่ค้อยจะมีอยู่ 2 สายจะมีเหมืองตรงทางแยกที่บ้านเหล่าจะไปดินธาตุชื่อว่าเหมืองโละเลยมาเรื่อยๆ ตามทางบ้านสันกลาง

ตัวแทนกลุ่มที่ 4. : ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 บ้านป่าไหล่

จากถนนของอำเภอพร้าวเข้าสู่หมู่บ้านตำบลป่าไหล่ ก่อนที่จะถึงบ้านป่าไหล่ เลี้ยวซ้ายจะไปทางบ้านโละ ถ้าเลี้ยวขวาจะไปทางหมู่ที่ 2 บ้านสันยาว และหมู่ที่ 9 บ้านม่วงคำมาถึงจุดเลี้ยวตรงบริเวณหน้าโรงเรียนป่าไหล่ เลยมาทางขวามือจะเป็น อบต. ถ้าไปทางทิศเหนือจะเป็นบ้านป่าไหล่เลี้ยวซ้ายมาอีกนิดจะเป็นสถานีอนามัยป่าไหล่ ทางซ้ายมือจะเป็นหมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 6 ถ้าตรงไปจะเป็นบ้านเหล่าไปเรื่อยๆจนถึงอ่างเก็บน้ำ เลี้ยวซ้ายจะเป็นวัดป่าไหล่ และจุดตรวจของสถานีตำรวจตำบลป่าไหล่ ส่วนเส้นน้ำเงินคือเหมืองผ่านมาตรงกลางของบ้านป่าเหล่าแยกออกมาเป็น 2 ลำคือ ตรงมาทางหน้าสถานีอนามัยป่าไหล่และอีกสายหนึ่งจะไปทางบ้านม่วงถ้อย ส่วนอีกสายหนึ่งก็จะอ้อมมาทางทิศตะวันออกของบ้านป่าไหล่ และสายนี้มาจากภูเขาซึ่งไหลมาจากบ้านสันยาวผ่านหมู่ที่ 9

ตัวแทนกลุ่มที่ 5. : นายจันทร์แก้ว บุญเกิด ประธานสภาอบต.ป่าไหล่

จะอธิบายในส่วนของถนนและหมู่บ้านก่อน ถนนหลักๆในตำบลป่าไหล่มีอยู่ 3 สาย คือ สายแม่กอย สายบ้านโຈ้สายป่อเต่า จะอธิบายสายแรกก่อน จากบ้านแม่กอยเข้ามาเป็นบ้านสันยาวหมู่ที่ 2 และไปทางตำบลป่าคุ่มขึ้นมาทางทิศเหนือเป็นหมู่ที่ 9 บ้านม่วงคำ เลยขึ้นมาเป็นหมู่ที่ 1 สถานที่สำคัญก็มี อบต. โรงเรียนและกลุ่มเกษตรกร ถัดขึ้นมาเป็นสถานีอนามัย ไปอีกจะเป็นหมู่ที่ 3 จะมีทางแยกขึ้นไปอ่างแม่โก้น และจะมีทางขึ้นไปบ้านชาวเขาป่าหญาไซ มีบ้านขอบม่วงป่าหญาไซ อาแปะ บ้านอาแปะ และสันป่ายาง ถนนสายอ้อมไปทางทิศตะวันออกคือสายสหกรณ์ จะมีอ่างแม่กอยอยู่บริเวณนี้ อ้อมไปทางถนนสายสหกรณ์ขึ้นไปทางลำน้ำแม้งัด จะมีบ้านชาวเขาชื่อว่าบ้านออบมิด ลงมาที่หมู่ 4 จะเป็นวัดดงมะตะ ลงมาทางหมู่ 5 ย้อนมาทางหมู่ 6 ลงมาหมู่ 1 ลงมาอีกเป็นหมู่ที่ 7 อ้อมมาเป็นหมู่ที่ 8 ลงมาเป็นหมู่ที่ 10 ลงไปทางทิศตะวันตกจะเป็นบ้านสันผักอี (ป่อเต่า) ตำบลสันทรายและป่าช้าและต่อไปจะเป็นส่วนของลำเหมืองจากแม่โก้นและแม้งัด ทางแม่โก้นจะมีลำเหมืองสายหลัก ๆ อยู่ 2 สายคือ สายโครงการสิทธิชุมชนศึกษา ภาคเหนือ กรมศึกษาผู้นำแม่ปิงตอนบน แม่แตงตอนบนและแม้งัด

คงจะตะแยกไปหมู่ที่ 4 สันอกฟ้า หมู่ที่ 5 สันกลาง หมู่ที่ 11 สันผักชี ส่วนอีกสายคือสายฝ้าย หินไปทางหมู่ที่ 1 หมู่ที่ 9 หมู่ที่ 2 ลงมาจนถึงหมู่ที่ 6 หมู่ที่ 7 ผ่านป่าช้ามา

ตัวแทนกลุ่มที่ 6 : ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 10 สันตะผาบ

เริ่มต้นจากหมู่ที่ 10 สันตะผาบ หมู่ที่ 7 ม่วงถ้อย หมู่ที่ 6 สันป่องขึ้นมาหมู่ที่ 5 สันกลางและบริเวณทุ่งนา ขึ้นมาถึงบ้านเหล่าจะเห็นสถานีตำรวจป่าไหน ทางทิศตะวันตก คือบ้านแม่หมู่ที่ 4 บ้านต้นธาตุและเขตติดต่อตำบลสันทราย ขึ้นมาทางหมู่ที่ 3 และอ่างเก็บน้ำ ฝ้ายหิน และมาอีกจะเป็นฝ้ายแม่กอยซึ่งสร้างเสร็จใหม่ๆ เรื่องขึ้นมาจะเป็นบ้านป่าไม้และบ้าน ชาวเขา ถนนสายลงมาคือสายสหกรณ์เรื่อยไปเป็นเขตติดต่อตำบลป่าตุ่ม และเขตป่าลงมาตาม ถนนจะเป็นสถานีอนามัย หมู่ที่ 1 โรงเรียนและอบต. ไปเรื่อยๆ จะเป็นหมู่ที่ 9 บ้านม่วงคำและหมู่ ที่ 2 บ้านสันยาว ซึ่งมีถนนเชื่อมโยงติดต่อกับตำบลป่าตุ่ม ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ติดต่อกับ ตำบลเวียง

อ. บุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำจืด

จากแผนที่ของตำบลป่าไหนที่หลาย ๆ คนมาชี้แจง จะมีแม่น้ำสายหลัก 2 สายที่ใช้ ประโยชน์คือแม่ไก่นและแม่กอย ป่าส่วนมากและรอบ ๆ ก็จะเป็นป่าไม้ สายน้ำที่ต่อจากแม่จืด คือต่อในตำบลสันทราย ตำบลป่าไหนได้ใช้น้ำจากแม่จืดไม่มาก ที่ใช้ก็มีเฉพาะบ้านอบมิต และหมู่ที่ 4 ต้นธาตุ หมู่ที่ 3 บ้านเหล่า หมู่ที่ 5 บ้านสันกลาง หมู่ที่ 6 บ้านป่อง หมู่ที่ 7 บ้าน ม่วงถ้อย และหมู่ที่ 8 สันตะผาบ ส่วนมากการที่เราจะมองหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่งเวลามองภาพ รวมเรามักจะมองไม่เห็น แต่ถ้าหากว่าเรามาช่วยกันมองหลายๆ ฝาย หลาย ๆ คน ความคิดก็ จะระดมออกมา บางคนก็มีความสามารถ บางคนก็มีความรู้ อย่างเช่น บ้านอาเส่ บ้านหญ้าไซ บ้านขอนแก่น บ้านอาแย ซึ่งเราไม่ได้คิดถึงเลย ซึ่งส่วนนี้จะเป็นหมู่บ้านชาวเขา เพราะตาม ลักษณะที่ถ้าจะทำป่าชุมชนต้องดึงชาวเขาเหล่านี้มาเข้าร่วมด้วย จะต้องดึง อบต. ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ทุกหมู่บ้านต้องมาร่วมกัน ถ้าหากจะทำเหมือนกับที่อำเภอเชียงดาว ที่พูดถึงอำเภอ เชียงดาวคือยกเป็นตัวอย่าง ก็แล้วแต่ว่าในหมู่บ้านเราจะทำอะไร สังเกตดูเขตป่าตำบลป่าไหน จะเป็นเขตป่าต้นน้ำอยู่ แม่จืดก็อยู่ใกล้ แม่ไก่นอยู่ในเขตของตำบลป่าไหน ถ้าสมมุติว่าทางป่า ทั้งหมดอ่างเก็บน้ำแม่ไก่นต้องแห้งแน่นอน แม่จืดก็จะแห้งตามไปด้วย ถ้าเรารักษาป่าผืนนี้ไว้ ต่อไปน้ำก็คงไม่แห้ง

สมัยก่อนที่ผ่านมาในการทำไร่ทำนามีน้ำใช้เพียงพอ แต่ปัจจุบันแตกต่างกันออกไป เพราะทำนากันหลายรอบ ทำสวนกันหลายรอบ อย่างที่พูดมาในช่วงเช้าเพราะเศรษฐกิจรัดตัว ค่าใช้จ่ายก็มีมากขึ้น วัฒนธรรมตะวันตกก็เข้ามามาก การแต่งตัวก็เปลี่ยนไป จากแผนที่ทั้งหมดก็จะมองเห็นภาพแล้วว่า ตำบลป่าไหนอยู่ตรงไหน ป่าอยู่ตรงไหน มีแม่น้ำไหลผ่านก็สาย ที่หมู่บ้านมีสถานที่สำคัญอะไรบ้าง ปัจจุบันถ้าเราจะทำอะไรเราก็จะต้องถามพี่น้องชาวบ้านว่า โครงการสิทธิชุมชนศึกษา ภาคเหนือ กรณีศึกษาลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน แม่แตงตอนบนและแม่จืด

จะทำอะไรกันซึ่งจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของทรัพยากรทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นดิน น้ำ ป่า การเกษตร อุตสาหกรรม จะทำอะไรก็ต้องมีการปรึกษา คือจริง ๆ แล้วระบบการเกษตรจะต้องเกี่ยวข้องกับดิน กับน้ำ กับป่า เหมือนกันหมดคือจะรวมทั้งหมด การเกษตรของเราถ้าไม่มีป่าไม้ ดินและน้ำก็จะแห้งคือจะพังกันทั้งหมด ถ้าจะทำป่าก็จะตั้งคำถามให้และจะให้แบ่งกลุ่มเหมือนเดิมและในเขียนว่าจะทำอะไร จะดำเนินการอย่างไรบ้าง

ประเด็นปัญหาของชาวบ้านที่ต้องการนำเสนอและหาแนวทางการแก้ไข :

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6

วันนี้มีคำถามเพื่อจะมาขอคำอธิบายในเรื่องของโครงการอนุรักษ์ป่า คำถามที่ทางคุณบุญมาให้มาว่าจะดำเนินการอย่างไร อันดับแรกข้อ 1 เราจะต้องมีการจัดอบรมผู้นำท้องถิ่นเสียก่อนระหว่าง ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อบต. จะต้องมาอบรมทำความเข้าใจถึงหลักการของป่าชุมชนก่อน จะต้องมีความพร้อมและความร่วมมือเสียก่อนโครงการจึงจะดำเนินการไปได้ ข้อที่ 2 เราจะต้องออกสำรวจป่าในเขตพื้นที่รับผิดชอบในเขตพื้นที่ของตำบลป่าไผ่ที่จะจัดทำกลุ่มอนุรักษ์ป่าว่าป่าของเรามีจำนวนกว้างเท่าไร เช่นทางทิศตะวันออกติดต่อกับเขตจังหวัดเชียงราย ทางทิศเหนือติดกับอำเภอฝาง กว้างขนาดไหนทางผู้นำท้องถิ่นจะทราบดีเขตพื้นที่รับผิดชอบว่ามากน้อยขนาดไหน ข้อ 3 เมื่อเรารู้เขตรับผิดชอบแล้วเราจะต้องมีกฎเกณฑ์กติกาในการใช้ป่าชุมชน เมื่อเรารู้เขตป่าแล้วเราจะต้องอนุรักษ์ไว้อย่างไรบ้าง มีกฎเกณฑ์อย่างไรบ้าง เช่น ถ้าไปตัดไม้ในเขตนอกเหนือจากพื้นที่ใช้สอยแล้วจะมีการปรับจะมีการลงโทษกันอย่างไร เราต้องตั้งกฎเกณฑ์กันขึ้นมา และคำถามข้อที่ 4 จะทำเมื่อไร เราพูดถึงจะให้ทำเมื่อไรเราจะทำเพียงลำพังไม่ได้ถ้าไม่มีหน่วยงานมาสนับสนุนในด้านของงบประมาณหรือการอบรมต่างๆให้ทางประชาชนชาวบ้านเข้าใจ เมื่อไม่มีงบประมาณสนับสนุนเราก็ไม่สามารถทำได้ ถ้าเรามีการอบรมต่าง ๆ และมีหน่วยงานสนับสนุนแล้วจะทำให้ชุมชนของเรามีความพร้อมถ้าเราได้รับการอบรมแล้วชาวบ้านมีความสนใจมีความเข้าใจแล้ว เรามีความพร้อมแล้วเราก็สามารถทำได้

ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 บ้านโละปูเลย

ก่อนอื่นการมาอบรมในวันนี้ก็มีจุดประสงค์เดียวกัน คือเราอยากจะมีป่าที่สมบูรณ์ ป่าที่มีน้ำ ถ้าป่าหมดน้ำก็ไม่ดี เราก็ต้องเข้าใจด้วย การดำเนินงานก็เหมือนกลุ่มแรกเป้าหมายเดียวกัน คือการจัดอบรมผู้นำในท้องถิ่น มีทั้ง ผู้ใหญ่บ้าน อบต. กำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ตำบล สารวัตร ที่เกี่ยวข้องกับงานนี้ มาร่วมอบรมด้วยกันให้เข้าใจว่าการมีป่าจะมีประโยชน์อย่างไร เชิญชวนพี่น้องชาวบ้านในพื้นที่สูงหรือชาวเขาเข้าร่วมโครงการช่วยกัน

อนุรักษป่า และจัดหางบประมาณการดำเนินงานหากไม่มีงบประมาณก็ไม่สามารถดำเนินการได้ การงานทุกอย่างเงินคือปัจจัยสำคัญถ้ามีงบประมาณก็จะทำได้ จะทำเมื่อไรเราจะทำเมื่อการ ประสานงานและได้ข้อสรุปเรียบร้อยแล้ว ถ้าเราได้ข้อสรุปที่เรียบร้อยแล้ว เราค่อยมาว่ากันอีก ที่ว่าการมีป่าอนุรักษเราจะสร้างกฎเกณฑ์อย่างไร อย่างที่กลุ่มแรกเสนอมาก็จะมีเป้าหมาย เดียวกัน ทำโครงการหางบประมาณถึงหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษป่า เพื่อ เป็นงบประมาณในการดำเนินงานสำรวจป่าหรือทำป้ายเขตป่าชุมชนเพื่อให้รู้ว่า เขตของป่า ชุมชนอยู่บริเวณใดและอีกอย่างต้องบอกให้ชาวเขาทราบว่าบริเวณนี้เป็นเขตป่าชุมชนห้ามตัด ไม้ทำลายป่า ห้ามบุกรุกทำลายหากเราไม่เชิญเขามาเขาก็ไม่ทราบ พร้อมทั้งหากลำไม้เพื่อนำ มาปลูกทดแทนในเขตป่าชุมชนที่ถูกทำลายไปให้สมบูรณ์ขึ้นและป่าไม้ของเราจะกลับคืนมา เหมือนเดิมอย่างในอดีต

นายอุ้นเรือน คำทราย : สมาชิก อบต. หมู่ที่ 1 ตำบลป่าไผ่

ที่ทางผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 ได้พูดมาแล้ว ที่เรามาด้วยกันในเวทีนี้ก็มีวัตถุประสงค์ เดียวกัน คือเกี่ยวข้องกับดิน น้ำ ป่า และในเรื่องของป่าชุมชนที่จะทำเราจะเริ่มดำเนินการ อย่างไร อันดับแรกเราจะต้องชักชวนชาวบ้านและชาวเขาช่วยกันรักษาป่า เราไม่ตัดไม้ ทำลายป่ารักษาสิ่งแวดล้อมให้อุดมสมบูรณ์เหมือนกับอดีตที่ผ่านมาไม่มีใครตัดไม้ทำลายป่า ฝนฟ้าก็ตกต้องตามฤดูกาลและในขณะนี้ขอยกตัวอย่างเช่น ขณะนี้เราเกี่ยวข้าวแต่ฝนก็ตกลงมา ข้าวของเราก็เน่าเสียหาย เนื่องจากการตัดไม้ทำลายป่าและไม่มีการปลูกทดแทนขึ้นมา ข้อ 2 เราจะช่วยกันรณรงค์ปลูกป่าในวันสำคัญต่างๆเช่น วันพ่อ วันแม่หรือวันสำคัญทางศาสนา ข้อ 3 ขอให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนช่วยในการสนับสนุนด้านงบประมาณ สำหรับใช้จ่ายใน การดำเนินงาน

อ. บุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำจืด

ดูแนวทางของหลายๆกลุ่มที่ต้นทุนเหมือนกันหมด ต้นทุนในที่นี้หมายถึงความรู้เรื่องป่า จริงๆ แล้วคนเรามีภูมิปัญญาเหมือนกันหมด อยู่ที่ว่าจะเอาออกมาใช้อย่างไรเท่านั้น ก็เป็นแนว ทางที่ดีสำหรับการที่เราจะเชิญพี่น้องชาวเขาและชาวพื้นราบมาช่วยกัน และรวมทั้งการรณรงค์ ปลูกป่าในวันสำคัญต่างๆเป็นสิ่งที่ดี บางครั้งการตัดต้นไม้ก็ต้องมีการปลูกทดแทนบ้าง ในส่วน ของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนอาจจะเอาเงินงบประมาณมาสนับสนุนแต่ทั้งนี้ทั้งนั้นเราต้อง ช่วยเหลือตนเองก่อน ซึ่งมีข้อเสนอว่าเราจะต้องมีการรวมกลุ่มรวมตัวกันก่อน บางอย่างไม่ต้อง ของงบประมาณจากที่อื่นเราต้องทำกันก่อน ถ้าเราดำเนินการแล้วหน่วยงานต่างๆ ก็จะเข้ามา เองเหมือนกับที่อำเภอเชียงดาว ซึ่งทำเรื่องป่าชุมชนมา 5 ปี ได้เงินมา 1,000,000กว่าบาท ตอนนีกลุ่มองค์กรต่าง ๆ หลายองค์กรเข้ามาดูงานและทำวิจัยที่นั่น เงินก็สะพัดเข้ามาเรื่อย ๆ ผู้ใหญ่บ้านพาคนเข้ามาดูป่าไม่ ป่าอนุรักษ ป่าชุมชน ก็ได้คำตอบแทนเป็นเงินเอาเข้าไป โครงการสิทธิชุมชนศึกษา ภาคเหนือ กรณีศึกษาลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน แม่แตงตอนบนและแม่จัต

สนับสนุนหมู่บ้านอีกเพื่อเป็นกองทุนด้านงบประมาณสนับสนุน เพราะหมู่บ้านนี้ทำการอนุรักษ์
ได้ดี อะไรที่เป็นประโยชน์สำหรับเราเราไม่ต้องรอหน่วยงานของรัฐแต่เพียงอย่างเดียว หรือ
รอให้ อบต. จัดสรรงบประมาณมาให้ บางทีอบต. ก็ไม่มีเงินงบประมาณมากนัก ถ้าเรา
รวมใจกันทำกันก่อนเราก็ได้ผลประโยชน์ก่อน อะไรที่ลงมือทำแล้วจะต้องทำเป็นกลุ่ม ทำ
เองเพียงลำพังไม่ไหวแน่ ๆ อย่างเช่นการเดินทางสำรวจป่า ไปติดต่อกันหลายวันก็ไม่ไหวเราก็ต้อง
มีการผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปจากจุดนี้ถึงจุดนี้ แบ่งกันหน่วยเสบียงก็จัดหาอาหารไปส่งให้
ตรงที่จุดนั้น ทหารเดินป่าปักป้ายทั้งหมดเราจะต้องได้ไปคุยกับทางเจ้าหน้าที่ป่าไม้ก่อนเพื่อขอให้
เขามาไปด้วย เชิญพี่น้องชาวบ้านด้วย ก่อนที่จะทำตรงนี้ทุกคนเมื่อกลับไปแล้วก็ลองไปคุย
กับทางผู้ใหญ่บ้าน กำนันอบต. แล้วก็มีการประชุมกันภายในหมู่บ้านก่อนตกลงร่วมกันว่าเราจะ
ทำป่าชุมชน จะมีการตั้งคณะกรรมการป่าขึ้นมา มีใครบ้าง ช่วยกันซึ่งทางผู้ใหญ่บ้าน กำนัน
อบต. จะต้องเป็นผู้นำก่อน ยกตัวอย่างในอำเภอเชียงดาว ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อบต. ร่วมมือ
ช่วยเหลือกันหมดทุกฝ่าย แม้บ้านก็เป็นหัวใจสำคัญเช่นเดียวกัน จากการวิจัยที่จังหวัดลำพูน
แม้บ้านเป็นตัวจักรสำคัญด้วยซ้ำไปอย่างเช่นการเดินทางสำรวจป่าแม่บ้านจะรู้ว่าเคยไปหาเห็ดหา
หน่อที่ไหนได้บ้าง อันไหนกินได้อันไหนที่กินไม่ได้ หลาย ๆ คนมีความรู้แตกต่างกันไป
อย่างการเข้าไปในป่ามีหลาย ๆ อย่าง สมุนไพร อาหารป่า ไม่ใช่สอย มีประโยชน์ทุกอย่างถ้า
อนุรักษ์ดีก็เหมือนกับหลาย ๆ คนบอกน้ำท่าก็อุดมสมบูรณ์ดี เหมือนสมัยก่อน ๆ ในปัจจุบันนี้
จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นการตัดไม้ทำลายป่าก็เพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว เราจะทำอย่างไรเพื่อลูก
เพื่อหลานของเราในวันข้างหน้าจะได้มีใช้ ไม่ใช่มองว่าเพียงวันนี้ต้องมองไปข้างหน้าในกรณี
ของตำบลสันทราย ตำบลน้ำแพร่ และตำบลบางโป้ง จะดำเนินการประชุมลูกบ้านในแต่ละ
บ้านก่อน พูดคุยทำความเข้าใจตกลงตั้งคณะกรรมการเรียบร้อยแล้วก็จะมารวมกันในรูปแบบตำบลพร้อม
เมื่อไรเราก็จะเชิญเจ้าหน้าที่มาร่วมประชุมกัน ซึ่งทางเจ้าหน้าที่จะนำส่วนของกฎหมายป่าไม้
เรื่องป่าชุมชนผู้ที่ทำป่าชุมชนในอำเภอเชียงดาว มาเล่าประสบการณ์ให้ฟังว่ามีการดำเนินการ
อย่างไร เพื่อเป็นแนวทางให้เราทำกัน ค่าอาหารค่าเบียร์เลี้ยงยังมีตามปกติ เพราะในแผน
ของโครงการที่ทำมานั้นจะให้ทำในรูปแบบของการปฏิบัติ ใช่ว่ามาประชุมแล้วกลับไปบ้านนอนก็ไม่
มีประโยชน์ จะทำเรื่องป่าก็เน้นเรื่องป่าและในส่วนของตำบลป่าไหน น่าจะทำเรื่องของน้ำ
ด้วยเพราะเป็นแหล่งต้นน้ำอาจจะมีการกลุ่มผู้ใช้น้ำซึ่งเราจะรวมกลุ่มเข้าร่วมได้ทั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่ม
ป่า เวลาที่เข้าร่วมประชุมไม่ต้องห่วงในเรื่องของเงิน งบประมาณจะได้มาจากไหนบ้างถ้าเรา
ทำกันจริงๆวันหลังเราก็สามารถทำโครงการขอได้ ยกตัวอย่างที่ พอช.ก็มีงบประมาณ ซึ่งใน
ขณะนี้ผมได้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการประสานงานจังหวัดเพราะมีหลาย ๆ คนช่วยกัน และ
เจาะจงในส่วนของการทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า คน ถือว่าเป็นทรัพยากรหมด ถ้าในส่วนของอำเภอ
ถ้าเราทำโครงการเข้าไปเราก็ได้ดูแลกันเป็นพิเศษ อีกหน่อยเรื่องของการศึกษาดูงานคิดว่า
อำเภอพร้าวค่อนข้างจะสมบูรณ์กว่าอำเภอเชียงดาว เพียงแต่ทางอำเภอเชียงดาวเริ่มต้นก่อน

เท่านั้น บริเวณป่าที่ชาวบ้านเชื่อว่ามีผีอยู่ทางด้านอำเภอเชียงดาวจะใช้บริเวณนั้นเป็นจุดสำคัญ
อย่างภูเขาภูเก้นนั้นชาวบ้านไม่กล้าเข้าไปบุกรุก

สำหรับประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ ที่ถูกลืมไปเราจะฟื้นฟูกันขึ้นมาไม่ว่าจะเป็น ผู้หญิง
เด็ก ผู้เฒ่าผู้แก่ ผู้ชายทั้งหลายเราจะร่วมมือกัน สำหรับเด็กต่อไปก็จะมีหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อ
นำมาเรียนรู้เพื่อสืบสานกันต่อไป มาดูแลรักษากันไปเป็นทอด ๆ ให้มองในวันข้างหน้าไม่
ใช่มองวันนี้ ด้านของเงินก็เป็นเรื่องสำคัญเหมือนกัน ไม่มีเงินก็ไปไหนทำอะไรไม่ได้แต่ในบาง
ส่วนก็ต้องช่วยตัวเองก่อน ก่อนที่จะไปขอจากหน่วยงานอื่นอย่างที่เคยกันประธานบริหารส่วน
ตำบลก็ว่าในส่วนของ อบต. ใช้จ่ายเพียงอย่างเดียว บางอย่างก็ต้องสร้าง เราต้องช่วย
ตนเองก่อนถ้าเรารวมกลุ่มรวมสมาชิกได้เก็บเงินคนละ 10 บาทและเงินส่วนนี้ใช้ว่าจะนำมาใช้
จ่ายหมดบางส่วนคณะกรรมการก็นำไปต่อยอดให้มีจำนวนเพิ่มขึ้น ปลูกป่าเสริมจัดทำอาหาร
กับข้าวให้ผู้ที่ไม่สามารถไปตรวจป่า พวกอาวูฮินขึ้นไปตรวจป่าไม่ใช่ไปยิงใครแต่เอาไปห้ามปราบเฉย ๆ
ถ้าเรามีกฎระเบียบออกมาเรียบร้อยแล้วก็ไปกันมือเปล่าก็ได้ ใครจะทำอะไรต้องมาขออนุญาต
จากประธานป่าชุมชนของหมู่บ้านก่อน แต่ละหมู่บ้านก็จะมีประธานป่าชุมชนตำบล ประธาน
เครือข่ายก็จะเชื่อมกับอำเภอตัวอย่างเช่น กรณีไฟไหม้บ้านขอตัดต้นไม้มาทำบ้านสัก3-4ต้น ก็
ว่ากันไป ถ้าเราจะเข้าไปหาเห็ดหาหน่อไม้ไผ่มาทำคอกทางด้านเจ้าหน้าที่ป่าไม้หรือเจ้าหน้าที่
ที่สำรวจก็ไม่สามารถที่จะจับเราได้ เพราะเรามีข้อตกลงร่วมกันและที่ได้คุยให้ฟังว่าท่านรัฐ
มนตรีประพัฒน์ท่านจะเข้ามาดูงานที่อำเภอเชียงดาว อีกหน่อยท่านอาจจะเข้ามาดูงานที่
อำเภอพร้าวบ้าง และจะมีการทำ work shop ที่อำเภอเชียงดาว งบประมาณ 500,000 กว่า
บาท เราจะเชิญคนทางอำเภอพร้าวเข้าร่วมด้วย ในเวทีก็จะมีท่านรัฐมนตรีและอธิบดีกรม
จากหลายๆกรมไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ จะเชิญมาท่านเหล่านั้นมารับฟังชาวบ้านมา
สะท้อนปัญหาว่าทำไมเราอยากได้ป่าชุมชนกัน มีประโยชน์อย่างไรต่อชาวบ้าน นอกเหนือไป
จากที่เราปล่อยให้ทางกรมป่าไม้จัดการมาหลายสิบปีผลออกมาเป็นอย่างไร อย่าลืมว่าอุทยานมี
เจ้าหน้าที่ทั่วทั้งประเทศมีไม่กี่คนในพื้นที่ภาคเหนือมีป่าก็แสนกล้านไร่ เป็นไปไม่ได้ที่เจ้าหน้าที่
จะดูแลรักษาป่าได้หมด

ต่อไปถ้าเราจะทำเรื่องป่าชุมชนถ้าหากว่าเรารวมกลุ่มกันได้พร้อมกันเมื่อไรบอกผ่านผู้
ประสานงานแล้วทางเจ้าหน้าที่โครงการสิทธิชุมชนศึกษาจะจัดเวทีเสริมให้ อย่างช้าก็ประมาณ
เดือนมกราคม เดือนกุมภาพันธ์ จะมาดำเนินการแน่นอน ซึ่งตอนนี้ทำงานประมาณไปแล้ว
ในส่วนของตำบลบางโป้ง ตำบลน้ำแพร่ และตำบลสันทราย จะเริ่มกันในเดือนธันวาคมนี้คือ
จะต้องมีการเตรียมคนก่อนแล้วเมื่อวันที่มีการจัดเวที ผู้ใหญ่บ้าน อบต.มากันมากมีแต่พี่น้อง
ชาวเขาที่มากันประมาณ 3-4 หมู่บ้าน ซึ่งก็ได้ส่งตัวแทนมาและอบต. ก็รับทราบแล้ว เพราะ
ทางด้านประธานบริหารสังเกตเห็นว่าขอให้มาเข้าร่วมเวทีนี้ให้ได้ เพราะจะได้ทำป่าชุมชนที่
ตำบลสันทรายเพราะที่นั่นมีป่าจำนวน 3-4 ป่าอย่างหมู่ที่ 4 หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 8 หมู่ที่ 9 จะทำกันตรง
บริเวณป่าคอยนาแล ส่วนหมู่บ้านบนดอยอีกฟากหนึ่งจะทำบริเวณป่าที่ติดต่อกับอำเภอฝาง

โครงการสิทธิชุมชนศึกษา ภาคเหนือ กรณีศึกษากลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน แม่แตงตอนบนและแม่จิด

และอำเภอไชยปราการในส่วนของตำบลป่าไผ่ถ้าหากจะทำกัน ก็ควรจะตั้งเอาพี่น้องชาวเขามาร่วมด้วยเพราะอยู่ทางด้านต้นน้ำ และจะต้องช่วยกันดูแลรักษาน้ำให้เราด้วย ไม่ใช่ใช้สารเคมี ยาฆ่าแมลงต่างๆ แล้วล้างลงในน้ำ ปล่อยให้น้ำไหลลงมาให้คนที่อยู่ท้ายน้ำใช้น้ำร่วมในการทำไร่ทำนาต่าง ๆ และอีกอย่างหนึ่งระบบการเกษตรต่อไปจะเน้นแบบธรรมชาติมากขึ้น

ในส่วนของเรื่องเขื่อนต่างๆในประเทศสหรัฐอเมริกาในขณะนี้ได้มีการทบทวนกันน้ำบางแห่งที่จะทำเหมือนกับที่บ้านเราทำกันคือการตอกหลักกัน แต่เขาจะไม่ใช้ไม้ตอกเหมือนอย่างบ้านเราเขาจะใช้เสาคอนกรีตมาหล่อเป็นเสาเข็มแล้วตอกไปแทนไม้ ตอนนีระบบการชลประทานเปลี่ยนไปแล้ว อย่างในต่างประเทศเช่นประเทศสวิสเซอร์แลนด์และเนเธอร์แลนด์ก็ได้เข้ามาศึกษาดูงานเรื่องฝายตอกหลักที่อำเภอเชียงดาว เขาได้เข้ามาดูฝายดั้งเดิมมาดูภูมิปัญญาของชาวบ้านในสมัยก่อนว่ากันน้ำกันอย่างไร นำน้ำไปใช้ได้อย่างไร ทั้ง ๆที่ประเทศของเขาเจริญมากแต่ไหนมีการสร้างระบบเขื่อนกันหมด แต่ก็ยังกลับมาดูภูมิปัญญาของคนบ้านเรา ซึ่งในการสร้างฝายสร้างฝายสร้างเขื่อนในปัจจุบัน มีการใช้คอนกรีตเวลาทราย หิน ดินต่างๆไหลมาแล้วก็ไม่สามารรถที่เล็ดลอดออกมาได้ก็ทำให้เกิดการตื้นเขินทับถมบริเวณหน้าฝายหน้าอ่างหน้าเขื่อนต่างๆ ทำให้ต้องสิ้นเปลืองงบประมาณในการขุดลอก แต่ถ้าเป็นฝายดั้งเดิมหรือฝายไม้ ดินทรายต่าง ๆก็สามารถออกมาได้ สังเกตดูว่าอีกหน่อยอย่างแม่ไก่กันก็จะต้องมีการขุดลอก เพราะบ้านเราเป็นภูเขามากดินลาดชันเวลาฝนตกลงมากก็ชะล้างเอาเศษดิน หิน มาด้วยเพียงแต่ว่าตอนนี้เรายังไม่รู้ถึงผลกระทบเหมือนอย่างเดียวกับเขื่อนแม่จัดในขณะนี้สังเกตดูว่าขณะนี้น้ำจะมีเพิ่มมากขึ้นเพราะดินทรายต่าง ๆเริ่มที่จะทับถม หลายคนบอกว่าน้ำเต็มเขื่อนแต่ถ้าหาควาลงไปคูตรงพื้นเขื่อนจะเห็นได้ชัดเจน คนที่หาปลาจะทราบดีเพราะเวลาไปवालเบ็ดก็จะรู้ความลึกของน้ำหรือคนที่ล่องแพจะรู้ถึงความลึกของน้ำและในไม่ช้าก็เห็นผลกระทบที่เกิดจากการสร้างเขื่อน อย่าง ฝายคอนกรีตและก็จะกลับมาใช้ฝายแบบภูมิปัญญาดั้งเดิม

ในส่วนของระบบการเกษตรแบบธรรมชาติ ตอนนี้ก็เริ่มที่จะมีการฟื้นฟูมาแล้ว เพราะว่าเราจะต้องลดต้นทุนในการผลิตลงอย่างเช่นแต่ก่อนเราเคยใช้ปุ๋ยเคมี ใช้สารเคมีต่างๆ แต่เดี๋ยวนี้ก็จะเริ่มกลับมาใช้แบบธรรมชาติ ที่ตำบลป่าไผ่จะเริ่มมีการปลูกผักปลอดสารพิษ ตอนนี้ก็กำลังจะรวบรวมชาวบ้านเพื่อเข้ารับการฝึกอบรมระบบการเกษตรแบบธรรมชาติ

ในการจัดเวทีเราจะมีเรื่อง พ.ร.บ. ป่าไม้เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เพื่อที่ว่าเราอยากจะให้พี่น้องชาวบ้านได้รู้ว่าป่าชุมชนเราจะทำกันอย่างไร และป่าชุมชนมีประโยชน์อย่างไร กฎหมายที่เกี่ยวข้องมีอะไรบ้าง

ช่วงอภิปรายซักถาม

ประธานองค์การบริหารส่วนตำบลป่าไผ่

ขออนุญาตเสริมคือ ทาง อบต. ป่าไผ่จะมีงบประมาณส่วนหนึ่งอยู่แล้วเป็นงบประมาณจากโครงการพระราชดำริ ทุกปีที่ผ่านมาเราจะใช้งบประมาณส่วนนี้ในเรื่องของการใช้น้ำ และที่ผ่านมามีส่วนใหญ่มิมีความเข้าใจกันเพราะยังไม่ได้ทำความเข้าใจกันเพราะเรายังไม่ได้มีการรวมกลุ่มกัน ในเรื่องของงบประมาณทาง อบต. คิดว่าจะทำโครงการประชุมชนเป็นโครงการแรกและจะเป็นการพัฒนาบุคลากรร่วมด้วย ซึ่งในการที่เราจะทำโครงการอะไรต่างๆก็ต้องพัฒนาบุคลากรก่อน บุคลากรในที่นี้ก็คือประชาชนในพื้นที่นั่นเอง เราจะทำกันในลักษณะนี้คือมีการประชุมหรืออบรมให้ความรู้เสียก่อน และในเรื่องของงบประมาณเราจะมีการจัดทำระเบียบออกมาให้ชัดเจนแล้วตามโครงการพระราชดำริ ซึ่งจะใช้ได้ในเรื่องของน้ำและป่า และคิดว่าโครงการนี้เป็นโครงการที่ดี ถ้าหากว่าแต่ละหมู่บ้านได้มีการประสานงานและตั้งประธานกรรมการต่างๆ ขึ้นมา และถ้าเรามีความกระตือรือร้นกันป่าของเราจะอุดมสมบูรณ์ขึ้นไปได้ มีคนถามว่าการปลูกป่าจะได้ผลหรือไม่ตอบได้เลยว่าการที่เราไม่กล้าไม่ไปปลูกถ้าคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ก็จะได้ประมาณ 40 - 50 % และถ้าเราไม่กล้าไม่ไปปลูกบริเวณที่มีการบุกรุกถางทำลาย ก็จะไม่มีการกล้ามาบุกรุกถางอีกและในส่วนของการไม่ทำก็ตะแคงยกแค้นทนขึ้นมาก็จะโตเร็วกว่ากล้าไม้ที่เราไปปลูกใหม่เสียอีก

ปัจจุบันนี้ไม่ทราบว่าทางชาวเขาได้ทราบหรือไม่ว่าเราได้มีการจำกัดเขตถ้าพูดถึงการแบ่งโซนการทำมาหากินของชาวเขา เราจะไปล้มเลิกก็ไม่ได้เพราะพวกเขาได้มีการเบิกรู้นานแล้ว สำหรับในการเดินตรวจป่าก็ได้มีการทำมาแล้วตั้งแต่เมื่อ พ.ศ. 2525 เป็นเวลา 20 กว่าปีมาแล้วและในทางของผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อบต. ก็ได้ช่วยกันมาตลอดในเรื่องนี้ เพียงแต่เราไม่มีเครือข่าย จริง ๆ แล้วในปัจจุบันชาวเขาในตำบลเราก็สามารถพูดคุยกันได้ตกลงกันได้ ทุกวันนี้พวกเขาก็ได้มาปรึกษาว่าอยากจะเข้ามาทำกินทำไร่บนพื้นที่ราบและมารับจ้างในเขตพื้นที่ราบเพราะไม่อยากจะทำลายป่าอีกแล้ว และจากที่ได้เสนอกันมาก็เห็นว่ามีเป้าหมายเดียวกันเรื่องแรกในส่วนของชาวเขาเชื่อว่าจะไม่ให้ความร่วมมือถ้าหากเราเข้าไปใกล้ชิดด้วย ถ้าหากว่าเราทำห่างเหินก็จะเป็นช่องว่างที่ว่าเราไม่ให้ความช่วยเหลือและพวกเขาก็คิดว่าจะไม่ให้ความร่วมมือกับเราด้วย ซึ่งจะเป็นเหตุทำให้มีการบุกรุกทำลายป่ามากขึ้น แต่ในปัจจุบันตามลักษณะภูมิศาสตร์เกษตรซึ่งกำลังศึกษากันอยู่ คิดว่าจะขอพันธุ์พืชเศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็นลำไย มะม่วง เพื่อให้ชาวเขานำไปปลูกตามไร่สวนซึ่งจะมีผลทำให้ป่าเราสมบูรณ์ขึ้นได้ในอีกทางหนึ่ง ก็อยากจะฝากให้กับผู้ที่เข้าร่วมเวทีในวันนี้แต่ละหมู่บ้านก็อยากจะให้ไปจัดการตามที่ทางเจ้าหน้าที่ประสานงานลุ่มน้ำกล่วแนะนำและเราก็จะมาร่วมกันตั้งประธานกลุ่มของตำบลรองประธานและคณะกรรมการในส่วนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกอบต. จะคอยสนับสนุนอย่างเต็มที่และทุกวันนี้ที่ผ่านมาจากที่ได้ร่วมเวทีระดับอำเภอมาแล้วหลายครั้งก็ได้มีปัญหาถกเถียงกันตลอดมาคือ ปัจจุบันนี้ทางด้านคนพื้นราบกลายเป็นแพะรับบาปหมายความว่าเราไม่ได้ไปตัดไม้ทำลายป่าแต่เนื่องจากแม่น้ำ 2 สายอยู่ในเขตของตำบลป่าไผ่ ทั้งน้ำแม่โก้น และน้ำ

โครงการลิตธิชุมชนศึกษา ภาคเหนือ กรณีศึกษาลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน แม่แตงตอนบนและแม่จิด

แม่จัต และเราก็คิดกันว่าชาวเขาเขตเราเป็นผู้บุกรุกป่า จริง ๆ แล้วไม่ใช่เมื่อต้นปีที่ผ่านมาจากทาง
 ประธานบริหารอบต. ประธานสภาอบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่อุทยานและตำรวจบาง
 ส่วนได้เข้าไปในป่าและจับกุมผู้บุกรุกมาได้ 4 คน ซึ่งปรากฏว่าไม่ใช่ชาวเขามนเขตของเรา
 หมายถึงไม่ใช่ชาวเขาในเขตตำบลป่าโหล และไม่ใช่ชาวเขาในจังหวัดเชียงใหม่ด้วย แต่เป็น
 ชาวเขาจากจังหวัดเชียงราย จะเห็นได้ว่าไม่ใช่เกิดจากประชากรของเราอย่างเดียว และจริงๆ
 แล้วในส่วนของอ่างแม่ไก่เคยได้ไปที่หมู่บ้านอาเส่แล้วมองลงมาก็สามารถมองเห็นอ่างแม่ไก่
 แสดงว่าเป็นป่าที่ไม่ลึกเท่าไรป่าที่ลึกจะเป็นป่าต้นน้ำแม่จัตมีแม่น้ำหลายสายลำห้วยหลายสายไม่
 ว่าจะเป็นห้วยงูเห่ล้อม ห้วยแม่จัตน้อย และอื่น ๆ ซึ่งจริงๆ แล้วได้มีการเดินสำรวจตลอดไม่
 ว่าจะเป็น สตรี แม่บ้าน เยาวชน ผู้นำชุมชน มีความขยันขันแข็งและความสามัคคี และในส่วน
 ของเรื่องงบประมาณที่เราจะหามาทาง อบต. มีงบประมาณให้ในส่วนอย่างแน่นอนไม่ต่ำ
 กว่า 2-3 หมื่นบาท แต่ถ้าเห็นว่าทางเรามีความตั้งใจจริงร่วมมือกันได้จริง ๆ และเห็นความ
 สำคัญทาง อบต. ก็จะจัดสรรงบประมาณเพิ่มให้อีกส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งเราจะต้องช่วยกัน
 ประชาสัมพันธ์ในท้องถิ่นของเราให้ทราบโดยทั่วกันแล้วจัดตั้งองค์ผ้าป่าและตั้งกองขึ้นมาซึ่งมี
 ประธานและกรรมการและผ้าป่ากองนี้เราจะนำเงินที่ได้มาทำป่าชุมชนเพื่ออนุรักษ์ป่าในพื้นที่ของ
 เรา ในส่วนของกล้าไม้ถ้าเรามีความยินยอมพร้อมใจกันก็ไม่มีปัญหาทางกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
 และอบต. จะดำเนินการจัดหาให้เอง และในคอนนี้ของที่ทางกรมป่าไม้ทำอยู่คิดว่าเป็นที่น่าสนใจ
 ทำแนวเขตโดยใช้ต้นไม้พันธุ์แปลกๆ ออกไปจากไม้ในป่าปลูกเป็นแนวเขต และก็ผ่าออกไปทาง
 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกอบต. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ที่มากขึ้นในวันนี้ซึ่งส่วนมากจะเป็นผู้นำชุม
 ชน อยากให้ทุกคนมีความกระตือรือร้นในเรื่องของการทำป่าชุมชนของเรา โครงการนี้ดูแล้ว
 เหมือนจะทำได้แต่ถ้าเราร่วมมือกันจริงจังแล้วเราก็สามารถทำได้ ภายในเวลา 3 ปีป่าของเรา
 ขึ้นแน่นอน หมายความว่าต้นไม้ต่างๆ ในพื้นที่ที่เราไปเดินปักป้ายกันภายในเวลา 3 ปีแตกหน่อ
 ขึ้นมาโคพอสมควรมากแล้ว และเมื่อแตกหน่อขึ้นมาแล้วเราจะดูแลอย่างไร เราก็ต้องมีการเฝ้า
 ระวังไฟป่าและในส่วนของเราเราก็จะต้องมีการกำหนดโซนให้แก่พวกเขาด้วย

ในส่วนของ อบต. ก็ต้องขอขอบคุณคุณบุญมามากที่เป็นผู้ประสานงานเครือข่ายลุ่มน้ำแม่
 จัต และ ณ ปัจจุบันเราจะขึ้นอยู่กับทางอำเภอเชียงดาว ซึ่งก็ได้มีการเชิญงบประมาณมาช่วย
 และก็ขอขอบคุณพี่น้องชาวบ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ได้มาเข้าร่วมเวทีในวันนี้และวันนี้ก็เป็น
 เวทีแรกและต่อไปเมื่อเราได้ประธาน กรรมการ ขึ้นมาเป็นกลุ่มก่อนแล้วเราก็จะได้มีการเดิน
 สำรวจป่า ค้างกฎระเบียบกันขึ้น

สรุปประเด็น

อ. บุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำจัต

กราบขอบคุณประธานบริหารและตอนนี้เราก็ทราบแล้วว่าเรามีงบประมาณแล้วเราจะ
 ต้องมองใกล้ ๆ ตัวของเราก่อน แล้วค่อย ๆ ไปหาจากที่อื่นมาเสริม อย่างที่ทางประธาน
 โครงการสิทธิชุมชนศึกษา ภาคเหนือ กรณีศึกษาลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน แม่แตงตอนบนและแม่จัต

บริหารแนะนำให้มีการจัดตั้งองค์ผ้าป่าขึ้นก็เป็นสิ่งที่ดีเพราะไม่ได้ไปเบียดเบียนชาวบ้าน แต่เป็นสิ่งที่เราจะร่วมกันและถือว่าได้ร่วมกันทำบุญด้วย แต่ทั้งนี้เราจะต้องร่วมมือกัน ถ้าพี่น้องตำบลป่าโหนดเรารวมตัวกันเป็นกลุ่มเป็นก้อนแล้วป่าชุมชนที่เราจะร่วมกันทำก็จะประสบความสำเร็จอย่างแน่นอน ถ้าเรื่องป่าชุมชนของเราสำเร็จต่อไปเราก็อาจจะร่วมกันทำโครงการอย่างอื่นต่อเช่น อาจจะมีการร่วมมือกันทำการอนุรักษ์พันธุ์ปลาในสายน้ำแม่โก่น และแม่จัต พอปลามีมากขึ้นชาวบ้านเราก็จะมีรายได้ในการจับปลาไปขายก็เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชาวบ้านของเราอีกทางหนึ่งบอกเหนือจากการไปหาเห็ดหาหน่อในป่าแล้วเรายังมีอาชีพเสริมจากการจับปลาขาย เศรษฐกิจในหมู่บ้านเราก็จะดีขึ้น

ปิดเวทีเวลา 16.00 น.

นายบุญมา บัวแก้ว
ผู้บันทึก

รายงาน

เวทีการเรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชนผ่านสถานการณ์ระดับตำบล

วันที่ 28 พฤศจิกายน 2545

ณ ห้องประชุมหมู่ที่ 1 ต.เขื่อนผาก อ.พริ้ว จ.เชียงใหม่

เริ่มเปิดเวทีเวลา 09.00 น.

อ.บุญมา บัวแก้วกล่าวแนะนำโครงการ

ชื่อบุญมา บัวแก้ว เป็นผู้ประสานงานระดับอำเภอของโครงการสิทธิชุมชนศึกษาภาคเหนือตอนบน กรณีลุ่มน้ำปิงตอนบน แม่แตงตอนบนและแม่จัต ซึ่งแม่จัตคืออำเภอพริ้ว แม่แตงคืออำเภอเวียงแหง และแม่ปิงตอนบนคืออำเภอเชียงดาว งานวิจัยนี้ที่เข้ามาจะพูดกันถึงเรื่องสิทธิชุมชน หรือสิทธิหน้าหมู่บ้าน ว่าเรามีสิทธิอะไรบ้าง ในจดหมายข่าวที่แจกไปจะมีกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิอยู่เราจะได้ว่าทำอะไรได้บ้าง และโครงการนี้ได้ประสานงานกับท่านนายอำเภอ และผู้ประสานงานไม่สามารถทำอะไรได้ ไม่มีผู้ประสานงานร่วมงานนี้ก็จะไม่เรียบร้อย เพราะจะให้ไปเจอกับคนทุกตำบลก็คงจะเป็นไปไม่ได้ก็ต้องมีผู้ประสานงานตำบล ของตำบลเขื่อนผากจะมีท่านและคุณเกรียงศักดิ์ ผดุงขันอีกคนหนึ่ง งานวิจัยชุดนี้เป็นงานวิจัยที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมโครงการสิทธิเป็นเพียงผู้สนับสนุนเท่านั้น ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ไม่เหมือนงานวิจัยชิ้นอื่นที่เข้ามาเก็บข้อมูลแล้วก็กลับไป งานนี้จะนำกลับมาให้พี่น้องชาวบ้านได้ดูอีกครั้งหนึ่งหลังจากเสร็จโครงการจะเอามาเผยแพร่ งานวิจัยสิทธิชุมชนคือ เพื่อให้ชาวบ้านตระหนักว่าสิทธิเรามีอะไรบ้าง อะไรที่มากกระทบต่อเรา เราสามารถที่จะไม่เอาได้ กฎหมายมีรองรับแล้ว กฎหมายรัฐธรรมนูญปี 2540 จะมีอยู่หลายมาตรา ที่มีอยู่ในจดหมายข่าวเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น และมีกฎหมายอีกหลาย ๆ ส่วนที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็น พรบ.ป่าไม้ พรบ.ป่าชุมชนที่ยังไม่ออกมา กฎหมายที่ดิน กฎหมายน้ำกำลังจะออกมา เราก็เลยจะมาพูดกันว่าแต่ละแห่งจะมีปัญหาที่ไม่เหมือนกัน ก่อนหน้านี้จัดเวทีที่ ต.สันทราย ก็ตกลงจะทำป่าชุมชนกัน ขณะนี้กฎหมายป่าชุมชนยังไม่มีออกมา จะออกมาประมาณกลางปี 2546 กฎหมายป่าชุมชนจะใช้ได้เราต้องจัดตั้งป่าชุมชนเสียก่อน เราถึงจะมีสิทธิใช้ และถ้าเราทำทีหลังก็ไม่ได้ เพราะจะเป็นเขตป่าสงวน ป่าอนุรักษ์ ป่าอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าต่าง ๆ จะไม่อนุญาตให้เราทำกินแล้ว แต่ถ้าเราได้ทำกินแล้วก็ไปเข้าร่วมกับกรมป่าไม้ ไม่ใช่ร่วมกับป่าชุมชนออกจากเขตป่าอุทยานแห่งชาติหรือป่าอื่น ๆ เราสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ได้ โดยที่ไม่มีการจับ และในกลุ่มของเราก็มีกฎ ระเบียบ ต.สันทราย ต.ป่าไผ่ ต.บ้านโป่ง ต.น้ำแพร่ ก็จะทำกันแบบนี้ เพราะมีอาณาเขตติดต่อกับป่า ต. สันทรายและ ต.ป่าไผ่ ก็ยังเป็นดินน้ำอีกด้วย จะมีการเชิญชาวเขา

เข้ามาร่วมด้วย ที่ ต.สันทรายให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กระจายไปพูดกันในแต่ละหมู่บ้าน ไปพิจารณาในหมู่บ้านว่าจะแต่งตั้งใครเป็นคณะกรรมการป่าชุมชน และจะมีการจัดเวทีเพื่อให้ความรู้เรื่องป่าชุมชนมีกฎหมายอย่างไรบ้าง วิธีการดำเนินงานอย่างไร งบประมาณส่วนไหนที่จะนำมาช่วยเหลือได้บ้าง และในที่ประชุมมีประธานบริหารของตำบลต่าง ๆ ได้เข้ามาร่วมด้วย มีสมาชิก อ.บ.ต. และปลัด อ.บ.ต. เข้ามาร่วมด้วยที่ ต.ป่าไผ่ ประธานบริหารรับปากว่าจะจัดงบประมาณสนับสนุนเลย ขณะนี้มีเงินอยู่แล้ว 10,000 บาท - 20,000 บาท และถ้าไม่พอก็จะจัดผ้าป่าแทนที่จะไปเก็บเงินจากชาวบ้านคนละ 10 - 20 บาท และงบประมาณบางส่วนโครงการสิทธิจะหามาให้บ้าง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจัดเวทีให้พี่น้องชาวบ้านมาพูดคุยกัน ที่พูดมาก็ยกตัวอย่างให้ฟัง ต.เขื่อนผาก อาจจะต้องการเรื่องอื่น อาจจะเป็นเรื่องดิน เรื่องน้ำ เรื่องของระบบการเกษตร เรื่ององค์กรท้องถิ่น เราก็จะสนับสนุนแล้วแต่พี่น้องชาวบ้านจะสนใจเรื่องไหน แต่ 3 - 4 ตำบลที่ผ่านมามีสนใจที่จะทำป่าชุมชนกัน เพราะคิดว่าถ้าไม่มีน้ำก็จะไม่ค่อยมีดินก็ไม่ดี ฝนก็ไม่ตก อย่างปัจจุบันนี้ อยู่ๆ ฝนก็ตกลงมา เพราะตอนนี้ลักษณะของโลกเปลี่ยนแปลงไป ภูมิอากาศก็เปลี่ยนไป ดูจากต่างประเทศจะมีน้ำท่วม เพราะตอนนี้หิมะแถบขั้วโลกเริ่มละลายเพราะโลกร้อนขึ้น ที่เขาเข้าไปสำรวจมาปรากฏว่าน้ำแข็งแถบขั้วโลกแตกหมดแล้ว น้ำทะเลสูงขึ้น เกาะบางเกาะในฟิลิปปินส์น้ำได้ท่วมไปแล้ว ชาวสารบ้านเมืองขณะนี้ก็จะทราบกันถ้าดูสารคดี ระบบการเกษตรของเราปัจจุบันเราจะกลับมาใช้ในระบบดั้งเดิมกันมาก ใช้ระบบเดียวกับคนสมัยก่อน หรือภูมิปัญญาดั้งเดิม เมื่อก่อนเลี้ยงควายใช้ไถนา แต่ปัจจุบันนี้ต้องใช้รถไถนาแทน จะโทษชาวบ้านก็ไม่ได้เพราะเศรษฐกิจเปลี่ยนไป แต่ก่อนทำกันแต่พอกิน แต่เดี๋ยวนี้บุตรหลานร่ำเรียนหนังสือกัน คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ รถจักรยานยนต์ รถยนต์ เริ่มเข้ามา ซึ่งเป็นปัจจัยที่นอกเหนือจากร่างกายคนเราต้องการ นอกจากปัจจัยสี่ แล้วเรายังต้องการมากกว่านั้น ก็เลยต้องทำนาปีละ 2 ครั้ง ทำสวน ทำไร่และอื่น ๆ ไปด้วย หลาย ๆ อย่างจะกลับไปเป็นอย่างเดิม และโครงการสิทธิก็จะให้พี่น้องชาวบ้านช่วยกันฟื้นฟู ที่ อ.เชียงดาว มีการอนุรักษ์พันธุ์ปลา โดยเอากระสอบทรายกันน้ำ ปิงกันไว้ให้ปลาอาศัยอยู่ เอาอาหารไปให้ และทำเป็นแหล่งท่องเที่ยว จริง ๆ แล้ว ต.เขื่อนผากก็ทำได้ตรงบริเวณข้าง ๆ วัด มีการกำหนดครีมีบริเวณที่อนุรักษ์ด้วย และในนั้นก็จะมีการปล่อยปลาเป็นจำนวนมากเพราะไม่ใช่มีแค่เพียงปลาที่อยู่เองตามธรรมชาติ แต่ได้มีการนำพันธุ์ปลามาปล่อยด้วย และป่าชุมชนของ อ.เชียงดาวได้ทำกันมา 5 ปีแล้ว อีกหน่อยถ้าเราทำเราก็ต้องไปขอศึกษาจาก อ.เชียงดาว และจะพาชาวบ้านไปดูงานต่างอำเภอด้วย ตามที่ได้ไปทำแผนร่วมที่ อ.เชียงดาวเมื่อ 2 วันก่อน ต่อไปเราก็จะมีการจัดเวทีเหมือนกันแต่เราก็จะเริ่มลงมือปฏิบัติการไปด้วย แทนที่จะมานั่งพูดนั่งฟังกันอย่างเดียวก็จะมีประโยชน์อะไรเราสนใจกันเรื่องไหนก็จะทำกัน เรื่องนั้น มาช่วยกันวางแผนการออกมาว่าเราจะทำอย่างไรบ้าง งบประมาณเราจะหามาจากส่วนไหนได้บ้าง ก็จะแนะนำให้ฟัง โครงการสิทธิสามารถเข้ามาจัดเวทีให้มีค่าอาหาร ให้ เราจะมาเสริมตรงนี้ให้ แต่บางส่วนก็ต้องไปขอจาก อบต. และบางส่วนเราก็ต้องช่วยตัวเองบ้าง รวมตัวกันและปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของเราบางอย่างเราจะต้องทำเอง อย่างที่สาธารณะมีคน

เข้าไปบุกรุก ถ้าเราเอาจริงเอาจัง ใครก็ไม่สามารถเข้าไปบุกรุกได้ เหมือนกับตอนนี้ ต.ทุ่งหลวง จะมีการรวมตัวกัน เอาพื้นที่ป่าช้าคืนจาก รร.พรวัววิทยาคม ซึ่งทราบมาว่าเป็นพื้นที่ครอบครองของตาช่วง และมหาจำรัส ซึ่งมี สค.1 อยู่ ดูจากลักษณะในแผนที่ แต่ก่อนก็เป็นป่าแต่ก็เห็นเชิงตะกอนป่าช้าอย่างชัดเจน จะมีการจัดเวทีในวันที่ 30 จะเชิญทางหัวหน้ากรรมที่ดินไปฟังด้วย ชาวบ้านคนแก่คนแก่ถามกันว่าเอาป่าช้าของพวกเขาไปไว้ไหนเสีย ซึ่งตอนนี้ป่าช้าได้ขยับขึ้นมาทางทิศเหนือติดกับวัด และที่สาธารณะของเรามีอยู่ที่ไหนหมด คนที่มีเงินก็เข้าไปบุกรุกที่ของเรา แทนที่เราจะใช้เลี้ยงสัตว์ ใช้ทำหอประชุม ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งเรามีสิทธิอยู่แล้วไม่ต้องห่วงเรื่องกฎหมายรัฐธรรมนูญ อย่างมาตราที่ 46 ชาวบ้านท้องถิ่นดั้งเดิมที่เราทำกันมาเราสามารถทำได้ แต่ปัจจุบันนี้แค่เราเข้าไปในป่าเอาหินมาก้อนเอาทรายมาเม็ดก็อาจจะถูกจับได้ กฎหมายของป่าไม้จะเข้าไปจัดการในลักษณะนั้น หลายส่วนที่ผ่านมาเราปล่อยปละละเลยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติการอยู่ฝ่ายเดียวโดยที่เราไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมเลย อย่างกฎหมายป่าอยู่ ๆ ก็ประกาศทับที่ของชาวบ้าน โดยที่ไม่ได้ถามชาวบ้านว่ามีที่ดินของใครบ้าง หลาย ๆ คนก็ต้องมีปัญหาเพราะมีไร่ มีสวนอยู่ในป่า ก็คือทำกินกันมาเป็น 20 - 30 ปีแล้ว ที่สนับสนุนให้ทำป่าชุมชนเพราะมีความถนัดสูง เราสามารถเข้าไปดูแลได้หลาย ๆ ที่ แต่ ต.เขื่อนผาก อาจจะอยู่ไกลป่าอาจจะไม่ทำกินก็ได้ อาจจะทำอย่างอื่น ที่ อ.เชียงดาวจะมีกลุ่มแกนนำที่ทำป่าชุมชนส่วนมากจะเป็นผู้ใหญ่บ้าน กำนัน พ่อค้าไม้เก่า ซึ่งปัจจุบันไม่ทำแล้วกลับมาอนุรักษ์แทน มีการจัดตั้งคนเข้าไปสำรวจป่า มีกฎกติการ่วมกันในหมู่บ้าน เวลาต้องการใช้ไม้ก็ไปแจ้งทางประธานเครือข่าย ลักษณะการทำเวทีก็จะเป็นลักษณะนี้คือ ให้พี่น้องชาวบ้านมาแลกเปลี่ยนมีอะไรไม่เข้าใจก็ตามกันได้ เราสามารถเชิญเจ้าหน้าที่มาพูดคุย ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ป่าไม้หรือกรรมที่ดิน โครงการสิทธิจะเป็นผู้ประสานงานให้จะทำอะไรชาวบ้านต้องเห็นด้วย โครงการนี้คือการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน ในช่วงเช้าเราจะมีการแบ่งกลุ่มทำแผนที่กัน ถ้าเราเดือดร้อนจริง ๆ ก็สามารถรวมกันได้เหมือนกับชาวบ้านของภาคอีสานแต่ปัจจุบันนี้กฎหมายทางหลวงออกมาแล้วโดยห้ามมิให้ชุมชนบนเขตทางหลวง อาจจะดูเหมือนมาบังคับสิทธิของเราเพื่อมิให้เราไปชุมนุม ความจริงแล้วเรามีสิทธิเราสามารถเรียกร้องได้ ถ้ารวมตัวกันเป็นองค์กรเป็นเครือข่ายที่ใหญ่ก็จะสามารถต่อรองได้ ที่พูดให้ฟังไม่ใช่ว่าจะแนะนำให้ไปเดินขบวนประท้วงกัน ใน ต.เขื่อนผากเคยมีปัญหาในส่วนของที่ดินวัดร้างซึ่งมีคนมาจัดสรรขาย พอติดทางกำนันได้เข้าไปเดือดร้อนเสียก่อนก็เลยไม่ได้ทำอะไรในตอนนั้น ได้มีการนำเจ้าหน้าที่จากกรรมที่ดินเข้าไปตรวจสอบด้วย และที่ดินบริเวณนั้นมี นส.3 ซึ่งวัดร้าง ในเขตของสันทรายจะมีมาก บางที่มีเป็น 10 ไร่ แต่ชาวบ้านเข้าไปบุกเบิกเหลือประมาณ 2 ไร่ ถ้าไปดูในแผนที่ของสมัยก่อนจะมีกู่กระตูก รายละเอียดต่าง ๆ อยู่ เพราะทหารได้ถ่ายภาพทางอากาศเอาไว้ งานวิจัยโครงการสิทธิชุมชนศึกษาทำอยู่ 3 ภาคคือ ภาคเหนือตอนบน ตั้งแต่เชียงใหม่ขึ้นไป ภาคเหนือตอนล่างอีกต่างหาก ภาคอีสาน และภาคใต้ ทำพร้อมกันทั้ง 3 ภาค ภาคใต้ก็จะมียะเลสาปสงขลา ที่มีปัญหาในปัจจุบันนี้และประมลพื้นบ้านแถวอีสานก็จะเป็นเรื่องของแร่โปแตสซึ่งทางรัฐบาลได้ให้สัมปทานกับทางบริษัท สามารถขุดลง

ไปได้พื้นดินได้โดยไม่ผิดกฎหมาย แม้ว่าจะมีสิ่งปลูกสร้าง หรือบ้านเรือนประชาชนอยู่ข้างบนก็ตาม หากมีการเกิดการยุบตัวหรือทรุดตัวของดินทำให้เกิดความเสียหายก็ไม่สามารถเรียกร้องได้เลย อะไกรก็ตามที่เราไม่ต้องการเราสามารถที่ไม่เอาได้ไม่ต้องรอให้ใครมาจัดการแล้วแต่ความต้องการของเรา ในส่วนของเรื่องงบประมาณหลาย ๆ คนถามว่าเราจะหามาได้จากไหนก็มีอยู่หลายแหล่งทุน หลาย ๆ คนอาจจะได้ไปเข้าร่วมกับกลุ่ม พ.อ.ช. ของคุณพิเชษฐ ก็จะมีอยู่หลายอย่างเช่น เงินสนับสนุนเรื่องทรัพยากร เงินเสริมสร้างความเข้มแข็งเงินทุน 5 ล้านบาท ซึ่งตอนนี้ก็ได้เข้าไปเป็นผู้ประสานงานจังหวัดด้วย ตอนนี้คิดว่าจะทำเครือข่ายของกองทุนหมู่บ้านซึ่งก็มีปัญหาอยู่หลาย ๆ อย่าง บ้านเราจะปลูกอะไรก็ได้ขอให้มันตลาดรองรับเท่านั้น ชาวบ้านเราก็จะได้สบาย ทำให้โครงการสิทธิต้องเกี่ยวข้องกับทุกอย่างก็เพราะว่าเป็นสิทธิของเราอะไกรก็ตามที่เราเสียเปรียบยกตัวอย่างง่าย ๆ เช่น มีนายทุนมาซื้อที่ดินในเขตของเราแล้วไม่ใช่ประโยชน์ใด ๆ เราจะเข้าไปขอใช้ก็ได้ซึ่งแต่ก่อนเราสามารถเข้าไปเลี้ยงสัตว์ได้ ในที่นาของใครก็ตามเราก็สามารถนำ วัว ควาย เข้าไปเลี้ยงได้ และประเพณีวัฒนธรรม หลาย ๆ อย่างของเราถูกกลืนกันไปหมด ซึ่งต่อไปจะมีการฟื้นฟูกันขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็นการบูชาแม่ไร่ คนเผ่าคนแก่บางคนเป็นคนเก่งภูมิปัญญามาก เช่น การทำกระบวย การแกะสลักไม้ ซึ่งหลายคนมองข้ามในธุรกิจนี้ ที่ อ. หางดง ชาวบ้านจะทำอุตสาหกรรมแกะสลัก มีชาวต่างชาติเข้ามาดู ก็มีรายได้มาจนเกือบรอบครัวและมีเงินเข้ามาในตำบลและอำเภอ สำหรับราคาสินค้าก็จะเป็นไปตามรูปแบบของสินค้า เราสามารถทำได้แต่เราไม่มีความรู้เรื่องตลาด ที่ ด.แม่แวน กลุ่มผู้สูงอายุทำจักสานกัน ทำโคมไฟ และทำได้ดี จะมีการนำมาโชว์ที่อำเภอในวันที่ 5 ธันวาคม คนแก่จะมีประสบการณ์และภูมิปัญญามาก สำหรับคนรุ่นกลางจะมีความรู้และประสบการณ์ คนรุ่นใหม่ได้ศึกษาได้เรียนหนังสือ ถ้าเราได้มารวมตัวกันผสมผสานกันก็จะเป็นสิ่งที่ดีขึ้น อย่างโครงการสิทธิอาจจะไม่จบแค่นี้อาจจะสืบไปถึงลูกถึงหลาน เหมือนกับการทำป่าชุมชนไม่ใช่ทำเพื่อเราคนเดียว รุ่นลูกหลานเราทำต่อไปอีก ดูแลรักษากันไปเป็นระบบ อีกหน่อยก็ทำเป็นแหล่งท่องเที่ยวเหมือนกับที่ ด.สันทราย จำทำ นำเด็ก ๆ เข้าไปเดินป่าศึกษาถิ่น เหมือนกับที่ปักปันได้ทำเรื่องป่าพลู เป็นแหล่งศึกษาให้นักเรียนได้เรียนรู้ ชาวบ้านเข้าไปศึกษา นักเที่ยวเข้ามาเที่ยว ก็จะเป็นรายได้อีกทางหนึ่ง ชาวบ้านก็จะได้มีรายได้จากการขายของบ้าง มีบ้านพักแบบโฮมสเตย์ซึ่งเรามีหมู่บ้านชาวเขาอยู่สามารถนำนักท่องเที่ยวเข้าไปดูประเพณีวัฒนธรรม ของชาวเขาซึ่งยังไม่มีการเปลี่ยนแปลง การทำป่าชุมชนถ้าทำกันในรูปของหมู่บ้าน บางบ้านอาจจะไม่มีป่าเลย จะต้องไปรวมกับที่อื่น มีกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เดินป่าก็ต้องเข้าไปร่วมด้วยส่งตัวแทนไป หรืออาจจะเป็นการสนับสนุนด้านอื่น อาจจะเป็นการร่วมบริจาคเงินเพื่อเป็นงบประมาณค่าอาหาร ในการเดินป่า ค่าปักป้ายเขตป่าชุมชน และถ้ามีการสำรวจแนวเขตควรที่จะเชิญ เจ้าหน้าที่ป่าไม้เข้าไปร่วมด้วย ที่ อ.เชียงดาวก็จะมี การเชิญเจ้าหน้าที่ป่าไม้ไปร่วมด้วยเหมือนกัน ใน อ.บ.ด.จะมีงบประมาณของโครงการพระราชเสาวนีย์อยู่จะเกี่ยวกับทรัพยากร เราสามารถใช้ประโยชน์ได้ งบประมาณนี้ทางการจะมีการกันไว้ทุกปี ถ้าเราวมกลุ่มกัน อ.บ.ด.สนับสนุนแน่นอน อ.บ.ด.ป่าดุ่ม มีการตั้งงบประมาณไว้ปีละ

50,000 บาท เพื่อสนับสนุนอาชีพให้กับกลุ่มแม่บ้านเราจะมาแบ่งกลุ่มทำแผนที่กัน แล้วก็จะเห็นความแตกต่างของแต่ละกลุ่ม ทำไมถึงให้ทำแผนที่ตำบล เพราะเราจะได้รู้จักตนเองก่อนที่จะคิดว่าเราจะทำอะไรกัน สิ่งสำคัญของเรายู่ตรงไหนบ้าง

ช่วงนำเสนอ

ตัวแทนกลุ่มที่ 1 : นายสงวน นันติ อ.บ.ต. หมู่ 7

ขออนุญาตชี้แจงอาณาเขตของ ต.เขื่อนผาก พอสังเขป จากถนนพริ้ว-เชียงใหม่ จะมีโรงเรียนพริ้ววิทยาคม ทางแยกขึ้นไปบ้านสหกรณ์ พื้นที่เขตของ ต.เขื่อนผากตามที่มีการวัดและออกเอกสารสิทธิ์ที่ดินจะติดกับบ้านหม้อล่างและบ้านหม้อบน จะเห็นบ้านเก่าของท่าน สจ.ทวี จะมีลำน้ำห้วยทรายขึ้นไปจะเจอสนามบ้านทรายทอง ไปทางเหนือจะถึงทางแยกขึ้นไปอย่างห้วยทราย ทางทิศเหนือก็จะเป็นเขตติดต่อกับ ต.ป่าต๋ม ขึ้นไปจนถึงอ่างเก็บน้ำห้วยทรายจะเห็นที่ทำกินของชาวบ้าน ทางทิศตะวันออกจะเป็นเขตป่าอนุรักษ์หรือป่าสงวน ลำน้ำห้วยทรายไหลมาจากป่านี้ ลงมาอีกทางหนึ่งจะเป็นลำน้ำแม่แจ้ ลงมาจะเจออ่างห้วยลึกลูกบน ลงมาอีกจะเป็นอ่างห้วยลึกลูกล่าง ทางทิศใต้ก็จะเป็นเขตติดต่อกับ ต.แม่แวน ที่ หมู่ 6 จะมีโรงเรียนและหนองพายเรือ มาทางทิศตะวันตกของถนนสายพริ้ว-เชียงใหม่ จะมีอาณาเขตติดต่อกับแม่แวน แม่ปิ้ง และน้ำแพร่ จะมีลำน้ำแม่จัดไหลผ่าน สถานที่สำคัญก็จะมีสถานีอนามัยเขื่อนผาก วัดเขื่อนผาก เข้าม่วงหลวง ต้นน้ำของเขื่อนผากอยู่ที่ดอยแม่ละงอง ซึ่งทาง อ.บ.ต.ได้ขึ้นไปสำรวจ

ตัวแทนกลุ่มที่ 2 : นายบุญเรือง นิลรัตน์ กรรมการหมู่บ้าน หมู่ 3

อุทกสมบูรณ์โตเมืองไทยนี้ แม่น้ำมีสร้างชีวิตเกษมสันต์ กินน้อมพร้อมอนุรักษ์สิ่งสำคัญ ขอสิทธินี้เนื่องศักราชนี้น้ำเพียงดูแล เอกสารที่แจกไปนั้นสำคัญไฉนแต่เดิมมาย้อนไป 50 ปี ในอดีตจนถึง ณ ปัจจุบันนี้ ทางทิศเหนือจรดกับบ้านสันขวาง ต.น้ำแพร่ จะมีถนนสายเชียงใหม่ - พริ้ว จะมีฝายน้ำล้นของ ต.เขื่อนผาก โดยการนำของ สส.เจริญ เข้าวประยูร เป็นผู้ริเริ่มให้งบประมาณการก่อสร้างมา มีลำน้ำแม่จัดไหลผ่าน มีคลองส่งน้ำซึ่งอยู่ในโครงการใช้งบประมาณประมาณ 5 - 6 ล้านบาท นำน้ำลงไปสู่บ้านห้วยบง ใช้น้ำในพื้นที่ประมาณ 3,000 กว่าไร่ จะมีวัดเขื่อนผากขึ้นมาเป็นอนามัยเขื่อนผาก ซึ่งเราประชุมกันอยู่ในขณะนี้ ไปทางทิศตะวันตกจะเจอโรงเรียนบ้านเขื่อนผาก หมู่ 2 และถนนไปบ้านป่าอ้อ จะมีสุสานป่าช้าของหมู่ 2 และไปทางทิศใต้จะเป็นหมู่ 10 ซึ่งแยกตัวออกจากหมู่ 2 ไม่กี่เดือนมานี้ จะมีถนนตัดใหม่ตรงข้าง ๆ ของ อบต. เขื่อนผาก เพื่อเข้าไปสู่หมู่บ้านห้วยบง และสามารถใช้เดินทางไปป่าอ้อด้วยเช่นกัน จะมีบ้านป่าตึงและ 5 แยกห้วยบงเหนือ ติดถนนสายสันทราย - พริ้วจะเห็นโรงเรียนบ้านทรายมูล ทางทิศตะวันออกจะเป็นบ้านแพะ หมู่ 1 บ้านหนองเครืออยู่ทางทิศใต้ วกมาที่หมู่ 4 ไปทางทิศใต้ไปถึง

5 แยกจะมีทางไปวัดห้วยบงและโรงเรียนบ้านห้วยบง จะมีอ่างเก็บน้ำของหมู่ 4 เก็บน้ำจากลำห้วยแม่ละงองลงมาสู่ลำน้ำแม่จิดและมีถนนตัดไปสู่บ้านแม่พวก บ้านห้วยบงได้หมู่ 4 อุดมไปด้วยการเกษตรทำนา ทำไร่ ปลูกมันสำปะหลัง ที่บ้านสหกรณ์แปลง 2 ซึ่งมีชุมชนที่แน่นอนนามืออยู่หลายหมู่บ้านไม่ว่าจะเป็นหมู่ 7 หมู่ 8 หมู่ 9 หมู่ 6 วัดและโรงเรียนสหกรณ์แปลง 2 จะอยู่ทางทิศใต้ของถนนที่เข้าไปสู่ชุมชน อาศัยใช้น้ำจากลำน้ำแม่จิด อยากจะขอฝากไว้กับทางเจ้าหน้าที่เพื่อนำไปช่วยประสานงาน เพื่อมาพัฒนาให้เกิดความเจริญในชุมชนด้วย

ตัวแทนกลุ่มที่ 3. นายสัมฤทธิ์ ปัญญา ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8

หมู่ 6 หมู่ 7 หมู่ 8 หมู่ 9 แต่ก่อนนี้เป็นหมู่บ้านเดียวกันตอนหลังมีการแยกออกมาเป็น 4 หมู่บ้าน สำหรับหมู่ 8 มีพื้นที่อยู่ประมาณ 200 กว่าไร่ และมีหนองสาธารณะ คือหนองหัวช้าง และอยู่ทางทิศตะวันตกของหมู่ 8 จะนำไปใช้ในการเกษตรก็ได้เพราะว่าที่ทำกินอยู่สูงกว่า นอกจากจะมีการสูบทุกวันนี้หมู่ 8 ใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยทราย โดยระบบการประปาภูเขา สำหรับหมู่ 6 จะมีสถานที่สำคัญคือ โรงเรียนและวัด พร้อมกับบึงผาขาว หมู่ 9 จะมีที่สาธารณะอยู่กลางหมู่บ้าน บ้านทรายทองมีสถานที่สำคัญคือสถานีอนามัย สำหรับที่สาธารณะของหมู่ 8 มีการจัดตั้งองค์ผ้าป่าและซื้อกันเองและได้ซื้อมาเมื่อปีที่ผ่านมานี้เอง ถ้าไม่มีการรวมเงินกันก็จะไม่มีที่สาธารณะสำหรับหมู่ 8 ในส่วนของหมู่ 8 ไม่มีพื้นที่ติดเขตป่าก็เลยมีปัญหาอยู่ตรงนี้

ตัวแทนกลุ่มที่ 4. : นายรัตน์ บุญเรือง อ.บ.ต.หมู่ที่ 2

สำหรับพื้นที่ของ ต.เขื่อนผาก ทางเลขาฯ สงวนได้อธิบายชี้แจงเกี่ยวกับเขตพื้นที่ของ ต.เขื่อนผากโดยละเอียดพอสมควร เราจะเห็นว่า ต.เขื่อนผากไม่ค่อยมีอาณาเขตติดกับป่าก็จะมีเฉพาะ หมู่ 6 หมู่ 7 หมู่ 9 ที่มีเขตติดต่อกับป่า และ หมู่ 4 ก็จะมีเขตติดต่อกับป่า นอกจากนั้นไม่มีเขตติดต่อกับป่าเลย ต.เขื่อนผากประมาณ 80 - 90% อยู่ในเขตของนิคมสหกรณ์ ทางนิคมสหกรณ์มาจัดสรรที่ดินเพื่อเป็นที่อยู่อาศัย จึงไม่ค่อยจะมีเขตติดต่อกับป่า และจะมีเขตติดต่อกับตำบลอื่นซึ่งมีแบ่งเขตติดต่อกับป่าเช่น ต.แม่บึง ต.น้ำแพร่ จะมีเขตป่ามาก หมู่ 3 หมู่ 4 ใช้น้ำในการอุปโภคบริโภค ในการเกษตรมาจาก ต.น้ำแพร่ มีการตกลงร่วมกันระหว่าง ต.น้ำแพร่ และ ต.เขื่อนผากว่า ต้นน้ำอยู่ในเขต ต.น้ำแพร่แต่พื้นที่ที่ได้รับประโยชน์อยู่ ต.เขื่อนผาก ดังนั้นในการดูแลรักษาต้นน้ำและการตัดไม้ทำลายป่าขอให้เจ้าหน้าที่ของ ต.เขื่อนผาก เพราะฉะนั้นทางกำนัน ผู้ใหญ่บ้านหัวหน้าเหมืองฝาย สมาชิก อ.บ.ต. ก็ต้องเข้าไปดูแลตรงนี้ และขณะนี้ปรากฏว่าทางชาวเขาก็ได้อพยพลงมาอยู่ เขตพื้นที่ราบบางส่วนแล้วและรู้สึกที่ดีขึ้นมา ก็เป็นผลประโยชน์จากที่สมาชิก อ.บ.ต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าไปดูแล สำหรับหมู่ 10 ก็แยกไปจากหมู่ 2 ประมาณ 3 - 4 เดือนที่ผ่านมา หมู่ 2 และหมู่ 10 มีลำเหมืองรับน้ำจากฝายเขื่อนผาก ซึ่งอยู่ในเขตตำบลน้ำแพร่ ผู้ที่ใช้ประโยชน์คือ ต.เขื่อนผาก ซึ่งทางสมาชิก อ.บ.ต.

ร่วมกับผู้ใหญ่บ้านได้ทำโครงการขอตามล่าเหืองอยู่ประมาณ 6 กิโลเมตร ประมาณมูลค่า 6 ล้านกว่าบาท แต่ได้มา 3 กิโลเมตร ประมาณ 3 ล้านกว่าบาท เป็นเพราะอะไรก็ไม่ทราบ ซึ่งเป็นเรื่องของคนเบื่องบน ที่หมู่ 2 จะมีอ่างหนองเหืองเป็นสระเก็บน้ำใช้ประโยชน์โดยระบบประปา ใช้ในทั้ง 2 หมู่บ้านมีเนื้อที่อยู่ประมาณ 21 ไร่ และมีสระเก็บน้ำอยู่อีกที่เป็นของ รพช. ตั้งอยู่ที่เขตติดต่อระหว่างหมู่ 10 และหมู่ 2 อยู่บริเวณเดียวกับป่าช้า ซึ่งมีต้นไม้อยู่บ้างก็ดูแลรักษากันอยู่ เพื่อให้ให้เป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ขึ้นมา เรื่องโครงการต่าง ๆ ที่หมู่ 2 และหมู่ 10 ได้ทำไปก็ได้รับแจ้งจากท่านและผู้ใหญ่บ้านว่าโครงการที่ทาง อ.บ.ค.ทำไป คือโครงการทำฝายน้ำล้นที่ทางทิศตะวันตกของวัดเขื่อนผาก เพื่อให้เกษตรกรรูดขึ้นไปไล่ล่าเหืองเวลาฝนทิ้งช่วง ในการทำนาทำสวนในหน้าแล้ง ทุกวันนี้พอถึงฤดูแล้ง ชาวนาก็ได้ช่วยกันเอากระสอบทรายไปกันน้ำไว้แล้ว สูดน้ำก็เลยเห็นความสำคัญและร่วมกับทาง อ.บ.ค. ผู้ใหญ่บ้าน ทำโครงการไปขอฝาย ทางอำเภอได้แจ้งมาว่าโครงการนี้ผ่าน ทางกรมชลประทานอนุมัติงบประมาณมาแล้ว แต่ยังไม่ทราบแน่ชัดว่าจะมีการก่อสร้างเมื่อใด ถ้าหากว่าได้สร้างฝายนี้เสร็จเรียบร้อยแล้วจะมี หมู่ 10 หมู่ 2 หมู่ 3 หมู่ 4 ที่ได้รับประโยชน์จากฝายนี้ และตรงหน้าฝายก็จะเป็นแหล่งอนุรักษ์พันธุ์ปลาไปในตัวด้วย ถ้าหากว่าโครงการนี้ได้รับงบประมาณมาจริงตามที่ได้รับแจ้งมา ก็เป็นข้อมูลของเขื่อนผากคร่าว ๆ ที่มาแจ้งให้ผู้เข้าร่วมประชุมในวันนี้

อ.บุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำจืดตอนบน

ดูลักษณะแผนที่ทั้งหมด บางกลุ่มก็ขาดบางอย่างไป บางกลุ่มก็มีครบทุกอย่าง ทำให้ทราบว่าคนที่อยู่หมู่บ้านเดียวกันก็จะรู้ข้อมูลภายในหมู่บ้านของตนเอง ถ้าต่างบ้านแล้วก็จะไม่ค่อยรู้ น้ำที่เขื่อนผากได้ใช้ประโยชน์ จะมีน้ำแม่จืด น้ำแม่ละงอง น้ำอ่างเก็บน้ำห้วยทราย น้ำแม่แจ๋ ป่าของต.เขื่อนผากจะมีไม่มาก ในช่วงปลายเราจะมาพูดกันว่าเราจะทำอะไรกันหลังจากรับประทานอาหารเสร็จ

ภาคบ่าย

อ.บุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำจืดตอนบน

เราจะแบ่งกลุ่มออกเป็น 4 กลุ่มเหมือนเดิมสำหรับที่เราพูดกันว่าเราจะทำอะไรกันถ้าทำเรื่องป่า เราจะทำอย่างไร และจะทำเมื่อไร แล้วเราจะได้พูดคุยกัน

ตัวแทนกลุ่มที่ 1. : นายสงวน นันติ อบต.หมู่ 7

ความต้องการที่มีอยู่คือต้องการทำป่าชุมชนในเขตของต.เขื่อนผากซึ่งพอจะมีเขตติดต่อกับป่า ก็จะมี หมู่ 6 ,หมู่ 7,หมู่ 9 และอีกฟากหนึ่งคือ หมู่ 3 หมู่ 4 จุดประสงค์ที่จะทำ

ป่าชุมชนก็ตามที่ อ.บุญมา ได้คุยให้ฟังแต่ข้อมูลของเราก็ยังไม่ชัดเจน รายละเอียดยังไม่ชัดเจนว่าประโยชน์ของป่าชุมชนจะมีมากน้อยขนาดไหน แต่เราพอจะรู้กันว่าป่าชุมชนถ้าเรามีเป็นของตนเองในพื้นที่ของเรา เราจะสามารถให้ชาวบ้านเข้าไปใช้ประโยชน์ได้ ก็เลยอยากจะทำป่าชุมชนขึ้นมา ข้อ 2 ก็อยากให้พี่น้องประชาชนมีส่วนร่วมในการช่วยกันดูแลรักษาให้อยู่ในขอบเขตของป่าไม้ ไม่ใช่ทำลายอย่างเดียวไม่มีการพัฒนา ไม่มีการรักษา คงจะกลายเป็นภูเขาหัวโล้นไปในที่สุด วันข้างหน้าก็จะไม่มีฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้อ 3 ที่ต้องการที่สุดคือ เงินทุนหรืองบประมาณโครงการทุกอย่างถ้าไม่มีงบประมาณในการดำเนินการก็คงจะสำเร็จลุล่วงไปไม่ได้ คือต้องการเงินทุนในการพัฒนา เช่น การรณรงค์ทำป้าย อาณาเขตของป่าชุมชนถึงไหน เราจะมีวิธีการอนุรักษ์อย่างไร และจะมีการหากลำพันธุ์ไม้มาปลูกทดแทนที่เราได้ทำลายลงไปเราต้องการจะทำการเมื่อไร ทำได้เร็วแค่ไหนยิ่งดีเท่านั้น ทำให้เร็วที่สุด

ตัวแทนกลุ่มที่ 2 : นายสัมฤทธิ์ ปัญญา

ป่า 20% หรือแนวป่าสงวนของ หมู่ 6 หมู่ 7 หมู่ 9 ปัจจุบันนี้ไม่มีแล้ว ป่าที่เหลืออยู่คือ ป่าอุทยานที่อยู่บนดอย ป่าสงวนปัจจุบันนี้จะกลายเป็นป่าสาบสูญไปหมด อยากให้แกนนำและชาวบ้านช่วยกันอนุรักษ์ ให้มีแบ่งเขตชัดเจนว่าถึงไหน เอาเจ้าหน้าที่ทางภาครัฐไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ป่าไม้เข้าไปก็ไปเปล่า ๆ ป่าก็ยังถูกทำลายอยู่ดี ทั้ง ๆ ที่มีการปักหลักปักป้ายไว้ก็ยังย้ายไปเรื่อย ๆ ถ้าเราไม่ช่วยกันอีกหน่อยก็จะไม่มีป่าเหลืออยู่ รุณลุกรุ่นหลานก็ต้องวาคูรูปให้ดูเอา เราอยากจะให้ทางภาครัฐมาช่วยกันเขตให้ชัดเจนพร้อมทั้งออกกฎหมายถ้าใครเข้าไปบุกรุกก็ขอให้ทำกันเป็นจริงเป็นจังไม่ใช่ว่าปล่อยปละละเลย ทางผู้นำชุมชนพร้อมที่จะทำ แต่ก็ขาดงบประมาณในการดำเนินการ อยากได้กล้าไม้ถ้าเราจะทำกันก็อยากให้ตรงกับวันที่สำคัญ เช่น วันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ เราจะได้ถวายเป็นพระราชกุศลแด่ในหลวงของเรา

ตัวแทนกลุ่มที่ 3 : นายมานิตย์ ผัดแก้ว

สนใจที่จะทำโครงการอนุรักษ์พันธุ์ปลา ซึ่งทาง หมู่ 10 หมู่ 2 ไม่มีเขตติดต่อกับป่าหลักการและเหตุผล แม่น้ำแม่จิดเป็นแม่น้ำสายหลักของประชาชน อ.พร้าว ที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันในการอุปโภคบริโภค เราจะทำกันอย่างไรก็ช่วยกันคิดช่วยกันทำ จัดทำโครงการคิดว่าไม่นานรอบประมาณปี 2546 ทาง อบ.ต.ได้เตรียมไว้แล้ว จะมีการทำ ทำนบกั้นน้ำคงจะเป็นเร็ว ๆ นี้ ตามที่ทาง อบ.ต.รัตน์ บุญเรืองได้แจ้งไว้ ถ้าได้จริง ๆ ทำนบกั้นน้ำนี้เราจะได้ประโยชน์ คือใช้กั้นน้ำเพื่อสูบใช้ใน ฤดูแล้ง และเป็นที่เลี้ยงอนุรักษ์พันธุ์ปลา ซึ่งมีบริเวณใกล้กับวัดอยู่แล้ว เมื่อมีฝายหรือเป็นทำนบกั้นน้ำแล้วเวลาไปลอยกระทงต่าง ๆ ก็จะเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมด้วย เหมือนกับวัดอินทราธรรมที่ อ.เชียงดาว ส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยว จะทำกันเมื่อไร ก็เมื่อเราได้รับงบประมาณเพราะชาวบ้านก็พร้อมที่จะได้รับโครงการ อยากจะขอฝากคำขวัญสำหรับเกษตรกรที่รักความก้าวหน้า เกษตรเอ๋ยเกษตรกร อย่าพึ่งนอนงงทำไทยให้ไพศาล เป็น

กระตุกหลังพลังงาน ประกอบการกลักขโมยพันธุ์ พืชสวนสสารพัดและสัตว์เลี้ยง จักพอ
เพียงทุกอย่างเพราะสร้างสรรค์ มัวที่ถอยถอยใครที่ไหนกัน เราเท่านั้นที่กอบกู้ชาติไทย

ตัวแทนกลุ่มที่ 4 : นายบุญเรือง นิลรัตน์ ชมรมอนุรักษ์พื้นเมือง

ขอใจที่ได้มาตามหน้าบุญ ขอขอบคุณแม่ครัวที่ทำอาหารอร่อย ขอคุณวิทยากร
ผู้ให้ความรู้รอบประสานงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่า ความต้องการของทุกคนในปัจจุบันนี้มา
ด้วยกันหมด น้ำไหล ไฟสว่าง ทางดี มีงานทำ เพราะฉะนั้นนโยบายและแผนการก็คือ

1. ป่านั้นเกือบหมดสภาพ ทราบแล้วการทำคือช่วยกันป้องกันการล้มล้างทำลายป่า ไกลจะ
เข้าสู่หน้าแล้งแล้ว ทางผู้ใหญ่บ้านก็คงจะมีการประชาสัมพันธ์ให้ช่วยกันระวังไฟป่าที่จะ
เข้ามาเผาทำลายป่า เพราะป่าเป็นธรรมชาติให้ออกซิเจนแก่มนุษย์
2. พื้นที่มีขอบเขต เป็นเหตุให้มีการกำหนด เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องร่วมกันรณรงค์
อนุรักษ์ไว้ พื้นที่ของ ต.น้ำแพร่ ทางนิคมสหกรณ์ได้มาปฏิรูปพัฒนา เมื่อปี 2528 แล้วจัด
สรรให้กับสมาชิก และกำหนดเปิดพื้นที่ให้ชาวบ้าน 10,000 ไร่ ในพื้นที่แปลง 1 ของ ต.
น้ำแพร่ - ต.เขื่อนผาก ซึ่งได้จัดสรรให้ชาวบ้านเป็นที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน 6,400 ไร่
เหลือจากนั้นเป็นที่ลาดชัน เป็นป่าช้า และเหลืออีกบางส่วน พอมาถึงรุ่นเกษตรกรก้าวหน้า
ก็มีการจัดสรรที่ดินอีกคงเหลือแต่พื้นที่ที่ลาดชันไม่สามารถปรับพื้นที่ได้ ขอให้เราได้
อนุรักษ์บริเวณนี้ เข้าไปปลูกป่ากันในวันพระราชสมภพ วันสำคัญต่าง ๆ
3. มีป่าเพียงไม่กว้าง แต่สามารถสร้างท้องที่ให้มียอดม เหมือนกับว่าในบ้านเราพยายามให้มี
สีเขียว ไม่ว่าจะเป็นลำไย มะม่วง มะกอก มะขาม และทุกฤดูเราจะมีผลไม้กินและจะมี
ความร่มรื่นความชุ่มชื้นด้วย
4. อดีตนั้นไม่มีปัญหา แต่ก่อนมาไม่เคยรื้อเกี่ยวกับป่าไม้และน้ำ มีตบดจอมทกฝนมา
แน่นอนปัจจุบันนี้รื้อแล้วรื้ออีกฝนไม่มา เดือน 8 เดือน 9 ก็ยังไม่จะมีฝนก็เดือน 10
ประมาณกรกฎาคม - สิงหาคม ปัจจุบันความต้องการมีเพิ่มขึ้น บุญมาครับ มีปัญหาที่ต้อง
พัฒนา ต้องพึ่งพาเบื่องบนช่วยส่งเสริม ช่วยจัดสรรงบประมาณมาให้เพราะความ
ต้องการยังมีมากอยู่ จะทำเมื่อไรนั้นข้อ 1 อีกไม่กี่วันข้างหน้า วันที่ 5 ธันวาคมหาราช คิด
ว่าวันที่ 5 เราคงไม่ลืมกัน ใครมีกล้ามะม่วง กล้าลำไย ไปปลูกตามป่าช้า สาธารณะชุม
ชนได้จะทำเมื่อไร ผลคงจะปรากฏขึ้น ข้อ 2 ป่าพื้นที่ที่มีแต่เดิม ควรเพิ่มให้เป็นป่าชุมชน
ทุกคนจะได้มีส่วนร่วม ข้อ 3 แหล่งน้ำที่ยังไม่เพียงพอ ขอได้รับความช่วยเหลือ ทั้งภาค
รัฐ ช่วยจัดบุคลากรสำคัญ สร้างสรรค์ข้อมูลให้เกิดความเป็นรูปธรรมไม่ใช่เป็นเพียง
นามธรรม คือมีแต่ชื่อโครงการ แต่โครงการนั้นไม่ได้ทำ เหมือนกับที่ผ่านมา แม่น้ำลี้ม
น้ำนี้หามีไม่ พดุกษาไพรทั้งสิ้นไม่เห็นผล ฝนมันตกตกไม่เลือกเทือกตำบล ภูมิปัญญา

ชนต้องสนใจให้อุดม สดท้าย น้ำร้อย คอยสาย อวยชัย ปีใหม่ใกล้ ๆ เข้ามา สุขเกษม
ตันต์ นำใจสนใจโสราญ บันดาลพรสู่หมู่เราที่มาอบรม

อ.บุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำจืด

หลายกลุ่มมีวิสัยทัศน์ดี มีกาพย์ มีกลอนมาเสริมให้ เราจะเก็บส่งเข้าสำนักงาน สกว. ด้วย
ทั้งหมด ซึ่งอยากให้ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ และรูปที่เราถ่ายไปเราลงในจด
หมายข่าวฉบับต่อไปอีก เราจะได้เจอกันอีกหลายเวที ตุลาคมจะความต้องการของชาวบ้านค.
เรือนผาก จะมีอยู่ 2 อย่าง ที่เห็นชัด ๆ คือเรื่องป่า และอีกอย่างคือแหล่งน้ำ ซึ่งบอกว่าจะอนุรักษ์
พันธุ์ปลากัน ถ้าตัดสินใจแล้วว่าจะทำแบบนี้อะไรให้กลับไปคุยกันในหมู่บ้านก่อนในเรื่องที่เราได้
หารือกันในวันนี้ ถ้าตกลงกันได้ก็เริ่มทำกันได้เลย มีการประชุมจัดตั้งคณะกรรมการกันให้เรียบ
ร้อย จัดเวทีครั้งต่อไป จะเอา พรบ.ป่าไม้มาด้วย กฎหมายป่าไม้ทุกฉบับจะนำมาด้วย พรบ.น้ำก็
จะนำมาให้ดู การอนุรักษ์พันธุ์ปลาเราสามารถไปศึกษาได้จากที่ อ.เชียงดาว ปลาที่เราอนุรักษ์ไว้
เวลาเอาอาหารให้ปลาก็จะไม่ไปไหน ส่วนพันธุ์ปลาเราก็ขอได้จากหลายที่ไม่ว่าจะเป็นประมง
อำเภอ ประมงจังหวัด ซึ่งจะมีการแจกพันธุ์ปลาทุกปีในฤดูฝน สำหรับป่าชุมชนที่เราจะทำการกันต่อ
ไปถ้าเราตกลงกันเรียบร้อยแล้วก็มาพูดกันรูปของตำบลจัดทำแผนร่วมกันว่าจะใช้งบประมาณ
ประมาณเท่าไร โดยชาวบ้านทำเอง และในการเดินป่าต้องเชิญเจ้าหน้าที่ป่าไม้เข้าร่วมด้วย การ
ดูแลรักษาป่าเรา ก็จะมีกำหนด กติกา ระเบียบของเราเอง เหมือนกับป่าน้ำของ ค.น้ำแพร่ จะมี
กฎระเบียบอยู่ เวลาเข้าไปใช้ประโยชน์ก็ช่วยกันดูแลรักษา ต้องมีการทำแนวกันไฟด้วย ที่ อ.
เชียงดาวก็จะทำแนวกันไฟกันทุกปี ก่อนถึงฤดูแล้ง สำหรับหมู่บ้านที่ไม่มีป่าแต่ต้องเข้าไปใช้ป่า
ต้องเข้าตกลงร้อมกับหมู่บ้านอื่นที่มีป่า ควรจะมีการเริ่มดำเนินการกันได้แล้ว ทางโครงการสิทธิ
ได้ทำแผนรองรับแล้ว งบประมาณบางส่วนพี่น้องชาวบ้านต้องช่วยเหลือตนเองด้วย ไม่ใช่รอจาก
ที่อื่นอย่างเดียว การดำเนินการต่าง ๆ อยากให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ซึ่งจะเกิดความสามัคคี
กัน งบประมาณต่าง ๆ มีเช่น งบประมาณทรัพยากรมีหลายด้านบาท แต่เป็นทั้งภาคเหนือ เรา
อาจจะขอมาได้ และคุณนิคม พุทธา ซึ่งเป็นหัวหน้าโครงการสามารถหาแหล่งทุนจากที่อื่นมา
อย่าง อ.ประจัน จากสถาบันพระปกเกล้าฯ เวลามาศึกษาดูงานที่เชียงดาวก็จะมีเงินมา
สนับสนุน แต่ อ.พร้าวนะ จะตาม อ.เชียงดาวไม่ทัน ถ้าเราทำก็จะทัน
อ.เชียงดาว เทคนิควิธีการจะทั้งหมด แต่ อ.เชียงดาวจะมีต้นไม้ใหญ่กว่า เราสามารถปลูกต้นไม้
เสริมรักษาต้นไม้เก่า และจะต้องมีข้อตกลงร่วมกันทุกหมู่บ้าน เครือข่ายป่าของ อ.เชียงดาวก็จะ
มาให้คำแนะนำกับเราด้วย

นายบุญเรือง นิลรัตน์

ตามที่จัดเวทีมา มีการจ่ายค่าน้ำมันยานพาหนะต่าง ๆ ได้ผลอย่างไรบ้างคุ้มกับงบ
ประมาณที่เสียไปหรือไม่

อ.บุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำจืด

ปกติโครงการสิทธิ ช่วง 3 - 6 เดือนแรก ช่วงทดลองจะมีการไปค้นหาคน ค้นหาปัญหา ซึ่งตอนนี้เราหาคน ได้กลุ่มคน ได้ประเด็นปัญหา อย่างตำบลเขื่อนผาก ประเด็นปัญหาก็คือการ จัดตั้งป่าชุมชน และการจัดการทรัพยากรน้ำ อาจจะมีการเปลี่ยนคนไปบ้าง เราจะได้เริ่มลงมือ ทำ และจะเป็นผลงานที่ต่อเนื่องกันมา จะได้ว่าสิทธิของเรามีอะไรบ้าง เราปกป้องอย่างไรบ้าง อะไรที่มีผลกระทบต่อเราแล้วเราไม่ต้องการก็ผลักดันออกไป และได้มีการจัดเวทีมาแล้วหลาย ครั้ง และขณะนี้กำลังมีการจัดเวทีในระดับของตำบล และทางหัวหน้าโครงการจะได้เข้าไป กรุงเทพฯ วันที่ 2 สกว.ในวันที่ 2 โครงการของเราที่จะทำกัน 3 ปี กำหนดงบประมาณไว้หมดแล้ว

ปิดเวทีเวลา 16.00 น.

นายบุญมา บัวแก้ว
ผู้บันทึกการประชุม

รายงาน

เวทีการเรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชนผ่านสถานการณ์ระดับตำบล

วันที่ 29 พฤศจิกายน 2545

ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลแม่บึง ต. แม่บึง อ. พริ้ว จ. เชียงใหม่

เริ่มเปิดเวทีเวลา 09.00 น.

นายอนุรักษ์ กาบุตร

การเสวนาเรื่องโครงการสิทธิชุมชน เครือข่ายลุ่มน้ำแม่จัด วันนี้ก็เป็นโอกาสดีที่เราจะได้มาพูดคุยกันเกี่ยวกับเรื่องเครือข่ายอนุรักษทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า ความหลากหลายทางชีวภาพ ในตำบลแม่บึงเราหลาย ๆ ท่านที่ได้เข้าไปร่วมเวทีกันก็ได้รับความเป็นมาว่าเป็นอย่างไร วันนี้เป็นโอกาสที่ดีที่ตำบลแม่บึงเราได้จัดเวทีครั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ สำหรับตำบลแม่บึงปัญหาทุกอย่างที่เราเคยดำเนินการทำมาซึ่งดูแล้วเครือข่ายลุ่มน้ำก็เป็นสิ่งที่ดีให้กับประชาชนจริงๆ ในนามของตำบลแม่บึงขอเปิดการจัดเวทีโครงการเครือข่ายลุ่มน้ำวันนี้ก็ขอให้ผู้ที่มาร่วมเวทีตั้งใจเอาปัญหาจริงๆ ของแต่ละหมู่บ้านมาพูดคุยกัน และให้เกิดเป็นโครงการที่เราต้องการจะแก้ไขในตำบลแม่บึงที่ดูๆ แล้วมีหลากหลายปัญหา วันนี้ทางคุณบุญมาซึ่งเป็นผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่จัดได้มีโครงการตรงนี้เข้ามา คิดว่าจะเป็นเวลาตลอดทั้งวันก็ขอให้เราใช้เวลาให้เกิดประโยชน์สำหรับแต่ละหมู่บ้านในตำบลของเราว่าเกิดปัญหาอะไร

อาจารย์บุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่จัด

ที่เราเจอกันในวันนี้ไม่ใช่เวทีการอบรม เวทีของเราคือมาแลกเปลี่ยนกัน มาเสนอความคิดเห็นร่วมกัน งานที่นำมาคืองานวิจัย โครงการสิทธิชุมชนศึกษาภาคเหนือตอนบนกรณีลุ่มน้ำแม่บึงตอนบน และน้ำแม่จัด แม่จัดคืออำเภอพริ้ว แม่แตงตอนบนคืออำเภอเวียงแหง และแม่บึงตอนบนคืออำเภอเชียงดาว 3 ลุ่มน้ำด้วยกันและโครงการวิจัยชุดนี้ทำกัน 3 อำเภอ ต่อไปเราจะเรียกเครือข่ายของเราว่าเครือข่ายลุ่มน้ำแม่จัด โครงการสิทธิชุมชนของเราอยากให้ชาวบ้านได้ตระหนักถึงสิทธิของเรา ไม่ว่าจะเป็นสิทธิชุมชนของเรา สิทธิส่วนบุคคล สิทธิดั้งเดิมของเราที่เคยทำกันมา อะไรที่มากกระทบต่อเรา เราจะได้เรียนรู้กันว่าเรามีสิทธิ์อะไรบ้าง สิทธิชุมชนก็คือสิทธิส่วนรวมหรือสิทธิหน้าหมู่ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของป่า น้ำ ที่สาธารณะ อย่างป่าช้าก็ใช่เพราะเราใช้ประโยชน์ร่วมกันสิทธิของเรามีอยู่ 2 อย่าง สิทธิดั้งเดิมคือสิทธิที่ติดตัวเรามา สิทธิที่เราใช้ร่วมกันและสิทธิตามกฎหมายรัฐธรรมนูญหลาย ๆ มาตรา ที่เรามาพูดคุยกันในวันนี้จะมาพูดให้ฟังกันว่าอะไรก็ตามไม่ว่าจะเป็นนโยบายของรัฐที่มีผลกระทบต่อเรา เราสามารถที่จะไม่เอาได้

อย่างอุทยานที่ทับทิมของชาวบ้านจริงๆแล้วไม่ได้มีการสำรวจกัน ไม่ได้มาถามชาวบ้าน แต่ทำโดยการนำแผนที่มาวางแล้วขีดเส้นโดยที่ไม่รู้ว่าพื้นที่บริเวณนั้นๆได้มีชาวบ้านเข้าไปอยู่อาศัยแล้ว แต่ทางการก็ไม่ได้สนใจเพราะนี่คือ นโยบายของรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายที่ดินก็ติดต่อไปที่ดินต้องเป็นของรัฐ การออกเอกสารสิทธิ์ต่างๆต้องผ่านระบบหน่วยงานราชการ ไม่ว่าจะเป็นโฉนดในที่สาธารณะหรือที่ดินที่ร้าง และอย่างพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าซึ่งจริงๆแล้วชาวบ้านได้อยู่อาศัยมานานแล้ว เช่น บ้านเมื่อนหินไหลอยู่กันมานานแล้วถึงได้ สด. 1 กัน ประมาณ พ.ศ. 2497 - 2498 แต่คืออยู่อย่างหนึ่งเพราะเป็นของนายทุนที่กันเขตออกจากอุทยานแห่งชาติและสามารถเข้าไปทำประโยชน์ได้ และมีอีกหลายๆที่ของอำเภอฟัวหรือตำบลแม่บึงที่ยังไม่ได้เอกสารสิทธิ์ก็มี และปัญหาที่ดินที่เราประสบอยู่ขณะนี้ไม่ว่าจะเป็นที่ดินในเขตนิคมสหกรณ์หรือที่ดินรกร้างว่างเปล่าที่ไม่อยู่ในเขตป่า ต่อไปนี้เราจะได้จัดทำกันเป็นสัดส่วน คือ มีการวาดผังวาดแผนที่ คนนี้ก็มีใครมีแผนที่อย่างไบบ้างทำกันเป็นกลุ่มออกมาเลย เราจะได้รู้ว่าเวลาเราไปพูดกับผู้ที่มิอำนาจเราจะสามารถชี้แจงได้ว่า นาย ก. มีพื้นที่กี่ไร่มีรูปแผนที่ต่อเนื่องแบบนี้ ต่อไปเราจะต้องอาศัยช่างมาเขียนแผนที่ให้ แต่แผนที่ที่เราจับจองกันไว้ คือ ที่นอกเขตนิคมสหกรณ์ในแผนที่จะมีเช่นเดียวกัน ในส่วนของ อบต.แม่บึงที่อยู่นอกเขตนิคมสหกรณ์ที่เห็นก็จะมีบ้านห้วยทราย และมีอีกหลายๆที่ถ้าเราไปดูแผนที่ก็จะเห็นกัน และที่เรามาพูดกันในตำบลแม่บึงเป็นกรณีพิเศษเพราะมีที่ดินที่มีปัญหาไปกรมที่ดินก็บอกว่าเป็นเขตของสหกรณ์ นิคมสหกรณ์ก็บอกว่าเขตป่าไปถามเขตป่าก็บอกว่าเป็นของสหกรณ์ แล้วจริงๆแล้วเป็นของใคร ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนเพราะไม่มีเอกสารสิทธิ์ตามที่พูดของตำบลแม่บึงที่ว่าเป็นกรณีพิเศษจะมีการเข้ามาจัดเวทีอีกกรอบหนึ่ง เจาะจงกรณีของปัญหาที่มีความต้องการที่จะแก้ไขกัน ซึ่งทางชาวบ้านก็ต้องมารวมกลุ่มกันสำหรับผู้ที่มิปัญหาเรื่องต่างๆ และก็ควรจะมีการทำข้อมูลให้เรียบร้อยก่อนว่า นาย ก. มีจำนวนกี่ไร่ ทิศเหนือติดที่ดินหรือติดกับอะไรของใครทำให้ละเอียด ยิ่งเราสามารถวัดได้ยิ่งดีทำเป็นรูปร่างแผนที่ต่อเนื่องกันมา และที่ของนิคมสหกรณ์ถ้าอยู่ในเขตป่าจะมีการกันพื้นที่ออกมา ที่หลายๆแปลงที่มีปัญหาซึ่งอยู่นอกป่าสหกรณ์ก็บอกว่าไม่ใช่ของเขามักไปให้ป่าทางกรมป่าไม้ก็บอกว่าไม่ใช่เขตของตนเองแต่เป็นเขตของนิคมสหกรณ์ไปกรมที่ดินก็บอกว่าเป็นที่ดินอยู่ในเขตนิคมสหกรณ์ไม่สามารถออกโฉนดให้ได้ ต่อไปถ้าเรามีโอกาสเชิญหัวหน้านิคมสหกรณ์มา เชิญหัวหน้าที่ดินและหัวหน้าช่างมาและเชิญทางกรมป่าไม้มาด้วยแล้วนำแผนที่มาด้วย และเราก็จะสามารถถามกันได้ควรที่จะมีการบันทึกเทปด้วย แต่ทั้งนี้เราต้องรวมตัวกันและมีข้อมูลก่อน และขอให้เราทำประโยชน์และดูแลพื้นที่ของเราด้วย เช่น ปลูกต้นไม้ต่างๆลงไป ก่อนหน้านี้ที่ได้เข้าไปร่วมทำแผนกับโครงการสิทธิชุมชนศึกษาก่อนที่จะมาจัดเวทีนี้ เรามาพูดคุยกันเปล่าๆก็ไม่มีประโยชน์อะไรเลยอยากแนะนำว่าควรจะมีปฏิบัติด้วย สมมติว่าเราจะทำอยู่ 2 เรื่อง คือเรื่องป่าและเรื่องที่ดิน เราก็ลงมือปฏิบัติกันเลย เรื่องป่าเราจะไปปักป้ายกันที่ไหน เขตป่าชุมชนเราอยู่ตรงไหนบ้าง เราได้ใช้ประโยชน์ทางไหนก็มีการรวมตัวกันสำรวจเราจะมีข้อมูลว่าป่าเรามีกี่ไร่ อาณาเขตถึงไหนและมีแผนที่ และควรจะมีการจัดตั้งคณะ

กรรมการในหมู่บ้านและรูปแบบตำบล ตั้งประธาน เครือข่ายขึ้นมาและมีการประสานงานกับหลายๆฝ่าย การทำงานหลายๆอย่างทำเพียงลำพังไม่สำเร็จ เพราะเราไม่มีพลังอำนาจ ถ้ารวมกันเป็นกลุ่มเป็นก้อนอำนาจในการต่อรองก็จะเพิ่มขึ้น แต่ถ้าเราไม่มีความเดือดร้อนก็ไม่จำเป็นที่จะต้องรวมกลุ่มประท้วงอะไร ถ้าเรามีความเดือดร้อนก็สมควรที่จะมีการรวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว และตอนนี้กฎหมายกรมทางหลวงที่ไม่ให้ไปประท้วงปิดถนนทางหลวงแล้ว ซึ่งก็หมายถึงการปิดกั้นสิทธิขั้นพื้นฐานของชาวบ้าน ซึ่งชาวบ้านมีสิทธิที่จะเข้าไปเรียกร้อง เช่น ชาวบ้านอำเภอฝางประท้วงปิดถนนที่อำเภอฝางเรื่องราคาลิ้นจี่ตกต่ำ ชาวบ้านเดือดร้อนก็ไม่เข้ามาช่วยเหลือ บางทีนโยบายของรัฐก็เข้ามามีผลกระทบต่อเราโดยตรงซึ่งบางที่เราไม่รู้สึกรู้ตัว เหมือนกับระบบเหมืองฝายของเราแต่ก่อนที่ไม่มีกรมชลประทานเราจะมีหัวหน้าเหมืองฝาย มีการไปขุดลอกเหมืองฝายกัน มีประเพณีการเลี้ยงผีฝายร่วมกันโดยไม่มีการบังคับและเป็นที่ยอมรับกัน ซึ่งก็คือส่วนที่ซ่อนอยู่ และในตำบลแม่ปิงก็ไม่ทราบว่าเป็นคนดั้งเดิมของพื้นที่หรือย้ายจากที่อื่นมาอยู่ และทางโครงการสิทธิชุมชนก็เกี่ยวข้องในเรื่องของการส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรมเก่าๆ ที่ลืมนั่นไป ต่อไปอยากให้กลุ่มของน้ำ ซึ่งมีการดูแลรักษาแม่น้ำด้วยอาจจะอยู่กันปลายน้ำแต่ที่โครงการสิทธิชุมชนศึกษาที่มีการส่งเสริมการอนุรักษ์พันธุ์ปลาด้วย ซึ่งในพื้นที่ของเรามีแม่น้ำไหลผ่านสามารถนำกระสอบทรายไปกันเหมือนน้ำปิง บางส่วนก็มีปลาอยู่ในนั้นแล้วและเราสามารถนำไปปล่อยได้อีก ซึ่งก็จะเป็นสถานที่ที่ท่องเที่ยวได้และชาวบ้านก็จะมียาขายได้อีกทาง มีคนถามว่าโครงการสิทธิชุมชนศึกษาช่วยอะไรได้บ้าง โครงการช่วยได้คือจัดเวทีให้ มีงบประมาณอาหาร บางครั้งก็มีค่ายานพาหนะให้ บ้านหมู่ 8 มี สค.1 กัน และอยู่กันมาร้อยกว่าปี ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ต่อไปถ้าเราทำป่าชุมชนได้จะมีประโยชน์กับเรา จุดประสงค์ในการทำป่าชุมชน คือไม่ต้องเอาที่ของชาวบ้านเข้าไปและเขตป่าไปอำเภอพร้าวของเราเป็นเขตของอุทยานแห่งชาติศรีลานนาซึ่งเป็นปัญหาอยู่ ต่อไปถ้ามีการจัดเวทีเราควรจะมีการจัดทำข้อมูลและให้ชาวบ้านเข้าไปร่วมพูดด้วยว่าเรามีปัญหาอะไรบ้าง ทางรัฐมนตรีจะจัดการแก้ไขปัญหายังไงบ้าง อย่างป่าอุทยานที่ประกาศทับที่ชาวบ้านจะมีการแก้ไขปัญหายังไง จะกันเขตอย่างไรอย่างไรบ้าง และอย่าลืมว่าเรามี สค.1 อยู่ อย่างบ้านม่อนหินไหลที่พูดไว้และที่ม่อนหินไหลได้มีการกันที่ออกจากเขตป่าอุทยาน ประมาณ 500 ไร่ เพราะนายทุนมีอำนาจและมีเงิน ซึ่งต่างจากชาวบ้านเรา พูดกันตรงๆถ้าเราไม่รวมตัวก็จะแก้ไขปัญหาคงไม่ได้ ถ้าเรารวมตัวกันจะมีอำนาจคือสิทธิของชาวบ้าน ที่เรารวมตัวกันเพราะเราเดือนร้อนเราต้องรวมพลังช่วยเหลือกัน การทำป่าชุมชนจะมีหลายขั้นตอนต่อไปเราจะได้เรียนรู้กันไปและถ้ามีการรวมกลุ่มกันเรียบร้อยไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องที่ดินก็ตาม ตำบลแม่ปิงจะประสบก็คือที่ดินมีปัญหาก็ต้องรวมกลุ่มเช่นกัน หลายๆอย่างก็จะตามมาจะให้โครงการสิทธิช่วยอย่างไร ต่อไปเราก็จะร่วมกันทำแผนจะเชิญหน่วยงานทางราชการมาเราก็จะเชิญมาให้ ป่าไม้จังหวัดจะเชิญมาได้ไหมก็จะลองติดต่อดูถ้ามาได้ก็ติดต่อมาไม่ได้ก็ส่งตัวแทนมา และเราจะได้ถามว่าถ้ามีปัญหาอย่างนี้แล้วท่านจะแก้ปัญหาให้เรายังไงบ้าง ที่มีปัญหากันไม่ว่าจะเป็น นิคมสหกรณ์ ป่าไม้ ที่ดิน และชาวบ้าน ลองมา

จับเข่าคุยกันอย่างชาวบ้านกัน และที่โครงการออกโฉนดจะเข้ามาให้เราเตรียมตัวกันไว้เลย พยายามไปประสานงานกับกรมที่ดิน ไม่ใช่เอาแต่รอคือเราเดือดร้อนเราต้องเดินด้วยกลุ่มของเราเอง โครงการออกโฉนดถ้าเราไม่เฝ้าที่ของเราไว้เราจะเข้าไปเลยไม่ไปออกให้แล้วจะไม่มี การย้อนกลับมา และในการออกโฉนดจะต้องมีเจ้าของพื้นที่ข้างเคียง ผู้ปกครองท้องถิ่นเข้ามา มีส่วนร่วม ในการออกโฉนดจะมีการสอบถามว่าที่ดินได้มาอย่างไร ซื้อมาหรือว่ารับมรดกและค่าใช้จ่ายในการโอนก็จะแตกต่างกัน คือ ถ้ารับมรดกจะถูกกว่า และที่เรามาร่วมเวทีกันในวันนี้จะมีกันอยู่หลายรุ่นคนรุ่นก่อนก็จะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ คนรุ่นกลางก็จะเป็นผู้ที่มีความรู้รอบรู้กับ ประสบการณ์บ้าง ส่วนคนรุ่นหลังเด็กที่เรียนหนังสือกันจะเป็นผู้ที่มีความรู้แต่จะขาดประสบการณ์ แต่ถ้าเราประสานกันก็จะมีคามเข้มแข็ง ที่มาในวันนี้ขอให้มีการรวมตัวกันทุกรุ่นไม่ว่าจะเป็นผู้เฒ่าผู้แก่ สตรี เยาวชน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน มีส่วนเข้ามาร่วมกันมาช่วยกันแก้ไข ปัญหาของตนเอง

นายอนุรักษ์ กาบุตร

ได้ศึกษาในส่วนของเรื่องที่ดินมานานไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ของหมู่ 8 หมู่ 4 หมู่ 5 ซึ่งได้อาศัยอยู่มาเป็นเวลานานแล้ว แต่สุดท้ายก็ยังเป็นพื้นที่ของป่าอุทยานอยู่ดี จะขอยกตัวอย่างให้ ฟังที่เคยได้รวบรวมรายชื่อของชาวบ้านในกรณีที่ดินอยู่ในเขตนิคมสหกรณ์ได้รวบรวมรายชื่อ และที่ดินไปจำนวนหลายไร่ แล้วนำไปเสนอกับทางรัฐมนตรีซึ่งได้มาที่เครือข่ายลุ่มน้ำปิงอำเภอ เชียงดาวคิดว่าคงจะได้ผล และการเดินออกโฉนดจะมีการเริ่มกันวันที่ 2 ธันวาคม ก็ให้ผู้มาร่วมกันในวันนี้ช่วยกระจายข่าวด้วยและการนำหัวหน้าของฝ่ายต่างๆมาพูดกันน่าจะทำก่อนวันที่ 2 เพราะในการเดินออกโฉนดวันที่ 2 ธันวาคม ไม่รู้ว่าจะออกโฉนดที่ตำบลไหนก่อน ซึ่งเป็น โอกาสที่ดีที่มีการออกเอกสารสิทธิ์เพราะฉะนั้นเราต้องร่วมมือกัน และในตำบลแม่ปิงซึ่งบางคน บางท่านอยู่กันมานานแล้วพอสอบถามก็บอกว่ายังไม่มีเอกสารสิทธิ์ และก็ไม่สามารถมีบ้านเลข ที่ได้ทำอะไรก็ไม่ได้สักอย่าง กรณีของหมู่ 4 หมู่ 8 ก็น่าเห็นใจในครั้งที่เข้าไปร่วมเวทีที่อำเภอ เชียงดาวคิดว่าเขาบ้านโป่งบัวบานมาเป็นหมู่บ้านนำร่องก่อน ซึ่งที่อำเภอเชียงดาวในตอนนั้น มีการถ่ายวิดีโอบันทึกภาพและเสียงเก็บไว้ ซึ่งก็เป็นสิ่งที่เราได้ดำเนินการกันก็อยากให้ตำบล ของเรามีการรวมกลุ่มช่วยเหลือกัน และในวันที่ 2 ธันวาคม เป็นโอกาสที่ดีเราควรจะมีการ เตรียมตัวซึ่งจะได้ปรึกษากับทางคุณบุญมาว่าเราจะมีวิธีการดำเนินการอย่างไรบ้าง เราจะต้อง เชิญทั้ง 3 ฝ่ายมาพูดกันก่อนที่จะมีการเดินออกโฉนด เราต้องเตรียมการไว้ก่อน หมู่บ้านไหนที่มี ปัญหาเรามาพูดคุยกันก่อน ในนามของ อบต. ก็ขอให้ชาวบ้านทุกฝ่ายช่วยเหลือกันอยากให้ พื้นที่ทำกินของเรามีโฉนด ไปตามกับทางไหนก็ถูกโยนไปโยนมาแม้แต่ที่บ้านเป็น กสน. 5 แล้วแต่สุดท้ายถูกยกเลิก นิคมสหกรณ์ยกเลิกต้องรอการเดินออกโฉนดอย่างเดียว โดยการแจ้ง ไปยังกรมที่ดินว่ามีพื้นที่เท่าไร และได้ถามว่ากรณีนาย ก. นาย ข. ไม่ได้ไปแจ้งชื่อไปจะ สามารถออกโฉนดได้ไหมก็ได้รับคำตอบว่าได้แต่เราต้องติดตาม วันนั้นถ้าเขามาทำการออก

โดนคอยากให้หมู่บ้านไหนที่มีปัญหาอยู่ช่วยกันก่อนที่จะมีการออกโดนจะขอปรึกษากับทางคุณบุญมา ก่อนว่าเราจะมีวิธีการอย่างไร และในวันที่ 6 ที่ผ่านมามีตัวแทนจากหลายที่ไม่ว่าจะเป็น อีสาน ได้ แต่ในส่วนของคุณแม่บึงของเรามีส่วนน้อยที่ได้เข้าไปร่วมไม่มีพลังที่จะไปผลักดันช่วยกัน มีเครือข่ายแต่เราไม่ได้เข้าไปร่วมและต่อไปเป็นวิสัยทัศน์ที่ดีที่ทาง คุณบุญมาเอาโครงการนี้เข้ามาพูดคุยในตำบลของเรา เราจะได้ช่วยกันเป็นพลังเพื่อผลักดันปัญหานี้อีกที่ปัญหาอยู่ตรงไหนเรามาช่วยกัน จากที่ดูๆแล้วทุกหมู่บ้านมีปัญหาเรื่องน้ำหรือเรื่องป่าอุทยานรอบพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัย ในการเข้าร่วมเวทีที่โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ ก็ได้ยกประเด็นของหมู่ 7 ให้กับทางส่วนกลางและส่วนที่เกี่ยวข้องรับทราบซึ่งจะได้ดำเนินการต่อไป อย่างในการนี้ของหมู่ 7 หมู่บ้านเถื่อนเพราะอะไรจึงเป็นหมู่บ้านเถื่อน เพราะไม่มีเอกสารสิทธิ์สักอย่างเลย ทั้งๆที่จะอยู่กันมาก่อนบ้านม่อนหินไหลด้วยซ้ำ ซึ่งเคยได้ไปตามทางที่อื่นได้รับคำตอบว่าขณะนั้นมีการเปิดวิทยุกระจายข่าวว่า พ.ศ. 2488 ประกาศให้ทางผู้นำชุมชนที่มีชุมชนอยู่ในเขตป่าไปแจ้งอำเภอว่าขอให้มีการออกเอกสารสิทธิ์ที่ทำกิน ยกตัวอย่างกรณีบ้านหมู่ 9 ซึ่งตอนนั้นผู้นำได้ไปแจ้งก็สามารถมีเอกสารสิทธิ์ได้ และเรื่องของปัจจัยเรื่องเงินก็มีส่วนเกี่ยวข้อง ในส่วนของกรณีบ้านขุนบึงไม่ได้รับข่าวสารและวันก่อนได้ไปที่ดินกับผู้ใหญ่บ้านไปตามหัวหน้าที่ดินได้บอกว่ามีการประกาศเมื่อ พ.ศ. 2488 เป็นระยะเวลาที่ปีที่ผ่านมาแล้วเขตป่าก็ทับที่ชาวบ้านอยู่ทุกวันนี้ก็เหมือนชาวบ้านไปบุกรุกป่าซึ่งจริงๆแล้วชาวบ้านได้อยู่อาศัยและทำมาหากินกันมานานแล้ว อยากที่จะทำในรูปของตำบลบ้างและวันนี้ก็มีโอกาสที่จะได้ทำกันเป็นโอกาสที่ดีที่ทางคุณบุญมา ได้มาจัดเวทีให้วันนี้ซึ่งทางคุณเสริมก็ได้ต้อนรับผลักดันมานานแล้ว ก็เป็นโอกาสที่ดีของตำบลของเราเมื่อวันที่ 2 ธันวาคมก็อยากให้อะไรต่อมิอะไรคืบหน้าบ้าง

อาจารย์บุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่จัด

คือการทำรายละเอียดเกี่ยวกับที่ดินไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่ดินในเขตป่า เราจะต้องมีข้อมูลส่วนตัวของเราเสียก่อนข้อมูลพื้นฐานที่เราจะนำไปพูดคุยถ้าเราไม่มีข้อมูลพื้นฐานแล้วเราเข้าไปพูดคุยกับทางการก็จะได้เรื่อง ในส่วนของผู้ใหญ่บ้านจะเข้ามาร่วมเวทีกับเราในตอนบ่าย เพราะช่วงเช้าติดประชุม และในตอนบ่ายเราจะพูดถึงปัญหาที่หนักอีกหน่อยเพราะตำบลแม่บึงเป็นกรณีพิเศษที่นำเข้าสู่ชุดที่เครือข่ายลุ่มน้ำบึง และถ้าทางผู้ใหญ่บ้านเข้ามาเราจะได้แจ้งข้อมูลว่าตอนเช้าเราได้พูดเรื่องอะไรบ้างเราจะสรุปให้ท่านฟัง สมมติว่าจะมีการออกโดนในวันที่ 2 ธันวาคม เราต้องไปติดตามดูก่อนว่าเขาจะไปที่ไหนก่อนและในการออกโดนจะมีคณะทำงานอยู่กลุ่มหนึ่ง ซึ่งจะมาตั้งสำนักงานอีกต่างหากไม่เกี่ยวข้องกับกรมที่ดิน เอกสารต่างๆจะมีการเตรียมมาหมดในชุดของการออกโดนจะมีทั้งช่าง เจ้าหน้าที่การเงินธุรการ หัวหน้าส่วน มีหมดเหมือนกับกรมที่ดินกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะซึ่งเรามีหน้าที่ที่จะเข้าไปติดตามว่าจะไปที่ไหนตำบลไหนวันไหนและพยายามเช็คว่าไปจริงหรือไม่ เพราะอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงก็ได้ สมมุติว่ามาลง ต.แม่บึง แต่เราไม่อยู่ติดตามกันอยู่เราก็จะเสียโอกาสไป และในส่วนของคุณ

หรือ สมาชิก อบต. ของหมู่บ้านเราก็ต้องไปหาข้อมูลว่ามีใครบ้างที่ยังไม่มีโฉนดโครงการเดินออกโฉนดนี้ก็จะเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการที่เราจะไปขอออกโฉนดกับทางกรมที่ดินยกเว้นที่ของนิคมสหกรณ์เพราะไม่รู้ว่าจะมีการรับเรื่องหรือไม่เพราะก็ไม่ทราบข้อมูลตัวนี้ ถ้าที่ดินของเราเป็นนส 3 ก. ครุฑดำ ครุฑเขียว ก็ไปออกโฉนดมาเสียค่าใช้จ่ายไม่กี่บาท สำหรับทาง ผอ.บ. ที่จะมาร่วมในตอนปลายเราจะมีการพูดคุยกันอีกทีสำหรับข้อมูลที่เรารวบรวมในภาคเช้า และจะมีการเขียนกันมาเลยว่าเราจะทำอะไรกัน ส่วนแผนที่เราจะทำอะไรกันในวันข้างหน้าไม่ว่าจะเป็นเรื่องป่าชุมชนหรือเรื่องที่ดินก็ให้เราเริ่มพูดคุยกันในหมู่บ้านก่อน อยากให้กลุ่มผู้ที่มีปัญหาเรื่องดิน เรื่องป่ารวมกลุ่มกันขึ้นมาทำอะไรไม่ต้องรอ เพราะงานนี้ไม่ได้ใช้งบประมาณใด ๆ เลย และถ้าทำข้อมูลไม่เป็นเราก็มีตัวอย่างให้ดูและเราอย่าลืมว่าเรา มีอบต. อยู่ เราสามารถให้บริการได้ เราสามารถขอให้เขาพิมพ์ข้อมูลให้เราได้ และในการทำข้อมูลอยากให้มีการ ทำสำเนาไว้หลาย ๆ ฉบับเผื่อมีการสูญหาย และเผื่อยื่นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นายสนั่น เรือนใส

ปัจจุบันอยู่ ต.แม่ป๋ม ใน ต. แม่ป๋มก็จะมี ห้วยแพ่งน้อย ห้วยแพ่งหลวง เป็นต้นน้ำอยู่ปากทางทิศตะวันตก ห้วยแม่พวกจะมีฝายอยู่และเป็นสายน้ำหลักที่หล่อเลี้ยง ต.แม่ป๋ม และมีฝายน้อยอยู่ 2 ฝาย ห้วยสำนจะมีฝายอยู่ดี ในส่วนของห้วยตะเคียนห้วยสำนจะมีขุนน้ำต่อเนื่องกันหมด และห้วยโป่งก็จะไหลลงสู่ห้วยแม่ป๋มฝายแม่สูน และน้ำแม่สูนเป็นลำน้ำสายเดียวที่มาจากโหล่งซอด แต่มีจำนวนฝายมาก เช่น ฝายแม่สูน ฝายห้วยแห้ง ฝายห้วยปุก ฝายเจ้าพ่อสูง ซึ่งเป็นฝายจุดเด่นของ ต.แม่ป๋ม ซึ่งฝายนี้เคยได้รับรางวัลในการประกวดด้านความสวยงาม ในการเกษตรขอ ม. 8 ห้วยทรายก็ได้มาจากน้ำแม่สูนหล่อเลี้ยงมากเหมือนกันในส่วนของแม่แพ่งจะมีการใช้น้ำจากป่าเมี่ยงมอนหินไหล เช่นห้วยแม่แพ่งน้อยและห้วยแม่แพ่งหลวงก็เป็นต้นน้ำที่ไหลหล่อเลี้ยงปากทิศตะวันตก คือบ้าน ม.3 และ บ้านโป่ง บ้านผาแดง ที่ได้พูดมาก็ตามที่ทราบหากมีใครที่รู้มากกว่าจะเสริมก็ขอเชิญ

นายสงวน คำแสนสุข

จะอธิบายคร่าว ๆ เกี่ยวกับแผนที่ของ ต.แม่ป๋ม จะมีลำน้ำแม่ซอดทางทิศใต้ขึ้นมาจะเจอบ้านห้วยทราย สกค.โหล่งซอด ศูนย์วิจัย บ้านสบป้งทางทิศตะวันออกของแม่ป๋ม เข้าไปทางบ้านทุ่งบวกข้าว บ้านขุนป้ง ขึ้นไปทางทิศเหนืออีกจะเจอบ้านศรีประจักษ์ จะมีลำน้ำ คือ ลำน้ำห้วยสำน ห้วยตะเคียน ซึ่งมีอ่างห้วยตะเคียนอยู่ ม.1 บ้านห้วยงูเป็นที่ตั้งของ อบต. ลำน้ำแม่พวก น้ำแม่จิด บ้านโป่งบัวบานแล้วเลี้ยวขวาเข้าบ้านเกียงขวางจะขอพูดให้ฟังอีกนิดหน่อยจากที่ได้พูดคุยกับหัวหน้านิคมสหกรณ์ซึ่งท่านได้บอกว่าประธานสงวนที่ที่ประธานและชาวบ้านอยู่ยังไม่มีชื่อเลยที่ใช้ชื่อบ้านเกียงขวางทุกวันนี้เป็นหมู่บ้านดิซอ ซึ่งอยู่ห่างออกไปอีก ก็เลยปรึกษากับว่าจะตั้งชื่อใหม่ ซึ่งที่ดินที่อยู่กันเป็นพื้นที่ปฏิรูปของนิคมสหกรณ์และชื่อใหม่ก็คือ หมู่บ้านพญกษชาติ ซึ่งเรา

ไม่ได้เปลี่ยนชื่อใดๆเลยเพราะเดิมเราไม่มีชื่อหมู่บ้านอยู่แล้ว และจะได้มีการเปิดป้ายกันในวันที่ 1 มกราคม ซึ่งตอนนี้ก็ได้เตรียมป้ายเรียบร้อยแล้ว และจะมาพูดกันถึงเรื่องฝ่ายมีฝ่ายห้วยงู และฝ่ายห้วยงู ซึ่งฝ่ายห้วยงูสร้างกันสำน้ำจากห้วยเกียกขาง ซึ่งนำมาหล่อเลี้ยงในพื้นที่การเกษตร จะมีอ่างแม่แพลงไปอีกจะเจอบ้านผาแดง และบ้านโป่งบัวบาน ลงไปจะเป็นพื้นที่ราบเป็นเขตที่น้ำจะท่วมอยู่เป็นประจำ

นายก สรสิทธิ์ (ผู้ใหญ่บ้าน)

จะขอบรรยายตามแผนที่ที่ได้เขียนไว้ แสดงถนนสายพร้าว-เชียงใหม่ขึ้นไปทางทิศเหนือ-ใต้จะเห็นลำน้ำแม่ขอด ซึ่งทางทิศใต้ของ ต.แม่ป๋มจะมีเขตติดต่อกับลำน้ำแม่พวก ทางทิศใต้จากบ้านห้วยทรายจะมีลำน้ำห้วยแม่สายและลำน้ำห้วยกอง เข้ามาที่หมู่บ้านห้วยทราย ม.8 ก็จะมีลำน้ำห้วยทรายไหลลงมาสู่ลำน้ำแม่ขอดและเข้าสู่เขื่อนแม่จัด นอกจากเขตที่อยู่ของชาวบ้านแล้ว ก็จะเป็นแนวเขตป่าอุทยานแห่งชาติศรีลานนาจะอยู่บริเวณรอบ ๆ ของตำบล ที่บ้านห้วยทรายจะแสดงให้เห็นว่ามีอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ เพื่อกับเก็บน้ำไว้ใช้ในการเกษตรสำหรับบ้านห้วยทรายหมู่ 8 และหมู่บ้านห้วยทรายก็จะมีบางส่วนที่มีปัญหา เพราะมีการประกาศเขตป่าอุทยานทับพื้นที่บางส่วนของหมู่บ้านซึ่งชาวบ้านได้อาศัยอยู่มาเป็นเวลากว่า 100 ปี ซึ่งชาวบ้านมี สด 1 และนส 3 อยู่แล้ว ขึ้นมาที่ลำน้ำแม่สุกก็จะมีฝ่ายอยู่ที่หมู่บ้านเฉลิมราช (แม่สุก) ฝ่ายนี้ นำน้ำมาหล่อเลี้ยงพื้นที่การเกษตรของ ม.8 ห้วยทราย และบ้านแม่สุกเฉลิมราชด้วยมาทาง สกต. โหล่งขอต จะมีศูนย์วิจัยตั้งอยู่ทางทิศเหนือเข้าทางถนนบ้านเฉลิมราช (แม่สุก) จะเจอบ้านแม่ป๋มและสะพานข้ามน้ำแม่ป๋ม และมีถนนสายบ้านทุ่งบวกข้าว เข้าไปเรื่อย ๆ จะพบบ้านขุนบึง ซึ่งบริเวณนี้จะเป็นต้นน้ำทั้งนั้นเลย ขึ้นมาที่บ้านศรีประจักษ์จะเจอสะพานของลำน้ำห้วยล้านซึ่งก็มีฝ่ายอยู่ และน้ำจากลำน้ำห้วยล้านก็นำมาใช้ประโยชน์กันในบ้านศรีประจักษ์ ห้วยตะเคียนก็มีฝ่ายเช่นเดียวกัน ห้วยเกียกขางก็มีฝ่ายอยู่คือ ฝ่ายห้วยเกียกขาง มาที่บ้านห้วยงูจะมีลำน้ำห้วยงู และก็มีบริเวณของเขื่อนแม่จัด

อ. บุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่จัด

แผนที่ของ ต.แม่ป๋ม บางกลุ่มก็ตกเรื่องฝ่ายไป ซึ่งเราก็จะรู้กันว่าบางท่านก็ไม่ทราบพื้นที่ในตำบลแน่นอน ตามที่ดูจะมีเขตป่าอย่างกรณีของบ้านม่อนหินไหลจะมีป่าอยู่ล้อมรอบ ซึ่งแต่ก่อนจะเป็นเขตอุทยานแห่งชาติศรีลานนาทั้งหมด และจริง ๆ แล้วก็ครอบคลุมไปถึง อ. เชียงดาวด้วย ซึ่งชาวเชียงดาวใช้วิธีอ้างกันว่ามีป่าสิงอยู่ทำให้พื้นที่ป่าบริเวณนั้น ๆ อุดมสมบูรณ์ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของคนแต่ก่อนมา ภูเขาที่สูงเขียวทึบไม่มีใครเข้าไปตัดไม้เพราะกลัวกัน ซึ่งชาวบ้านเล่าว่ามีคนเห็นผีหามของมาขายกัน คุณลักษณะภาพรวมของ ต.แม่ป๋มใช้น้ำอยู่หลายสาย มีแม่น้ำสุบ แม่บอน แม่จัด ห้วยโป่ง น้ำแม่ป๋ม ห้วยตะเคียน ในส่วนของน้ำแม่จัดชาว อ.พร้าวได้ใช้ประโยชน์ไม่มากนัก ที่ได้ใช้ประโยชน์ก็มี ต. ลันทราย ต. บ้านโป่ง และ ต. น้ำแพร่

บางส่วน นอกจากนั้นก็จะไหลลงสู่เขื่อนในพื้นที่อื่นใช้ ซึ่งจริงๆแล้วน้ำแม่จัดเป็นสายใหญ่ยาวถึงประมาณ 50 กว่ากิโลเมตร ไหลจาก ต. ป่าโหนด ต. สันทราย และเราก็เลยใช้ชื่อลุ่มแม่น้ำนี้เป็นชื่อเครือข่ายของเรา เคยได้นำพี่น้องชาวบ้านเข้าไปร่วมในเวทีต่างๆ ในการประชุมเรื่องของเครือข่ายน้ำ ซึ่งจริงๆแล้วตัวเองไม่ได้เป็นตัวแทนกลุ่มของอะไรเลยและอยากจะให้พี่น้องชาวบ้านมาร่วมเป็นเครือข่ายน้ำด้วย เวลาที่มีการเสวนาในโรงแรมต่างๆ จะได้เข้าไปร่วมด้วย 15 ลุ่มน้ำตั้งแต่ว่าเขื่อนภูมิพลขึ้นมาใน อ. พร้าวไม่มีเลยแต่ที่ อ. เชียงดาวเขามีกลุ่มของเขาแล้ว ใน อ. พร้าวและ อ. เวียงแหงไม่มี และในการไปพูดในที่ประชุมต่างๆ ก็ไปอุปโลกว่าตนเองเป็นตัวแทนเพราะประธานเครือข่ายลุ่มน้ำจริงๆ ต้องขึ้นจากชาวบ้าน และในการประชุมเวทีต่างๆ เหล่านี้จะมีค่าเดินทางและค่าอาหารด้วย และเวลาที่ไปร่วมเวทีด้วยได้รับคำถามมาว่าลุ่มแม่น้ำแม่จัดมีปัญหาอะไรบ้าง ก็เลยบอกไปตามภาพรวมที่เห็นว่ามีปัญหาเรื่องน้ำแห้ง การเกษตรไม่ค่อยดี แต่ถ้าพี่น้องชาวบ้านไปพูดจะรู้ปัญหาได้ดีกว่า อย่างเช่นหัวหน้าเหมืองฝายก็จะรู้ว่าต้นสายปลายเหตุเป็นอย่างไรและที่พูดมาคุยกันก็เป็นชาวบ้านทั่วไป ไม่ใช่ข้าราชการอะไร ก่อนหน้านี้ที่ไป ต. สันทรายก็ได้แนะนำในการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ ซึ่งเราสามารถจะอยู่ในกลุ่มไหนก็ได้ เช่น กลุ่มน้ำ กลุ่มที่ดินที่มีปัญหา เราสามารถเข้าไปอยู่ทั้ง 2 กลุ่มเลยก็ได้และช่วงต่อจากนั้นเราจะทำอะไรกันจะแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มว่ากันไปเลยว่าที่มีปัญหาที่ดินจะเอาอย่างไรกันปัญหาเรื่องป่าชุมชนอยากได้ป่าชุมชนจะทำป่าชุมชนหนักันกว่ามาเลย ซึ่งจะมีประเด็นปัญหาอยู่ 5 ประเด็น ด้วยกันคือ ดิน น้ำ ป่า การเกษตร และองค์กรต่างๆ แต่ดูลักษณะแล้วเห็นว่าการสนใจในเรื่องที่ดิน และป่ากัน จะทำอย่างไรก็เขียนออกมาแล้วก็กลับไปประชุมลูกบ้านว่าขณะนี้มีการสิทธิชุมชนเข้ามาร่วมด้วย และทางผู้ใหญ่บ้านต้องเป็นผู้นำในการนี้ของ อ. เชียงดาวทางผู้ใหญ่บ้านจะเข้ามาร่วมทุกคนเลย พร้อมทั้งกำนันด้วย ทำไม อ. เชียงดาวถึงได้เปรียบกว่าอำเภออื่นๆ เพราะว่าได้มีการจัดตั้งป่าชุมชนที่นั่นมา 5-6 ปี แล้ว และงบประมาณต่าง ๆ เข้า อ. เชียงดาวเยอะมากเป็นจำนวนเงินหลายล้านบาทอย่างกรณีมีการมาศึกษาดูงานก็ได้มีการนำปัจจัยด้านเงินมาบริจาคด้วย อย่างเช่นไปดูงานด้านป่าชุมชนที่หมู่บ้านจะมีกล่องรับบริจาคไว้ ผู้ที่ไปศึกษาดูงานก็บริจาค และในหมู่บ้านก็มีการขายของที่จะลืกด้วย จะมีการเตรียมการกันไว้ก่อน เช่นถ้าจะมีคนมาศึกษาดูงานทางผู้ใหญ่บ้านก็จะเตรียมตัวรอ และผู้ที่นำคู่มือก็ได้รับเบี่ยเลี้ยงด้วย เป็นการกระจายรายได้อีกทางหนึ่งและเป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกอย่างหนึ่ง และดูจากป่าของ อ. พร้าว ซึ่งสมบูรณ์กว่าของ อ. เชียงดาวด้วยน้ำ แต่ อ. เชียงดาวผืนดินมาได้เร็วกว่าเพราะมีโครงการเข้ามา ก่อน ซึ่งทางคุณนิคม พุทธา เป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพันธุ์พืชแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ ซึ่งคุณนิคมได้อาศัยอยู่ใน อ. เชียงดาว ป่าของ อ. เชียงดาวก็เลยสมบูรณ์มากกว่าของเรา และอีกอย่างหนึ่งก็ใกล้สายน้ำแม่ปิงด้วยและน้ำแม่ปิง นายกอนันต์ มาตุ ทานบอกว่า 1 ชั่วโมงที่นั่งดูไม่มีขยะผ่านมาเลย แต่ถ้าเป็นแม่น้ำเจ้าพระยาทานบอกว่ามีแต่ขยะเต็มไปหมด ทานอยากให้สายน้ำทุกสายที่เป็นต้นน้ำของแม่น้ำปิงดูแลรักษากันอย่างดีและทางนายกรัฐมนตรีได้บอกว่าอยากให้ลุ่มแม่น้ำแม่ปิงคอนบนเป็นตัวอย่างแก่จังหวัดอื่นๆ

ด้วยซึ่งทาง 3 อำเภอ คือ เวียงแหง เชียงดาว พร้าว พ่วงกันอยู่ เราจะได้รับผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่ตามมาในวันข้างหน้า ต่อไปเราจะมีการนำคนใน อ.พร้าวไปทำงานต่างอำเภอซึ่งบางที่อาจจะมี การข้ามไปต่างจังหวัดด้วย แต่ถ้าจะไปทั้งหมดคงจะเป็นไปไม่ได้ จะคัดคนไปศึกษาว่าเขาทำงาน กันอย่างไรบ้างในเรื่องของป่าชุมชน จะมีการแลกเปลี่ยนกัน ไม่ใช่ว่าอยู่แต่บ้านเราเรียนรู้แต่บ้าน เราอย่างเดียวเป็นไปไม่ได้ ความรู้เราก็มีอยู่อย่างจำกัดแค่นั้นพูดง่าย ๆ เหมือนกับอยู่ในกระลา แทนที่จะได้ดูได้เห็นกว้างออกไปอีก ซึ่งบางทีกลุ่มอื่นๆอาจจะมีการแก้ปัญหาได้ดีกว่ากลุ่มของ เราอีกอาจจะให้แนะนำแลกเปลี่ยนกันซึ่งเราก็จะมีความรู้กันมากขึ้นอย่างกันในจัดเวทีของเราก็มี การเชิญทาง อ.เชียงดาวมาก่อนในกลุ่มของการจัดการเรื่องป่าและที่ดิน เพื่อมาแลกเปลี่ยนกับ เรา และในส่วนของเรา อ.เชียงดาวก็ได้มีการแต่งตั้งประธานเครือข่ายป่ามาแทน พ่อหลวงดิบ ซึ่งได้เสียชีวิตแล้วและคนนี้ก็จะเป็นผู้ที่พูดรายละเอียดต่างๆได้ดี เวลานานเสนออะไรชาวบ้านก็จะ ได้เข้าใจได้ง่าย และในส่วนของเราวิจัยนี้ถ้าไม่มีพี่น้องชาวบ้านก็คงไม่สำเร็จงานวิจัยนี้ต้องการ ให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมมีปัญหอะไรที่จะแก้ไขเกี่ยวกับเรื่องของทรัพยากรเราจะต้องมาพูดคุยกัน ไม่ใช่ว่าเก็บข้อมูลแล้วกลับไปนำข้อมูลที่ได้ไปไว้ในห้องสมุดและชาวบ้านก็ไม่วิธีเรื่องเอาข้อมูล จากชาวบ้านไปแต่ไม่เคยมาบอกว่าควรจะทำอย่างไรปัญหามีอย่างไรแทนที่จะมีประโยชน์ต่อ ชาวบ้านกลับไม่มีเลยซึ่งต่อไปนี้เราจะทราบกันแล้วอีกหน่อยถ้ารายงานทั้งหมดส่งเข้าสภาไปแล้ว จะทำการคัดลอกมาไว้ที่ อ.พร้าวข้อมูลทั้งอำเภอจะอยู่ที่นั่นหมดแผนที่และแหล่งน้ำทั้งหมดจะ เก็บไว้ไม่ทิ้งอย่างเช่นข้อมูลบางอย่างเช่น อ่าง หรือฝาย ก็ต้องถามพี่น้องดูเพราะไม่ใช่คนพื้นที่นี้ และแผนที่อดีตไปจะถอดออกไปทั้งหมดและทาง อาจารย์เสนอ จันทร์วนิช หัวหน้าโครงการใหญ่ เป็นต้นคิดให้ทั้ง 3 ภาคทำงานนี้พร้อมกัน ทั้งภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคอีสาน ภาคใต้ส่วนมาก จะทำในเรื่องของประมงพื้นบ้านและทะเลสาปสงขลาซึ่งมีในขณะนี้เราอยู่ทางภาคเหนือเราก็ไม่ ทราบทำไมแะไปแรดเขตที่อีสานมีปัญหา สมมติว่าบ้านเราอยู่บริเวณนี้แล้วมีการขุดแร่ลึกลงไป 10 กิโลเมตรได้บ้านเราถ้าบ้านยุบจะไม่มีการรับผิดชอบใดๆแม้กระทั่งที่ดินมันโดนที่ดินก็ตาม เพราะขุดลงไปใต้ดินไม่ใช่บนพื้นดินใช้เครื่องกลในการขุดและเวลาเกิดเหตุการณดินถล่มทรุดตัว หรือยุบลงไปชาวบ้านเราก็ไม่สามารถเรียกร้องหรือฟ้องได้เพราะรัฐบาลให้สัมปทานไปแล้วแะไปแรดขุดลงไปใต้ดินต่างกับที่ อ.เวียงแหงซึ่งจะเจอเรื่องของลิคคีนในคดีถ้ามีการขนส่งผ่าน อ.พร้าว เราก็จะมีปัญหาได้รับผลกระทบแน่นอนเพราะผงด่านที่ปลิวออกมาจะมีผลต่อการปลูกพืชถาวรริม ถนนหนทางหลังคาบ้านก็จะมีการปลิวติดแน่นอนและถนนก็จะเสียอีกและตอนนี้มี 2 เส้นทางที่ จะเด่นคือจาก อ.เวียงแหงผ่าน อ.เชียงดาวลงไปเลย หรือผ่าน อ.พร้าวไป อ.เวียงป่าเป้า แม่จะ जानออกลำ ปางไปเลยซึ่งเราจะดูกันอีกที และตอนนี้ถนนของพื้นที่ อ.เวียงแหงแบ่งออกเป็น 2 พวก คือ 1. พวกที่ไม่เอา 2. คือพวกที่เอา ส่วนมากจะเป็นทางฝ่ายข้าราชการ เช่น นายอำเภอ สนับสนุนเต็มที่และในการไปจัดเวทีของโครงสร้างชุมชนที่ อ.เวียงแหง ทหารมีการตั้งด่านเจ้า หน้าที่เข้าประทับเลยและทหารพร้อมเจ้าหน้าที่นอกเครื่องแบบเข้ามาดูด้วย เหมือนกับว่าเราเข้าไปต่อด่าน ซึ่งจริงๆ แล้วไม่ใช่ ซึ่งชาวบ้านได้คิดเองว่าได้รับผลกระทบอะไรบ้าง ตอนนี้เวียงแหง

มีประโยชน์คือมีงานวิจัยหลายชิ้นและในส่วนของสาธารณสุขส่งทีมงานเข้าไปพูดคุยและนำชาวบ้านจาก อ.แม่เมะ จ.ลำปางเข้าไปพูดคุยด้วยว่าได้รับผลกระทบอะไรบ้าง และถ้าพูดแรลลิกในดีที่ อ.เวียงแหงผู้ที่เดือดร้อนที่สุดก็คือผู้ที่ใช้น้ำจากน้ำแม่แดงส่วนมากก็เป็นคนในพื้นที่ อ.เมืองฝาง่านที่ลงน้ำแม่แดงก็ไหลไปสู่ อ.เมืองน่านน และที่ อ.แม่แดงบริเวณที่จะจุดแรลลิกสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่งและคนที่เราเข้าไปทำโครงการไม่ได้ต้องการให้พี่น้องชาวบ้านไปหาเรื่องให้ตนเองเดือดร้อน แต่บางอย่างถ้าเป็นข้อมูลที่เราเดือดร้อนจริง ๆ ก็จะช่วย ซึ่งมีหน้าที่ในการประสานงาน และหาข้อมูลบางอย่างให้ และที่มาในวันนี้ก็มาหาข้อมูลให้และทุกคนต้องพิจารณาเอาเองว่าจริงหรือไม่ โครงการสิทธิเรามีหลักฐานอยู่ในการที่เขามาพูดคุยกับพี่น้องชาวบ้านและทางด้านนายอำเภอก็ทราบเรื่องแล้ว และได้แนะนำโครงการให้ท่านทราบแล้วว่าโครงการนี้มาจาก สภามทบประมาณก็มาจากสำนักนายก ซึ่งโง่งบมาในเวลา 3 ปี เป็นเงินหลายล้านบาท แต่เมื่อวานมีชาวบ้านจาก ต.เขื่อนผากถามว่าโครงการที่นำเงินมาทำกันในลักษณะนี้มีความคืบหน้าไปถึงไหนแล้วคุ้มค่างกับเงินที่เสียไปหรือไม่ เลยบอกว่ามีการจัดเวทีมา 3 - 4 เวทีแล้ว และตอนนี้ลงทำกันในรูปแบบของตำบล ช่วง 6 เดือนแรก ตามแผนให้มีการหาคนหาปัญหา ซึ่งตอนนี้เราได้แล้ว คนที่มีปัญหาเข้ามาร่วมเวทีกับเราแล้ว สิ่งแรกก็ต้องไปพูดคุยกับชาวบ้านว่าเรามีโครงการสิทธิชุมชนศึกษาเข้ามา พี่น้องชาวบ้านจะได้ประโยชน์อะไรบ้าง เราต้องอธิบายให้พี่น้องชาวบ้านฟังก่อนที่จะมีการร่วมเวที โดยอาศัยผู้ประสานงานในระดับตำบลไปพูดคุยให้ชาวบ้านฟัง ซึ่งบางทีก็อาจจะไม่ทั่วถึง ก็เลยอยากจะอาศัยพี่น้องที่มาร่วมเวทีกันในวันนี้ไปพูดคุยบอกต่อๆ กันไป และถ้ามีปัญหาเดือดร้อนใดๆ ก็จะนำเรื่องลงในจดหมายข่าว เช่นเรื่องของปัญหาที่ดินที่พูดกันมา แล้วส่งให้ทางกรุงเทพทำเดือนละ 1,000 ฉบับ เดือนละ 10,000 บาท ซึ่งจดหมายข่าวนี้อาจจะส่งให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องข่าวสารต่าง ๆ เดียวนี้ที่มีประโยชน์เราก็นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์และถ้ามีเรื่องเร่งด่วนอะไรต้องการให้นำไปลงในจดหมายข่าวก็ให้หาข้อมูลมาให้ทางเจ้าหน้าที่ก็จะลงให้ เพราะว่าจดหมายข่าวของเราจะออกทุกเดือน เดียวนี้เราจะมีแผนแบ่งกลุ่มเพื่อเสนอประเด็นปัญหาและแนวทางแก้ไข อยากรู้ว่าพี่น้องชาวบ้านคิดกันอย่างไร มีภูมิปัญญากันอย่างไรจะได้เล่ากันออกมา สนใจในเรื่องของป่าไม้ก็ทำกิน อย่างป่าชุมชนเราจะต้องบ่ทำกินอยู่แล้วเราจะเป็นแหล่งที่เราจะต้องเข้าไปทำมาหากินกันอยู่แล้ว ถ้าเราปล่อยให้ทางเจ้าหน้าที่ป่าไม้ดูแลอยู่ฝ่ายเดียวซึ่งจำนวนของเจ้าหน้าที่ก็มีไม่มากนัก ป่าไม้ก็จะหมดไปถ้าเราไม่ช่วยกันดูแลรักษา ต่อไปลูกหลาน ต่อไปลูกหลานเราก็จะดูแลไม่จากรูปภาพ ตอนนี้ป่าไม้ลดลงไปเพราะมีการตัดไม้เพิ่มขึ้นแต่ถ้าป่าเป็นของส่วนรวมเป็นของเรารวมทุกคน ทุกคนก็ต้องรักป่าทุกวันนี้เราคิดกันว่าเป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่ป่าไม้เพียงฝ่ายเดียว แต่ถ้าเป็นป่าของเราอะไรก็ตามถ้าเป็นของเราเราจะรักและดูแลได้ดี มีอยู่ 2 ประเด็นปัญหา คือ เราจะทำอะไรกันและจะทำเมื่อไหร่

นายสงวน คำแสนสุข

ปัญหาที่เราเดือดร้อนกันทุกวันนี้คือปัญหาเรื่องปากเรื่องท้องเรา ซึ่งสมัยก่อนเราอยู่กันมาไม่มีปัญหาอะไร ไม่มีเรื่องของป่าถูกทำลายไม่มีการยื้อแย่งที่ดินกันแต่เดี๋ยวนี้หลังจากที่มีความเจริญเข้ามาก็มีกฎหมายออกมาคือ กฎหมายที่ดิน กฎหมายป่าไม้ ซึ่งก็มีช่องโหว่อยู่ที่นี้เมื่อมีช่องโหว่ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่ดินน้ำป่า ผู้ที่มีอำนาจหรือผู้ที่มีเงินไม่ว่าจะเป็นนายทุนหรือใคร ๆ ก็แล้วแต่อาศัยช่องโหว่ตรงนี้มาแย่งดิน น้ำ ป่า จากเรา สุดท้ายชาวบ้านเราถ้าไม่หันมาปรึกษาช่วยเหลือกันก็คงจะเสียเปรียบ ซึ่งตอนนี้ประชาชนเป็นผู้ที่มีอำนาจในการดูแลหน่วยงานราชการไม่ใช่ราชการ ไม่ถูกกฎหมายได้ กฎหมายสมัยก่อน ๆ ข้าราชการดูแลประชาชนแต่ปัจจุบันนี้ประชาชนมีอำนาจในการดูแลข้าราชการ เพราะฉะนั้นเงิน ทุกบาททุกสตางค์ ป่าไม้ทุกผืน ดินทุกตารางนิ้ว ประชาชนเป็นผู้ควบคุมเองและเมื่อเราควบคุมแล้วตามกฎหมายเราจะได้อะไรขึ้นมา มีอะไรที่เราจะควบคุมได้ก็มีหน่วยงานภาครัฐกำหนดกฎหมาย ป่า น้ำ ดิน มาให้เรา และข้าราชการเป็นเครื่องมือของเรา เราจะทำอะไรเขาก็จะเป็นเครื่องมือให้เรา ขอเพียงเรามีกำลังสมองแค่นั้นพอ 1. สมอง 2. มือ 3. ที่ดินทำกิน จริง ๆ แล้วเป็นปัญหาที่เรื้อรังมานานแล้ว เพราะปัญหาเรื่องการใช้อำนาจของรัฐหรือหน่วยงานราชการมีมานานแล้ว เช่น ที่ดินแปลงนั้นเป็นของนาย ก. ทั้ง ๆ ที่จริง ๆ แล้วที่ดินแปลงนั้นเป็นที่สาธารณะประโยชน์ไม่รู้เป็นไปได้อย่างไร เพราะฉะนั้นทุกคนควรที่จะตื่นตัวได้แล้ว เอกลักษณ์ของเราออกมาใช้ร่วมกับ นำเอาสมองเรามารวมกันช่วยเหลือกัน ที่เราไม่ได้ทำอย่างเป็นจริงเป็นจัง เพราะว่าปัญหาที่เกิดขึ้นยังไม่รุนแรงมากเท่าไรถ้าเป็นไปก็ยังไม่ลุกลามกำลังค่อย ๆ โหมที่ละนิด แต่ทางภาคอีสานและภาคใต้จะได้รับผลกระทบและเดือดร้อนกันอย่างมาก คนหนุ่มคนสาวเข้าเมืองไปทำงานกันเหลือแต่คนแก่เฒ่าบ้านแต่ในบ้านเราเสร็จจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วก็ทำสวนทำไร่กันต่อมีรายได้เสริมกัน ดังนั้นนโยบายของรัฐบาลที่จะให้คนในชุมชนเราผลิตงานประเภทหัตถกรรมเราไม่สามารถทำได้เพราะงานในชุมชนเรามีรองรับปัญหาที่จะเกิดขึ้นภายหลังให้สอดคล้องกับที่เราต้องการสิ่งไหนที่จะสูญเสียไปเราช่วยกันดึงไว้อยากให้เราช่วยกันยกตัวอย่างกลุ่มของเกี๋ยงซาง(บ้านพฤษภาฯ) ถ้าชาวบ้านไม่ร่วมมือกันให้ผู้นำทำเพียงผู้เดียวก็คงไม่ประสบความสำเร็จชาวบ้านอื่น ๆ ก็เหมือนกันต้องร่วมมือกัน ผู้ใหญ่บ้านถ้าไม่ร่วมมือกันมันก็ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะฉะนั้นเดี๋ยวนี้เราจะต้องมาช่วยกันหาข้อสรุปว่าจะทำกันอย่างไร จะทำกันอย่างไร เมื่อไหร่ ที่ไหน อย่างไร แต่ละหมู่บ้านก็ต้องไปทำข้อมูลมาให้ออกมาเป็นรูปเป็นร่าง ซึ่งจะเป็นการฝึกตนเองไปด้วย

นายบุญธรรม ลอยธง : สมาชิก อบต. หมู่ 3.

อยากให้มีการแบ่งเขตในการดูแลป่าให้แน่นอน เช่น ม.1 ดูแลบริเวณนั้น ม.2 ดูแลบริเวณนั้นและถ้ามีป้ายบอกเขตด้วยก็จะยิ่งดีเพราะทุกวันนี้มีปัญหาย่อยเช่นถ้ามีชาวบ้านเข้าไปตัดไม้ในป่ามีคนพบเห็นก็ไม่มีใครออกมาจับผิดชอบทางผู้ใหญ่บ้านก็ว่าไม่ได้มาตัดไม้ในเขตหมู่บ้านของตนเองเพราะว่าไม่ทราบแนวเขตที่แน่ชัดว่าเป็นเขตหมู่บ้านไหน และเมื่อวันก่อนที่ผ่าน

มาได้ไปกรรมที่ดินเพื่อไปขอออกโฉนด ชาวบ้านบางท่านยังไม่ทราบที่ดินของตนอยู่เขตของหมู่บ้านไหนเพราะไม่มีป้ายบอกเขต อย่างเช่นกรณีของ ม. 2 ม. 6 ,ม.5 ติดต่อกัน แต่ไม่มีเขตแน่ชัด และทุกวันนี้ปัญหาในการบุกรุกทำลายป่าก็โยนกับมาเพราะไม่ทราบว่าเป็นเขตไหนก็ต้องปล่อยให้ถางป่ากันไปและถ้าเป็นอย่างนี้เรื่อย ๆ คงจะมีการถางป่าขึ้นไปถึงยอดดอยแน่นอน การแก้ปัญหาต้องมีป้ายบอกเขตว่าบริเวณของหมู่บ้านนี้มีเขตรับผิดชอบตรงไหนบ้างการทำป้ายจะทำให้มีการรับผิดชอบของเขตแต่ละหมู่บ้านซึ่งชาวบ้านก็จะได้มีส่วนดูแลรักษาป่าได้ดีที่สุดก็จะมีรางวัลให้ เราต้องลงมือช่วยกันทำถ้ามีมาเถียงกันอยู่อย่างนี้ก็ไม่ความหมายอะไร และถ้าเราทำในระบบนี้คิดว่าดีจะพูดให้ฟังว่าการทำป่าชุมชนเราจะทำกับบริเวณไหน จะทำเป็นรายหมู่บ้านหรือทำรวมในรูปแบบของตำบล เราจะต้องสำรวจว่ามีใครบ้างที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันในพื้นที่ของป่าผืนนี้ เมื่อสำรวจแล้วเรามาทำข้อมูลตกลงร่วมกันในการทำป่าชุมชนอาจจะมีการใช้ประโยชน์ร่วมกันหลายหมู่บ้านแต่ในการรับผิดชอบผู้ที่อยู่ใกล้กับป่าที่สุดส่วนมากจะได้รับผิดชอบมากกว่าและจะดูแลได้ดีกว่าด้วย และในการที่จะดูแลร่วมกันเราต้องตกลงกันสำหรับผู้ที่อยู่ไกลป่าไม่ได้มีส่วนร่วมในการดูแลมากนักอาจจะมีการช่วยเหลือในด้านของเงินก็ได้ได้แล้วแต่จะมีการตกลงกัน หรือจะมีการจัดคณะเดินป่าเพื่อมาเดินสำรวจป่าร่วมกับ อาจจะเป็นเดือนละครั้งหรือสองครั้ง และในส่วนในเรื่องป้ายเราต้องทำแผนกันก่อน เมื่อเราทำแผนแล้วก็สามารถทำป้ายได้ ทางโครงการสิทธิชุมชนจัดการให้ได้ในส่วนของป้าย และเรื่องข้อตกลงต่าง ๆ ให้ไปตกลงกันในหมู่บ้านของท่านในตำบลของท่านหรือในพื้นที่ของงานเองทางผู้ใหญ่บ้านไปพูดกับลูกบ้านเลยว่าจะทำป่าชุมชน และตอนนี้ทางโครงการสิทธิได้เข้ามาสนับสนุนให้มีการดูแลรักษาป่า และต้องมีการประสานกับทาง อบต. ด้วยในส่วนของอบต.ไม่มีอะไรต้องห่วงมาก เพราะมีโครงการพระราชเสาวนีย์อยู่แล้ว และก่อนหน้านี้นางก้านันบอกว่าจะได้ไปรับเอกสารป่าไม้มาแล้วหลายอย่างเราต้องรับทำจะมีวัชพืชอยู่ไม่ได้ การทำป่าชุมชนไม่ว่าจะทำได้ทันทีเลย เราต้องไปทำความเข้าใจกับชาวบ้านก่อน คนส่วนใหญ่ต้องเห็นด้วยก่อน เมื่อชาวบ้านได้เห็นคุณค่าและประโยชน์ของป่าแล้วก็จะจะมีใจเข้ามาร่วมทำป่าชุมชน และในเรื่องของงบประมาณไม่ต้องห่วง อาจจะมีการจัดตั้งผ้าป่าขึ้นมา และทุกหมู่บ้านก็มีคณะกรรมการทั้งหมด ช่วยกันระดมมาส่งของผ้าป่าให้ อบต. อื่นบ้าง จริงอยู่ว่าเรื่องเงินเป็นเรื่องสำคัญ แต่ปัจจัยจริง ๆ ใจของเราเราด้วยกันหรือยัง กลุ่มเรามีหรือยัง และพร้อมที่จะทำกินที่ทำได้เลย และนัดประชุมกันว่าวันไหนที่จะเริ่มกันแล้วประสานงานมาที่เจ้าหน้าที่โครงการ และงบประมาณที่จัดทำกันมาทั้ง 3 อำเภอ ใต้งบประมาณมาหลายแสนกว่าบาท แต่ก็มีการขาดบ้าง บางอย่างต้องมีการช่วยเหลือตนเอง และที่ได้ไปคุยกับประธานบริหาร ต.ป่าใหม่ ท่านได้บอกว่าไม่ต้องห่วงเรื่องงบประมาณเพราะตอนนี้มีแล้ว 20,000 บาท ถ้าปีต่อ ๆ ไปไม่พอก็จะตั้งงบเพิ่มให้เรื่อย ๆ ถ้าพี่น้องชาวบ้านทำกินจริง ๆ ทางท่านประธานบริหารบอกว่าท่านก็ชอบและพอใจในเรื่องการอนุรักษ์ป่าหลายคนที่เป็สมาชิก อบต.และร่วมเวทีในวันนี้สามารถนำเข้าไปพูดในที่ประชุมสภาได้ส่วน ผู้ใหญ่บ้านก็ลองไปสอบถามชาวบ้านดูว่าขณะนี้เราใช้ป่าที่ไหนถ้าเรามีการใช้ร่วมกันก็ดูแลรักษาพร้อมกัน เราจะทำกัน

ในรูปของหมู่บ้านหรือตำบลก็แล้วแต่ และต่อไปก็จะมีหมู่บ้านต้นแบบ ป่าต้นแบบและป่าผืนนี้จะเป็นที่ศึกษาของของคนต่างอำเภอ ต่างจังหวัดอย่างที่ได้อุดไว้ในช่วงก่อนว่ามีสถาบันหลาย ๆ สถาบันพระปกเกล้ามาดูงานที่ อ.เชียงดาวได้มีเงินมาให้เป็นหมื่น ๆ บาทสำหรับเป็นค่ากับข้าวและสถานที่ดูงาน ซึ่งส่วนนี้ก็เป็นประโยชน์ของชุมชนเราถึงแม้วันนี้ป่าเราจะทิ้งก็จริงอยู่ถ้าเราไม่รักษาป่าของเราไม่ช่วยกันดูแลรักษา ปลดปล่อยให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้มาจัดการเอง ขอถามดูว่า 50-60 ปี หรือร้อยปีผ่านมาแล้วเจ้าหน้าที่ป่าไม้ดูแลป่าของเราได้ดีแค่ไหน เจ้าหน้าที่มากเพียงพอหรือไม่ แต่ถ้าเรามีจำนวนชาวบ้านเรามากแล้วรวมตัวช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ทำไมจะไม่ดีกว่า แนนอนทางกรมป่าไม้หรือเจ้าหน้าที่ป่าไม้ยอมแน่นอน เราสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าไม่ว่าจะเป็นฟืน (สำหรับนำมาเผาถไฟ) ไม้ไผ่ หรืออาหารป่าต่าง ๆ ได้ เพราะเรามีข้อตกลงร่วมกันแล้วไม่มีใครมาจับหรือมาปรับเราได้ อย่างนายอำเภอเราเชิญมาแล้วบอกว่าตอนนี้พื้นที่ของท่านสามารถช่วยเหลือได้อย่างไรบ้างแน่นอนท่านต้องหาแนวทางแก้ไขช่วยเราได้ และบอกท่านได้ว่าตอนนี้ชาวบ้านเราสามารถแก้ไขปัญหาได้ถึงไหน แลต่อไปเป็นหน้าที่ของหน่วยงานจะให้ชาวบ้านทำอะไรบ้างและอยากให้พี่น้องชาวบ้านแก้ไขปัญหาด้วยตนเองไม่ใช่รอให้รัฐบาลแก้ปัญหาให้ฝ่ายเดียว ซึ่งจริงๆ แล้วไม่ใช่ปัญหาของทางรัฐ เราเดือดร้อนเองไม่ใช่รัฐเดือดร้อน ทุกวันนี้เราเดือดร้อนเองเราต้องแก้ปัญหาให้ตัวเอง และตรงไหนที่แก้ไขไม่ได้กราไปหาผู้ที่สามารถให้คำแนะนำเราได้ ไปหาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรา หรือหาวิธีร่วมกัน อย่างในเรื่องของป่าชุมชน ให้ทำแผนกันมาเลยว่าจะทำอะไร อยากให้พี่น้องชาวบ้านแสดงความคิดเห็นของคนออกมา ทางเจ้าหน้าที่โครงการสิทธิจะเป็นฝ่ายส่งเสริม และในเรื่องของป่าชุมชนยอมรับว่ายังมีความรู้อยู่น้อยอย่างคุณโอฬาร จะมีความรู้มากเพราะทำเรื่องป่าชุมชนกับพ่อหลวงสืบมา 5-6 ปีแล้วที่จริงแล้ววันนี้ก็เพื่อพี่น้องชาวบ้าน และอีกหน่อยเราก็จะมีโอกาสกันเพราะหลาย ๆ คนในนี้ก็สามารถเข้าไปพูดคุยได้ในโครงการวิจัยนี้ทาง อาจารย์เสนอให้ท่านสั่งมาเลยว่าในแผนงานนี้ให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมรวมทั้งเยาวชนด้วยเพราะจะต้องมีการสืบสวนต่อไปข้างหน้า ที่จะมาพูดกันก็คือปัญหาของที่ดินทำกิน ซึ่งอยู่ในเขตป่าสงวนและเขตของนิคมสหกรณ์ ซึ่ง ด.แม่ปิงของเราจะมีเขตของนิคมสหกรณ์มากที่สุด นอกจากพื้นที่แปลงที่จัดสรรให้แก่ลูกสมาชิกของ สหกรณ์แล้วป่าจำแนกต่าง ๆ ที่ชาวบ้านเข้าไปทำกินซึ่งเป็นเวลาหลายสิบปีมาแล้วไม่ว่าจะทำสวนลำไยบ้างหรือสวนมะม่วงต้นไม้เหล่านี้ก็เจริญเติบโตพอสมควร และทางชาวบ้านเราก็ได้ทำเรื่องไปขอกับทางนิคมสหกรณ์ให้มีการจัดสรรที่ดินแปลงนั้น ๆ ซึ่งเราได้เข้าไปทำกินซึ่งเป็นลักษณะของสวนแล้วแต่ทางนิคมสหกรณ์ไม่สามารถออกมาจัดสรรหรือออกเอกสารสิทธิใด ๆ ให้เราได้ซึ่งก็มีปัญหาอยู่ตรงนี้ และหลาย ๆ หมู่บ้านใน ด.แม่ปิงก็มี ม.1 , ม.2 , ม.3 , ม.4 , ม.5 , ม.6 , ม.7 , ม.8 , ม.9 , ม.10 , ม.11 , ม.13 จะมีปัญหาที่ดินนิคมสหกรณ์เหมือนกันหมดซึ่งก็เป็นสวนแล้วแต่เรายังไม่มีเอกสารสิทธิใดๆ เลย ฉะนั้นเราก็อยากจะขอความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาตรงนี้ ซึ่งเราเคยทำมาแล้วแต่ไม่ได้ผลไม่รู้ว่าจะไปขอความช่วยเหลือจากทางไหน เคยได้ไปพูดคุยขอคำปรึกษาจากนายอำเภอแล้วแต่ท่านก็ให้คำแนะนำมาทางนิคมสหกรณ์ คือได้ทำหนังสือไปยื่นให้กับทาง

นิคมสหกรณ์เมื่อสมัยหัวหน້าอาณาเขต ปุริชาติ ดำรงตำแหน่งอยู่ก็ไม่ได้ผลอะไรจนถึงบัดนี้ และได้มีโอกาสเข้าร่วมเวทีกับโครงการสิทธิชุมชนศึกษา ซึ่งครั้งที่แล้วได้จัดเวทีที่ว่าการ อ. พริ้ว และ อ. เชียงดาว และได้มีการไปร่วมงานมหกรรมที่ อ. เชียงดาวด้วย ในแนวทางการแก้ไขก็พอมีมาบ้างเหมือนที่ อาจารย์บุญมาแนะนำมาก่อนหน้านี้ คือเราต้องมาหาปัญหาและข้อมูลในหมู่บ้านเสียก่อน ปัญหาเกิดขึ้นเมื่อไหร่ เราจะต้องไปหาข้อมูลกันในหมู่บ้านว่าในหมู่บ้านของเรามีปัญหามากแค่ไหน มีพื้นที่ที่มีปัญหาจำนวนกี่รายได้ปลูกต้นไม้ไปแล้วเท่าไรระยะเวลาที่ทำกินกันมาเป็นเวลากี่ปี เมื่อเราไปหาข้อมูลมาแล้วก็นำไปเขียน แผนที่เหมือนกับทาง อาจารย์ บุญมาแนะนำ แผนที่นาย ก. หรือ นาย ข. ติดกับที่ไหนติดกับอะไรติดกับใครอยู่ทางทิศไหนของหมู่บ้านนั้นๆแล้วรวบรวมเตรียมไว้เพื่อนำมาซักถามกับหัวหน้าฝ่ายที่จะได้มีการนัดแนะมาพบปะกับชาวบ้านใน ค. แม่บึงของเรา ซึ่งจะเป็นโอกาสดีเพราะฉะนั้นใครขอเดือนให้ตัวแทนของหมู่บ้านที่มาร่วมเวทีในวันนี้ช่วยกันไปประชุมหาข้อมูล และทำโครงการทำแผนที่ปัญหาของหมู่บ้านนั้นๆและเตรียมข้อมูลไว้ เพื่อทาง อ.บุญมาจะได้ไปติดต่อหัวหน້าหน้าของฝ่ายต่างๆที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องของ ดิน น้ำ ป่า เพื่อมาพบปะกับเราอีกครั้งหนึ่ง รอว่าจะมีแผนที่มาพบกันอีกเมื่อไหร่ ก็เป็นการดีสำหรับ ค.แม่บึงเราทุกหมู่บ้าน

นาย อนุรักษ กำนัน : สมาชิก อบต.

จะมาพูดเรื่องน้ำ ปัญหาของน้ำครั้งที่ผ่านมาก็ได้ประชุมที่ อ. พริ้วเกี่ยวกับปัญหาที่จัดลำดับกัน ว่าปัญหาอันดับหนึ่งของอำเภอและของ ค.แม่บึงคืออะไรและของอำเภออีกเป็นแผนสอดคล้องกับปัญหาเรื่องน้ำเป็นปัญหาอันดับหนึ่ง เป็นปัญหาใหญ่ของ อ. พริ้วเรา ปัญหาใน ค.แม่บึงเราคือ น้ำไม่เพียงพอ ซึ่งดูๆแล้วบางหมู่บ้านประปรายไม่ทั่วถึง ยกตัวอย่างกรณีหมู่บ้านแม่แพงหมู่ 3 1.ไม่มีงบประมาณสำหรับแหล่งน้ำ 2. ไม่มีประปาใช้ทุกวันนี้ยังอาศัยน้ำคลองจากอ่างห้วยแม่แพงซึ่งก็หน้าเห็นใจ สำหรับหมู่บ้านอื่นๆ ก็มีน้ำพอใช้แต่กับมีปัญหาในเรื่องอื่นๆ แทน ตามแผนที่มีปัญหาเรื่องน้ำคือ แม่แพงซึ่งแต่ก่อนผาแดงก็มีปัญหาอยู่ แต่ตอนนี้มีประปาใช้และน้ำในการเกษตรก็อาศัยจากอ่างแม่แพง และหมู่บ้านที่มีปัญหาเรื่องน้ำอีกก็คือบ้านศรีประจักษ์หมู่ 10 ก็มีปัญหาเรื่องน้ำเป็นอันดับ 1 เช่นกันปัญหาที่ชาวบ้านประสบอยู่คือน้ำประปาใช้ไม่ได้ เพราะไม่มีน้ำพอเพียงที่จะดึงมาทำประปาได้ โครงการที่เราทำเป็นโครงการเกี่ยวกับโซล่าเซลล์โดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์ก็ได้ทำไปในรูปของ อบต. หลายๆหมู่บ้านที่จะใช้โครงการนี้ ใช้พลังงานแสงอาทิตย์มาช่วยดึงน้ำให้กับแต่ละหมู่บ้าน และถ้าเราใช้พลังงานไฟฟ้าเราจะต้องใช้งบประมาณมาก อย่างกรณีของบ้านศรีประจักษ์จะใช้น้ำจากห้วย ซึ่งระยะทางไม่ใช่น้อยๆทางอบต.สำรวจจุดค่าไฟฟ้าเสียค่าใช้จ่ายเป็นแสนๆไม่คุ้มค่าเลยดึงเอาโครงการของกรมโยธาธิการที่เกี่ยวกับเรื่องโซล่าเซลล์ นี่คือน้ำไม่เพียงพอและอีกหลายๆหมู่บ้านที่มีปัญหาอย่างบ้านที่มีปัญหาแม่บึงตอนนี้หาแหล่งน้ำได้แล้วแต่ยังไม่มีการประปาเพราะไม่มีงบประมาณที่จะทำต้องรอทางหน่วยงานราชการมาทำประปาเพื่อจะดึงมาให้กับหมู่บ้าน โรงเรียน และอื่นๆ ซึ่งตอนนี้พื้นที่

บ้านแม่ป๋มสบายใจกันได้แล้วเพราะเราทำโครงการไปแล้ว แต่ส่วนที่เราจะพูดคุยกันบางที่หน่วยงานของราชการมองไม่เห็นเราไม่มีงบประมาณมาให้ ทาง ส.ส. ไม่ช่วยผลักดันมาให้ก็จะมีผลใดๆ เกิดขึ้นมาแต่ถ้าเราช่วยกันทำแผนเรื่องของเราปัญหาต่างๆ อย่างที่เคยทำไปให้กับเครือข่ายที่เชียงดาวเมื่อวันที่ 6 เราไม่ต้องทำผ่านหน่วยงานที่ไม่สำคัญเพราะเราทำผ่านก็หายไปเฉยๆ อย่างเรื่องของที่ดินนิคมสหกรณ์ขอเอกสารก็ไม่ได้ เราทำแผนไปทางรัฐมนตรีเลยผ่านทางหน่วยงานเครือข่ายลุ่มน้ำ ทำหนังสือโครงการรายละเอียดปัญหาต่างๆยื่นไปทางเจ้าหน้าที่โครงการทางเจ้าหน้าที่โครงการก็จะยื่นเข้าไปหารัฐมนตรี อย่างส่วนของคุณโอภาส ได้ทำเกี่ยวกับเรื่องกินมาโดยตลอด สามารถแก้ปัญหาให้เราได้ และทาง อ. เชียงดาวก็ได้ประโยชน์กันมาก และทาง ค.แม่ป๋มและ อ.พริ้วของเรามีปัญหามาก แต่เราไม่มีเครือข่ายที่จะเข้ามาดำเนินการอย่างที่ว่า อบต. บุญธรรม ได้พูดมาว่าปัญหาในการปลูกป่า เพราะว่าเราไม่มีการแบ่งเขตรับผิดชอบ ไม่มีป้ายชาวบ้านเลยไม่รู้ว่าเป็นของใครนี่คือปัญหาที่เกิดขึ้น แม่น้ำหรือลำน้ำที่ต้นเขินขณะนี้เรามีโครงการขุดลอกน้ำแม่จัต คือทางหน่วยงานราชการได้ดำเนินการไปแล้วจะทำการเมื่อไหร่ไม่ทราบถ้าเราไม่แต่นิ่งเฉยไม่ไปผลักดันงบประมาณต่างๆเราก็จะได้มาง่ายๆ ในส่วนของงบประมาณจากรัฐบาลและหากเราจะมารอจาก อบต. ซึ่งทาง อบต. ก็ได้งบประมาณมาจำกัด ค.แม่ป๋มมีจำนวนของหมู่บ้านทั้ง 13 หมู่บ้าน ต้องมาแย่งกัน สรุปง่ายๆคืองบประมาณมีน้อยก็เป็นปัญหาที่เกิดขึ้น อย่างที่ชาวบ้านว่าทำไมอบต.ไม่ดำเนินการ คือทางอบต.มีงบประมาณจำกัดที่จะจัดสรรปันส่วนให้แก่หมู่บ้านแต่เราจะมีวิธีการในการแก้ไขปัญหารอย่างไรอย่างมีเครือข่ายเข้ามาเราจะต้องร่วมมือกันผลักดันปัญหาให้ทางเครือข่ายช่วยเหลือและเราก็จะได้งบประมาณมาเพื่อแก้ไขปัญห อย่างกรณีลำน้ำต้นเขิน เราจะมีการขุดลอกอย่างไร บริเวณไหน จากที่ได้เข้ามาอาศัยอยู่ใน ค.แม่ป๋มมานานแล้วฟังจะเคยเห็นน้ำแม่จัตท่วมมากที่สุดก็ปีนี้เอง พอน้ำเอ่อ ล้นขึ้นมาที่นาต่างๆ ชาวกล้าเสียหายหมด ก็เพราะว่าสาเหตุจริงๆคือลำน้ำต้นเขินเราต้องหางบประมาณเพื่อมาแก้ไขปัญหาดังนี้และจะต้องนำปัญหาไปแสดงให้รัฐมนตรี ซึ่งให้ทางเครือข่ายลุ่มน้ำช่วยประสานงานผลักดันเข้าไปเพื่อแก้ไขปัญหาลำน้ำต้นเขินได้สร้างความเสียหายกับพืชที่ชาวนาได้ปลูกเอาไว้ อย่างกรณีบ้านแม่แพ่งทำโครงการไปนานแล้วมีการจัดมีและบอกว่าจะได้งบประมาณมาให้แต่ก็หายไปนี่คือระบบของราชการ ชาวบ้านก็โยกทำไม อบต. ไม่ดำเนินการซึ่งจริงๆแล้วทาง อบต.ทำแผนส่งไปและได้ติดตามผลแล้วแต่งบประมาณยังไม่มา ไปหาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับออกว่างงบประมาณยังไม่มาทาง ส.ส. ยังไม่ได้ผลักดันมาเลย และถ้าเราจะแก้ปัญหาตรงนี้เราควรจะมีกลุ่มกันและทำในรูปเครือข่าย และเครือข่ายที่เห็นมาร่วมงานเมื่อวันที่ 6 ที่ อ.เชียงดาว มีทั้งมาจากภาคอีสาน ภาคใต้ มีทุกภาคที่มาร่วม ปัญหาต่างๆที่ชาวบ้านนำไปตอนนี้เริ่มมีการผลักดันออกมาแล้วอย่างการเดินทางเอกสารสิทธิ์ก็เริ่มกันในวันที่ 2 ธันวาคมนี้ นี่คือการนำปัญหาเข้าไปถึงคณะรัฐมนตรีจริงๆ เครือข่ายของเราไม่ใช่มีแค่ ค.แม่ป๋มมีทุกตำบลใน อ.พริ้ว และถ้า อ.พริ้วไปร่วมกับ อ.เชียงดาวก็จะเป็นพลังที่ยิ่งใหญ่ ดังนั้นเราควรจะมีมือร่วมกันทั้งฝ่าย ปกครองและฝ่ายพัฒนา

นายสนั่น เรือนใส

ที่พูดมายังขาดอีกอย่างหนึ่งคือความชัดเจน และความที่จะเป็นไปได้ ทำไม่ยังเป็นไปไม่ได้ก็เพราะว่ายังขาดอยู่ในเรื่องของป่าชุมชน อยากรู้ว่าใน 13 หมู่บ้าน ของ ต.แม่บึง ขอให้ทาง อบต. ของแต่ละหมู่บ้านหมู่บ้านละ 2 คน กำหนดเลยว่า เราจะมาพูดกันเมื่อไหร่ ป่าแต่ละหมู่บ้านจะทำการตรงจุดไหนเจ้าหน้าที่ป่าไม้ต้องนำแผนที่ออกมาทางเลยและขอเป็นเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการตัดสินใจและจะขอให้กับที่ให้เลยว่าจะทำป่าชุมชนกันบริเวณนี้ และมีชาวบ้านเราไปทำอะไรก็มีความผิดในการทำป่าชุมชนเราสามารถที่จะดูแลรักษาได้ แต่เราจะเองประมาณจากไหน เช่นมาทำแนวกันป่า และคนที่ไปทำก็ต้องมีการรับประทานอาหารกันถามว่า จะเองประมาณจากตรงไหนมาช่วยได้ เคยได้ข่าวว่า อ. บังการ ชัยชนะดารา เคยได้งบประมาณจากทางกองทุน (ซิบ) ซึ่งตอนนี้บอกหมดแล้วแต่ในส่วนตัวคิดว่ายังคงมีอยู่ซึ่งน่าจะมาช่วยตรงนี้ได้ ชาวบ้านเราจะได้เองประมาณส่วนนี้มาทำปาย เติบเขด และรักษาป่า ผู้ที่รักษาป่าจะต้องมีการเสี่ยงอันตราย บ้าง ไม่ใช่ว่าทำอะไรได้อย่างเดียว ถ้าสมมุติว่าเกิดอะไรขึ้นมาหรือว่ามีการเสียชีวิต ไป ครอบครัวท่านก็จะเดือดร้อน ที่ว่าจะทำกันไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ แต่ละองค์กรให้สิทธิหรือไม่ถามกันว่าท่านช่วยได้ไหม หน่วยงานไหนสนับสนุน ให้งบประมาณเราบ้าง ช่วยกันหา มาที่ผ่านมามีแค่ยาสูบยาหอม เงินแค่ 3-4 แสนไม่รู้เอาเงินไปไหน เอาไปดื่มมาให้เซนต์ไม่เซนต์เพราะไม่รู้เรื่อง ในเรื่องของกองทุนซิบ ซิบดี แต่ผู้บริหารไม่ดี ห่วยแตกพูดตรง ๆ ไม่เล่นด้วยเอามาต่อยอดก็ไม่เอา ทำไม่ไม่พูดกันเรื่องเงิน การทำงานต้องชัดเจน เพราะเคยเจอมาแล้วรักและห่วง อ. พร้าว คนดัง เช่น อ. นิคม พุทธา ได้สนับสนุน อ. เชียงดาว อย่างเป็นจริงเป็นจัง ปีหนึ่งๆ งบประมาณเป็นล้านๆ เข้าใจดี แต่ต้องรอตามแผน มีการมอบหมายชัดเจน ที่ผ่านมามีแต่งบประมาณเข้าห้อง หมิ่นสองหมื่นแค่อาหารมือเดียว ที่จริงก็ประมาณ 7-8 พันบาท ให้เซนต์ตรงนี้ตรงนั้น เซนต์ไปทำไม เซนต์ไปเพื่อแลกข้าวไร่และเข้าใจดี ซึ่งโครงการสิทธิศึกษาและบุญมาคงไม่เป็นเช่นนั้น ก็อยากจะทำเรื่อง ในส่วนของ อบต.แม่บึง เชื่อว่าหากทำให้ ไปโรงโม่ ซึ่งเห็นแล้วว่า อ.พร้าว เป็นเมืองที่รวมกันเป็นจุดเดียว เป็นแอ่งกระทะ แสดงให้เห็น แล้วว่าถ้าหน่วยงานไหนมีความจริงใจ ต่อชาวบ้าน ง่ายที่สุดที่จะทำการใดๆ ว่าในเรื่องของกรณีป่าสวนมะม่วงชาวบ้านเติบโต หลายรุ่นแล้ว อยู่มาเป็นร้อยปี ที่ดินไม่มีโฉนด ไม่มีเอกสารสิทธิ์ใดๆ เลย ยังเป็นเขตป่าอุทยานป่าสงวน เมื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ช่วยได้ก็ช่วยเหลือ หลักเขตอยู่บริเวณไหนกันที่ออกไปเอาแผนที่มากองให้ชาวบ้านมีเอกสารสิทธิ์เพื่อที่จะได้มาจำหน่าย และให้มีเงินมาให้ลูกหลานเรียนหนังสือ ในส่วนงบประมาณทางผู้นำจะต้องช่วยกันแหล่งงบประมาณมีหลายที่ เช่นงบประมาณจากการท่องเที่ยว งบจาก สก. จากซิบกู้มียอยู่ อย่างที่ อ.เชียงดาว ได้กันปี 3 - 5 ล้านบาท ในการอนุรักษ์พันธุ์ปลาที่วัดอินทราพรมาว่าได้งบประมาณจากซิบทั้งนั้น ในส่วนของ อ.พร้าว ทราบมาว่า ต. น้ำแพร่ ต. เชื้อนผาก ต.ป่าโหนด ได้งบประมาณนี้ ต.แม่บึงทราบข่าวว่าได้ 3-4 แสน แต่ไม่เห็นเม็ดเงิน ก็ขอฝากเรื่องที่ดินและเรื่องป่า ในเรื่องที่เราจะทำป่าชุมชนขอให้

เจ้าหน้าที่ระดับสูงที่สามารถอนุมัติได้เข้ามาร่วม ทุกวันนี้เราพูดได้แต่ทำไม่ได้ เพราะไม่มีกำลัง
เอาทฤษฎีมาพูดกันไม่เข้าตัว ต้องปฏิบัติด้วย

รายงาน

เวทีการเรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชนผ่านสถานการณ์ระดับตำบล

วันที่ 30 พฤศจิกายน 2545

ณ ศาลาวัดป่าจี ตำบลทุ่งหลวง อำเภอพริ้ว จังหวัดเชียงใหม่

เริ่มเปิดเวทีเวลา 09.00 น.

อาจารย์ศรีสวาท มหาละออง

จากการที่เราได้นำปัญหาที่มีไปเสนอว่าเราไม่ได้รับความเป็นธรรมจากข้าราชการประจำ ซึ่งเราได้ถือว่าหากทางผู้ใหญ่หรือผู้ที่มีอำนาจอย่างไรก็คิดว่าถูกต้องหมดหรือ แต่ก่อนที่สหกรณ์จะได้เข้ามาอยู่ที่นี้ได้ทำการถ่ายภาพทางอากาศ และข้าราชการบอกกับเราว่าถ้ามีภาพถ่ายทางอากาศแล้วถือว่าเป็นหลักฐานที่ถูกต้อง ซึ่งจริง ๆ แล้วมันไม่ใช่ สมมุติว่าถ้าเราอยู่ตรงนี้แต่บอกว่าเป็นพื้นที่ว่างเปล่า เมื่อครั้งถ่ายภาพทางอากาศออกมาแล้วเห็นบ้านเรือนของชาวบ้าน ก็ยังจะบอกว่ายากให้ชาวบ้านมายืนยันว่าอยู่ก่อนหรือหลังที่มีการถ่ายภาพ ถ้าเราอยู่ก่อนก็ให้เราได้มีเอกสารสิทธิ แต่ถ้าเราอยู่ที่หลังก็ให้ออกจากบริเวณพื้นที่นั้น และเขาจะเข้ามาครอบครองพื้นที่นั้นแทน แต่พวกเราชาวบ้านก็ไม่กล้า หัวหน้าฝ่ายปกครองบอกว่าข้าราชการทำงานถูกต้องแล้วเราไม่สามารถที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวชาวบ้านก็เลยไม่กล้าที่จะเข้ามาเกี่ยวข้อง อย่างที่การได้เสนอปัญหานี้ขึ้นมา หลายๆคนบอกว่าจะเข้าไปแย้งเอาพื้นที่ของเขาทำไม ซึ่งที่ตรงบริเวณโรงเรียนพริ้ววิทยาคม เป็นหน่วยงานของราชการ ถ้าเราเข้าไปเอาที่ดินนี้ไปแล้วจะได้อะไร จะเกิดความเสียหายอย่างไร จะไม่เป็นการละเมิดสิทธิอะไรหรอก หรือ ที่ทำเช่นนี้เพราะว่าบริเวณนั้นจริง ๆ แล้วเป็นเขตของตำบลทุ่งหลวง และขอถามว่าตรงบริเวณตลาดนัดไปจนถึงหน้าโรงพยาบาลพริ้วเมื่อก่อนเป็นเขตของหมู่ที่ 1 ใช่หรือไม่ แล้วตอนนี้ทำไมไม่เป็นเขตของตำบลอื่น ซึ่งมันไม่ใช่ชนวนที่จะต้องหยิบยื่นให้ใครก็ได้ ซึ่งก็ถือว่าเราถูกละเมิดสิทธิและที่เรามาร่วมกันในเวทีนี้ก็อยากจะได้รับรู้ว่าเป็นอย่างไรและปัจจุบันนี้ตำบลทุ่งหลวงมีประชากรจำนวนไม่ถึง 2,000 คน จะต้องยุบอบต. หรือ ซึ่งบางคนก็สนับสนุนให้มีการยุบ ที่ทำไปทุกอย่างก็ทำเพื่อสิทธิทำเพื่อชาวบ้านที่พึงจะได้สิทธิจากการดูแลจะได้ใกล้ชิด ใช่ว่าผู้ที่มีความรู้จะโกงเพื่อประโยชน์ส่วนตัว แต่ทำเพื่อให้ตำบลของเราอยู่ต่อไปและอย่างหมู่ที่ 5 บ้านหม้อ อยู่ตรงไหน อยู่ตรงโรงเรียนพริ้ววิทยาคม ซึ่งตอนนี้โรงเรียนพริ้ววิทยาคมเป็นเขตของตำบลเขื่อนผากไปแล้ว แล้วเราทราบกันหรือเปล่าว่าโรงเรียนพริ้ววิทยาคมได้เข้ามาอยู่ในเขตของตำบลเขื่อนผากได้อย่างไรและเมื่อไร ซึ่งเราก็ไม่ทราบกันว่าเป็น